

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă pentru promovarea românismului
Organul Uniunii Ziariștilor Români din Transilvania

Director: ION COLFESCU-DELATURDA

Redacția și administrația: CLUJ, str. Vasile Goldiș 18/b. - Telefon Nr. 14—89

„Numai aceia vor purta titlul glorios de
educatori ai generațiilor de mâine, cari vor fi
în acelaș timp eroi spirituali ai neamului în
care au văzut lumina zilei.“

(Din „Spirit și Materie“ de I. Colfescu-Delaturda)

Conținutul:

- „România Eroică“: Idolatria inteligenții.
L. Munteanu: O lozincă ideală.
Ion Colfescu-Delaturda: Ideea Romană.
Dr. G. Făcăoaru: Vechimea, originea și vitalitatea Macedoromânilor.
Iosif E. Naghiu: Cântecul gîntei latine.
Epaminonda Lucaciu: Eroii.
Dr. Ilie Dăianu: Unificarea Romană a Bisericilor Românești.
Dtru S. Chițu-Zlaști: Sentimentul patriotic la Moți.
Pr. Ioan Georgescu: Octavian Prie.
G. Ionescu-Nica: Importanța Mării Negre în economia mondială.
Dr. G. Făcăoaru: Adaptarea sistemului de rechiziții la normele de
biopolitică și justiție socială.
Flavius: Românismul la granița de sud.
N. Mihăescu: Legământ în ceasul sfintei aniversări a Unirii.
R. Radian: Gânduri (vers).
Italicus: Dinamismul Renașterii Naționale.
Dr. Ilie Dăianu: Amintiri de 1 Decembrie 1919.
Italicus: Lucian Bolcaș.
Flavia: Schiță, Un vis neîmplinit.
Cronici: Armand Călinescu. — Agata Bârzescu. — Augustin Bunea. —
Popasul sfintei aniversări. — Douăzeci de ani de Operă și
Teatru românesc în Ardeal (1919—1939). — Secuții. — Cărți. —
Reviste. — Spicuri din Presă. Indrumări practice ale zilei de azi.

Abonament anual 250 lei; instituții și străinătate 500 lei. Abonament de sprijin 1500 lei.

Spicuri din Presă. — Indrumări practice pentru ziua de azi

Din „Solia“, organul episcopiei misionare românești de peste ocean nr. 9, ne aduce „Cuvântul Arhieresc al P. S. Episcop Policarp, înapoiat în țară, Către credincioșii săi din America:

„De 40 de zile mă aflu în țară, bucurându-mă de revederea celor dragi și a locurilor scumpe sufletului meu.

„I. P. S. S. și Prea Fericitul Patriarh, m'a primit cu dragoste și bunătate, ca pe un fiu de departe, la Sf. Mănăstire Neamțu, dăruindu-mă cu cărți de valoare.

„Greu îmi este, că în aceste vremuri turburi eu sunt aici și fiii mei sufletești acolo, departe. Dar totuși bucuos că sunt împreună cu poporul nostru în arme. Acolo sunteți scutiți de grija unei primejdii de viață.

„Și aici până acum e pace și liniște. Dar fiii neamului nostru sunt cu arma la picior, de pază la hotare, să ațină calea vecinilor vrăjmași, cari stau la pândă.

„Cucernicii părinți din Episcopia misionară sunt poftiți să adauge la toate sf. slujbe rugăciuni — după cele ce se cuprind în liturghier — pentru pacea Tării-mame, ca Dumnezeu să ne păzească de venirea asupra noastră a altor neamuri și de tot răul. Iar credincioșii vor îngenunchia și cu rugăciunea lor osârdnică ne vor ajuta și susținea în mijlocul furtunei, ce ne amenință din toate părțile țara-mamă și poporul ei, din care și voi sunteți o ramură întinsă peste țări și mări.

„Dumnezeu și Domnul nostru Iisus Hristos să apere cu mână tare și cu braț înalt Patria, pe Regele și Poporul ei; să ocrotească Statele Unite Americane și Dominionul Canada și pe voi pe toți, ca în pace și voioși să ne vedem, cât mai în grabă”.

—o—

Din „Decalogul“ dela 1 Dec. 1939; Eminescu despre Catolicism:

„Cât despre catolicism ca instituție universală, nu putem tăgădui meritele lui într'adevăr extraordinare pentru cultura omenească.

„Pusă în fața unor rase aspre, abia răsărite din locuințele lor primitive și abia aruncate asupra civilizațiunei antice, pe care au călcat-o în picioare și au nimicuit-o, biserica era singurul punct luminos nu numai pentru cultură în genere, dar chiar pentru libertatea desvoltării omenești.

Intr'un timp de aservire generală, într'un timp în care numai nașterea, deci numai descendența din iluștri luptători fizici, dădea un drept la libertate: tot ce nu avea fericirea de a fi ucis o sută de dușmani, ori cât era de inteligent și energic, găsea o cale de înaintare în cler. Și precum spiritul și caracterul înving totdeauna în lume puterea brutală, tot astfel micul David a învins până, în fine, pe uriașul Goliat al evului mediu cu tot întunerlcul și exclusivismul lui”.

„Toate popoarele cari posed înaltă civilizațiune astăzi, dacă nu sunt, au fost măcar mult timp catolice”.

—o—

„Năzuința“ numerele 51 și 52, ultimile scesite, au fiecare ca articole de fond, ambele iscălitte de Dl Ștefan Lupu: „Morală la temelie țării“ și „Setea de dreptate“. Ambele articole sunt caracteristice pentru preocupările permanente ale „Năzuinței“. Reproducem concluzia primului articol:

„Cu cât legea morală va fi mai respectată, cu cât munca va fi mai răsplătită, și cu cât lenea și nemernicia vor fi mai aspru pedepsite, cu atât poporul nostru va ajunge mai repede la o viață frumoasă și mulțumitoare“.

—o—

„Porunca Vremii“ No. 1341, sub iscălitura Henry Ford:

„În Germania n'a fost posibil jidovului sărac să străbată zidul germanismului decât dărâmandu-l“.

„Când Rusia se prăbuși, cine eși mai întâi la lumină? Kerensky care este un jidov. Dar planurile lui nu erau destul de radicale și atunci apăru Trotsky, alt jidov“.

„Jidovii din Rusia, dintr'o masă de oameni de jos se ridicară pe deasupra turburărilor formând o falangă perfect organizată, ca și când locul fiecăru om era prevăzut de mai înainte“.

• „Tot astfel s'au petrecut lucrurile și în Germania. Zidul German a fost spart, după cât se pare mai înainte ca jidovii săraci să-și poată realiza ambițiunile lor. Când spărtura s'a făcut ei străbătur prin ea ca un roi de albine și ocupară posturile unde puteau stăpâni națiunea“.

„Așa numiții „conducători ai proletarietului“ sunt în realitate decât dictatori jidani“.

„Dacă Jidanul Universal nu este în stare de a deține o armată și flotă proprie, acestea îi sunt furnizate de alte state“.

„Jidanul intră în conflict cu altă națiune numai atunci când această națiune îl împiedecă de a putea stăpâni pe industria și finanțele ei“.

„Stăpânind sursa știrilor mondiale. Jidanul nu oricând prepara spiritul popoarelor pentru mișcare ce pregătesc. Trebuie neapărat arătat în ce mod se fabrică știrile și cum se pregătește spiritul tuturor națiunilor într'un anume scop“.

—o—

„Gazeta Sibiului“, de sub direcția Dlui Vasile Isacu, prezintă un record, în ce privește presa de provincie, prin bogăția și varietatea materialului ce publică. În nr. 116 găsim, între altele, articolele pline de avânt: „Profesorul de care depinde soarta școlii noastre“ iscălit de Dl Gr. Someșanu—Sibiu și „Legea Română din Sibiu și Unirea“ de Andrei Găvozdea. „Foișoara“, foarte interesantă, continuă a fi ținută de Dl Al. Dima cu: „De-alungul și de-alatul urbei“

—o—

ROMÂNIA EROICĂ

REVISTĂ PENTRU PROMOVAREA ROMÂNISMULUI

Organul Uniunii Ziariştilor Români din Transilvania

Director:
Ion Colfescu-Delaturda

APARE LUNAR

Redacția și administrația:
Cluj, str. V. Goldiș 18/b
Telefon 14-89

Idolatria inteligenții

Un om trecut prin școli, însă descompus moralmente, oricât de sus ar fi pus de un organism social bolnav, e un ciot față de țăranul analfabet care-și păstrează sănătatea sa morală moștenită din strămoși. Deaceea, nu a lipsită de sens anecdotică afirmare a unui țăran, care apostrofează pe fiul său întors de la înalte studii: „te-ai dus vițel și te-ai întors bou“.

Progresul în ordine intelectuală și științifică poate să fie concomitent cu o totală pervertire a animei. Toate marile noastre calamități naționale sunt în legătură cu idolatria inteligenții și a științii. Pe altarul acestei idolatrii cad cei mai reprezentativi tii ai claselor conducătoare.

La bazele actualei mișcări de regenerare stă necesitatea de a scoate la suprafață forțele reale ale națiunii. Trebuie să-i găsim busola, să-i punem în valoare geniul specific. Tot ce este de import, trebuie dărâmat de anima reală a națiunii, de energiile ridicate din adâncuri, căci numai în rezervoarele de energie ale neamurilor pot sta curățenia, spiritualitatea creatoare, geniul conducătorilor de mâine.

Nu este chestiunea numai de noi, de neamul nostru, de casa noastră. E o mișcare generală de redresare, de renaștere în ordine spirituală. Individ, națiune, omenire; totul se viciază prin unilaterală dezvoltare a inteligenței și a științei. Firul roșu al inteligenții, al științei, care pătrunde în totul și în toate, fără alt control, răscolește și pune în funcție cele mai animalice instincte și transformă totul în infern.

Am asistat la prăbușiri în imediata vecinătate a hotarelor noastre. Aceste prăbușiri nu ar fi putut avea loc, dacă ar fi intrat în funcțiune anima creatoare a popoarelor respective. Pentru spiritualitatea creatoare nu există moarte. Nu mor decât popoarele în cari geniul creator nu viază.

Popoarele cari cad, cad, pentru că nu sunt în stare să se vindece prin ele însele de cangrenele cari le subminează. Vițitul, lașitatea, corupția, nu pot aduce decât moartea. Popoarele eroice, nu pier, ori cari ar fi vicisitudinile sortii. Cele ce sunt conduse de inteligență și știință, fără a fi animate de idealuri creatoare, sunt condamnate prin definiție.

Popoarele acestea, sau se vor deștepta și vor reacționa eroic, sau vor suferi imiștiuni străine, cari le vor desființa ca state și popoare. O clasă conducătoare fără idealuri creatoare condamnă poporul respectiv la perioade de incubație, de suferință, de moarte.

Astfel s'a întâmplat pe timpuri cu imperiul roman. Astfel se întâmplă cu ori cine și ori când dinamismul spiritual lipsește. Odată spiritualitatea creatoare dispărută, organismul încetează de a fi viu, oricari ar fi hainele exterioare, cu cari l-ar îmbrăca inteligența și știința. Pentru a fi dizolvat, orice agent destructiv este bun: holeră, ciumă, revoluții, războaie, invazii barbare; orice, după loc și timp.

Ceeace e corupt, ceeace e străin de misiunea ce trebuie să joace în raport cu spiritualitatea animatoare a timpului, ceeace ține în loc evoluția, progresul, avântu-

rile spre ideal, trebuie să piară. Și dacă nu piere de moarte naturală, piere prin violență. Acesta este rolul răului în lume. El condamnă; el pedepsește. **E justiția immanentă care nu iartă.**

Deaceea invaziile barbare au avut rolul lor la timpul lor. Imperiul roman a trebuit să piară, ca formă, pentru că viațile cari s'au încuibat nu s'ar fi putut extirpa; organismul nu s'ar fi putut renaște sub forme noi purificate; nu ar fi fost posibilă crearea unei lumi noi în care să nu mai figureze la supratață păcatele celei vechi.

Ion Colfescu-Delaturda, la masa de lucru.

Și totuș, răul nu a fost destul de mare, pentruca să distrugă totul. Biciul lui Dumnezeu nu a fost destul de aspru. Astăzi încă, în popoarele moștenitoare, dăinuiesc rele, păcate, necunoscute popoarelor scoase din barbarie prin însăș acțiunea geniului creator al popoarelor române.

Un popor înecat în inteligență și știință, dar care a pierdut busola vieții, nu se poate purifica fără prăpăd, fără suferință. Orice ai face, nu poți îndepărta moartea, de acolo de unde eroismul spiritual a dispărut. Deaceea, pentru a ne feri de moarte, de calamități, de prăpăd, trebuie să ne închinăm mai puțin inteligenței și științei și să cultivăm mai mult spiritul creator, știind bine că numai în spiritualizarea națiunii, în îndrumarea ei spre eroism și sacrificiu stă salvarea.

Cu cât relele de cari suferim sunt mai mari, cu atât energiile creatoare, combative, vor trebui să fie mai vigilente, pentru a înlătura catastrofa ce bate la ușe.

*Aceasta este marea întrebare care se pune astăzi acestui neam. **Caveant consules.** Reziduiile trecutului trebuiesc arse. Țara și neamul trebuie să devie ele însele. Purificarea internă trebuie să ne creeze un nou stat și o nouă structură socială.*

Războiul acesta este în primul rând un război dus în contra inteligenței și a științei de import cari au infestat întreaga viață a națiunii cu figuri decorative; au emasculat națiunea; i-au măcinat puterile de afirmare; i-au înăbușit aspirațiile, i-au secătuit energiile și i-au compromis viitorul.

Nu știința, ci credința, bătăile inimei sunt probele de neînlăturat ale unei valori umane.

Trebuie să ne întrebăm în orice moment pentru ce ne bate inima; pentru ce bate inima aceluia cari conduc destinele națiunii. Inteligența și știința cad pe al doilea plan.

Inteligență și știință, da; dar nu în serviciul instinctelor primare, ci ca vehicule pentru punerea în valoare a spiritualității creatoare a neamului.

„ROMÂNIA EROICĂ”

De pe malurile Tibrului

Din discursurile Duceului Mussolini:

„Nu ne îndoim că, dată fiind criza capitalismului, soluțiunile corporative se vor impune pretutindeni. Însă pentru a realiza corporatismul, plin, complet, integral, revoluționar, trebuiesc trei condițiuni:

„Un partid unic, prin care, alături de disciplina economică, să între în acțiune și disciplina politică și să fie, deasupra intereselor divergente, o legătură care să le unească pe toate, *credința comună.*”

„Nu e de ajuns. Pe lângă partidul unic, ne trebuie statul totalitar care absoarbe în sine, *pentru a o transforma și potența, toată energia, toate interesele, toată speranța unui popor.*”

„Și încă nu e de ajuns. A treia și ultima și cea mai importantă condițiune: *trebuie să trăim într'un ritm de cea mai înaltă tensiune ideală.*”

„Indiferenții n'au făcut și nu vor face niciodată istoria.”

„Ziua în care inima nu va mai fi capabilă să vibreze, acea zi însemnează sfârșitul.”

O lozincă ideală

de L. MUNTEANU

Cu prilejul întrunirii „Frontul Renașterii Naționale” ținut la Cluj, Dl C. Argetoianu, președinte al Consiliului de Miniștri, a fixat drept supremă ținută a politicii românești: liniște internă și externă. În câteva cuvinte a expus un program ideal de guvernământ.

Un program, care nu poate fi depășit de nici un altul, oricât de ademenitor ar fi, fiindcă își are adânc înfipte rădăcinile în ideologia creștină. Iar când Hristos a lăsat lumii „pacea”, așa precum singur a definit-o; ca o armonie în suflete, rezultată din colaborarea schânteii divine cu țărâna pământescă; ca o armonie între oameni, clădită pe iubirea reciprocă; ca o armonie între popoare, isvorâtă din scopul comun al tuturor în lume; a dat supremul bun.

Au doară își poate dori cineva mai mult în această viață, decât să ajungă la acea înaltă înțelegere și largă posibilitate; de a stabili echilibrul de forțe între năzuințele păcătoase ale instinctelor inferioare, și râvnirile nobile ale națiunii luminate în dreptate spre valorile netrecătoare; de a și subordona corpul, sufletului luminat de schânteia divină; de a evada cu eul său intern din corpul stricăciunii, înălțându-se cât mai des spre atmosfera pură a lumii de sus din care a ieșit?

Este de conceput atât pentru individ cât și pentru societate o mai fericită realitate, decât buna înțelegere, clădită pe conștiința valorii proprii, pe respectul reciproc și pe dragostea frățească de fii ai aceluiaș părinte ceresc? Poate fi pentru omenire un ideal superior aceluia, ca națiunile, prin conlucrare condusă de legi ale dreptății cari apără fără părtinire interesele vitale ale fiecăreia, să fie înglobate la munca constructivă a progresului uman?

Impotriva acestei lozinci mântuitoare a păcii universale, demnă de înălțimea celui care a conceput-o și a realizat-o prin principii de viață vecinică, nu poate sta nici o argumentare omenească.

Cum poate fi considerată încercarea de a da primatul instinctelor animalice în viața individuală, decât slăbiciune și degenerare? Ce înseamnă întronarea egoismului și dreptului celui mai puternic în raporturile sociale, decât un permanent conflict dela om la om, o

anihilare a oricărei străduințe spre mai bine, o luptă plină de înfrângeri și desiluzii, care nu alege mijloacele căreia îi este proprie o generală stare de nervozitate? La ce duc pretențiile absurde ale unei națiuni mai puternice, mai bine organizate, mai favorizate de resurse economice, în detrimentul alteia mai slabe, mai sărace, dacă nu la ură de veacuri, la vărsări de sânge, la suferințe, la împilare?

Conflictul individual, social și național, este nebunească chel-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Nașterea Mântuitorului

tueală de energie, cu scopuri josnice și rezultate dezastruoase. Nu trebuie însă confundat acest conflict opus idealului păcii lui Hristos, cu conflictul poruncit de Hristos, lupta împotriva răului, indiferent de forma în care apare. Acesta este un conflict sfânt, necesar pentru triumful păcii. Acesta grupează valorile morale ale omenirii într-o armată a binelui, ale cărei strădării promovează pas de pas progresul spre ideal. Temeiurile lui nu sunt nici prostia, nici slăbiciunea, nici egoismul, nici ura, nici mândria, ci cumințenia, altruismul, iubirea deaproapelui, dreptatea și adevărul vieții superioare, fericirea omenească. El nu samănă în lume suferința celor nevinovați, ruina și dezastrul. Este un conflict mai mult individual, în om și dela om la om, pentru purificarea societății și națiunilor.

Era firesc ca într'un stat național eminentamente creștin, la momentul oportun, ca o salvare prin buna chibzuială a cumințeniei românești, lozincă păcii să fie acceptată ca principiu de guvernământ.

Pe cât de laconic a fost dat programul atitudinii politice; tot pe atât de laconice au fost enunțate și mijloacele de realizare, Vrem pacea țărilor. prin întronarea dreptății interne și triumful adevărului în ex-

tern a proclamat premierul politicei românești. Ce cuprins de vaste dimensiuni morale creștine și cu mijloace alese!

Dreptatea dominând toate manifestările publice. Dreptatea care să fixeze locul fiecăruia în angrenajul statului, să înfrâneze pornirile rele, să răsplătească fiecăruia după merit, să stimuleze munca constructivă. Dreptatea care să înfieze răul ori care a fi el, să dea siguranța zilei pentru oricine, să pună frâu poftei, să dea pâinea și încrederea săracului. Dreptatea care să înlăture conflictele, să trezească conștiințele la realitate și să întărească nădejdiile. Iată un Bun Dumnezeu, ce trebuie împărtășit cu mâna largă, de toți câți pot s'o facă pe întreg întinsul acestei țări.

A face dreptate înseamnă însă în primul rând a cunoaște dreptatea. Dreptatea însă este una singură, dreptatea creștină. De spiritul ei trebuie pătruns tot cel ce este în măsură s'o facă! Iată o condiție, fără

de care, mijlocul de guvernământ preconizat rămâne literă moartă!

Adevărul să triumfeze în viața noastră internă și în legăturile noastre internaționale. Adevărul întemeiat pe sinceritatea dorinței de pace, de bună înțelegere, de respectarea drepturilor altora. Adevărul drepturilor și datorii noastre ca națiune.

Adevărul care pretinde similitudine intenții din partea tuturor.

Faptul, dacă pornește dintr'o realitate spirituală, este de natură de a aduce o destindere în suflete, de a trezi încrederea în noi înșine și în viitorul nostru național.

Principiile de guvernământ anunțate sunt sfinte. Ele găsesc adânc răsunet în sufletul fiecărui fiu al națiunii. Intronarea lor vor fi spriginite din răspuneri de fiecare om de bine. Deci la muncă, Dumnezeu este cu noi, cine poate fi împotriva noastră?

IDEEA ROMANĂ

de ION COLFESCU-DELATURDA.

Cei doi foști rezidenți regali și actuali membri ai guvernului, Dnii miniștri Otescu și Giurescu, au avut buna idee de a întreprinde în stil mare o acțiune de desgroapare a trecutului. Săpăturile inaugurate de acești doi distinși fii ai pământului românesc, sunt menite să facă un început de redesteptare națională, de răscolire a adâncurilor noastre subconștiente. Sunt menite să ne scoată din letargia de moarte în care hibernăm încă, să ne facă conștienți de drepturile și datorii noastre, să ne cheme cu energie la îndeplinirea misiunii istorice pe care trebuie să o jucăm în virtutea ascendenței noastre.

Nu știu dacă inițiatorii săpăturilor s'au oprit asupra importanței lor din punctul de vedere al creării viitorului. Din câteva cuvinte ce am avut onoarea să schimb cu fiecare dintre acești valoroși inițiatori, nu am putut pătrunde în taina care i-a împins la acțiune. Fapt este, că aceste săpături sunt menite să ne trezească la viață, să ne electrizeze ființa, să ne aprindă sângele.

Ele constituiesc o oglindă vie a drepturilor și datorii noastre milenare pe acest pământ. Ele s'au început în Dobrogea și au avut poate drept scop, în mintea inițiatorilor, ca să dovedească drepturile noastre asupra Dobrogei, cu

privire la anumite competițiuni ale momentului istoric. Săpăturile acestea sunt menite însă a scoate la lumină, odată cu ruinele trecutului, drepturile și datorii noastre asupra tuturor teritoriilor în cari strămoșii noștri au lucrat și au sângerat și în cari, mai târziu, barbarii au aruncat întunericul și prăpădul. Aceste săpături ne cheamă cu voce de arhanghel la giganțica operă de reconstrucție pe care trebuie să o îndeplinim în această parte a Europei.

Am făcut o anchetă asupra săpăturilor întreprinse în Dobrogea. Impresia cu care am plecat a fost covârșitoare. Ideea romană care-mi călăuzește viața a dobândit un puternic imbold de afirmare. Această idee, mai ales în urma nouilor situațiuni ce ni s'au creat în urma marilor evenimente petrecute în jurul nostru, este singura salvatoare, singura pârghie de înălțare, de redresare, de renaștere.

Nouii idealuri de viață ies din pământul nostru milenar. Săpăturile dela Abruttus, Dinogetia și dela celelalte cetăți greco-romane, scot la suprafață geniul specific al rasei noastre. Aceste săpături vor trebui să se facă pe tot cuprinsul Daciei Traiane și în împrejurimi, până acolo, până unde geniul strămoșilor a pus temelile și a asigurat dezvoltarea unei culturi, a unei civilizații, pe cari numai târnă-

coapele barbarilor le-a făcut să se ascundă sub pământ, pentruca, astăzi, alte târnăcoape, acelea ale urmașilor legitimi, să le scoată din nou la lumină, refăcându-se firul progresului de acolo de unde a fost rupt și dezvoltarea strălucitelor afirmațiuni culturale și politice de atunci.

Această operă nu se poate mărgini asupra teritoriilor naționale, cari ne aparțin azi. Ea trebuie să se întindă departe în jurul nostru transfigurând tot ce ne înconjoară. Noi trebuie să reconstruim aici, plecând din bastionul cu care ne-a înzestrat Divul Traian, un imperiu care, pus sub egida spirituală a Romei, deținătoare a geniului etern al rasei făuritoare de cultură și păzitoare a Scânteii Divine, a creațiunii spirituale, care stă la baza oricărui progres, să lăurească marele imperiu, care să ne dea o unitate în diversitate, constituind o singură turmă cu un singur păstor, de la confiniile germanismului, ale rusismului, până la Oceanul Atlantic, până în Persia și până în Africa de Sud.

Sugestiile de mai sus pot fi considerate de cei ce trăiesc în materie ca visuri irealizabile. Acest fel de oameni nu-și pot da seama că o stare determinată, starea pe care o trăiesc ei, o trăiește epoca lor, nu este eternă. Ei nu pot înțelege că spiritul care plutește peste toate, poate crea o nouă ordine universală, care să submineze și înlocuiască ordinea materială cunoscută. Totul depinde de ideologia care animează pasta umană și de gradul ei de universalitate.

Fiecare ne purtăm viitorul în noi înșine. Popoarele sunt nuclee cari poartă în ele întreaga lor devenire istorică. Noi, urmașii, am cunoscut imperiul roman în mod retrospectiv și în totala sa expansiune și decadere. Măreția acestui imperiu, opera sa gigantică de înfăptuire, exista virtual în republica insignifiantă de altădată, după cum în copil există omul matur de mai târziu.

Desvoltarea acestei republici și transformarea ei în mărețul imperiu de mai târziu, nu a fost o operă a întâmplării nici a unor anumite personalități sau generații determinate, ci a fost opera spiritului animator unitar, al tuturor generațiilor scurse, până la dezvoltarea sa maximă, fiecare mare înfăptuitor ne având decât rolul de a polariza acest spirit. Imperiul Roman în toată măreția lui viitoare exista virtual încă de la începutul clădirii lui, după

cum palatul conceput de un architect există în momentul ce i se pun temelile.

Acelaș lucru se poate spune despre viitorul oricărui popor. El poartă în animă. El poartă în subconștientul colectiv al generațiilor succesive, îl poartă în sânge. Deaceea importă să știm cine conduce un neam și dacă conducătorii lui îi polarizează subconștientul, sângele lui circulator, geniul propriu care îi guvernează continua lui devenire.

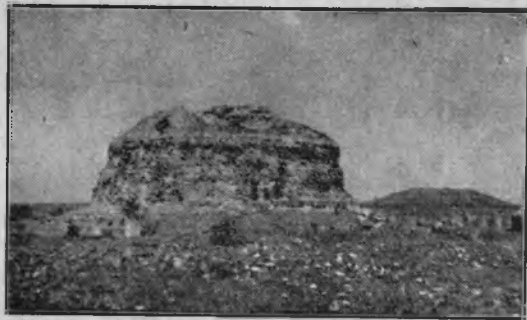

Dr. N. OTTESCU, Ministrul de Interne, inițiatorul șăpăturilor din Dobrogea

În jurul nostru se dezvoltă giganți, bălauri fantastici ca în povesti. Dinspe miezănoapte-occident s'a apropiat de noi formidabila putere germană. Din spre nord-răsărit un alt gigant e în plină fermentațiune și ne pândește la hotare. Numai cei ce trăesc în materie nu-și dau seama de semnificația acestor evenimente epocale. Numai aceștia nu-și dau seama că aceste evenimente ne împing cu bici de foc spre destinul nostru. Ele ne spun că statele liliputane închise în granițe ermetice au fost definitiv condamnate. Acum a sosit timpul marilor conglomerate. Statele și popoarele lumii trebuie să se solidarizeze după afinitatea electivă, să formeze giganți, prin cari să transpire prin toți porii, marile progrese, marile înfăptuiri, cari să garanteze popoarelor dezvoltarea și valorizarea maximă a facultăților lor genuine. *Variațiunea în unitate, iată ce va trebui să ne aducă ziua de mâine.*

Un singur popor poate lua directiva formării acestui nou organism spiritual și politic și acesta nu poate fi decât acela care a ridicat stindardul Romei Eterne. Geniul Romei

e în plină expansiune. A sosit timpul ca să ia din nou conducerea lumii, sau să moară. Nouă nu ne rămâne decât rolul de a-i întări bastionul menit de a-l apăra de puhoaietele barbare. Noi suntem datori să aducem ca aport, viitorului nou organism, o fortăreață inexpugnabilă și un spirit ofensiv invincibil, față de barbaria care ne inconjoară. Patrimoniul nostru e geniul nostru comun animator.

Tropaeum Trajan de la Adam Clisi.

Imperialismul nu poate fi în forța brută, ci numai în ordine spirituală. Nu poți înlătura o realizare a spiritului în ordine materială, decât introducând o nouă ordine spirituală. Popoarele trebuiesc unite, nu prin cucerire brută, ci prin voința lor proprie creîndu-le o nouă ideologie animatoare.

Popoarele cari stau astăzi izolate în fața celor două conglomerate nordice, nu au altă

ieșire, decât sau să se unească, sau să moară. Numai ideea Romană le poate da cheagul necesar. Numai această idee le poate încheia într'o singură unitate, într'o singură forță care, cu timpul, să devie o națiune care să domine și să guverneze sudul și apusul Europei, răsaritul Asiei și întreaga Africă.

Ce rol măreț ne rezervă viitorul! Măreția sau nimicnicia viitorului nostru îl poartă toate generațiile în subconștientul lor, dar mai mult ca oricând actualele generații sunt menite să polarizeze acest specific, dat fiind că ele trăiesc epoca marilor prefaceri, a prefacerilor mondiale cari rezultă din noi stări spirituale, producătoare de noi și gigantice întrupări în ordine materială.

Se cuvine să ne întrebăm: suntem noi pregătiți pentru aceste epocale prefaceri? Conștientul și subconștientul nostru, al generațiilor cari se succed, lucrează la punerea temeliiilor lor?

Asupra unui singur lucru trebuie să fim bine fixați: un pur conservatism nu este un ideal. Istoria ne stă martoră. Popoarele dinamice s'au dezvoltat, cele statice au pierit cu timpul. O ținută pur statică este moartea în perspectivă, acceptată cu resemnare.

Să ne dăm bine seama de acest adevăr: **sau pășim eroic la făurirea istoriei, sau murim. Nu există altă ieșire.**

Cântecul Gintei Latine

Latina gintă e regină
Într'ale lunei ginte mari.
Ea poartă'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpii seculari.

Destinul ei tot înainte
Măreț conduce pașii sei.
Ea merge'n fruntea altor ginte
Vărsând lumină 'n urma ei.

Latina gintă i-o virgină
Cu dulce glas, fermecător.
Străinu'n cale i se 'nchină
Plecând genunchii de-al său dor.

Frumoasă, vie, arzătoare
Sub cer senin și aer cald,
Se oglindește'n splendid soare
Se scaldă'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pământului comori
Și bucuros ea le împarte,
Cu celelalte a ei surori.

Insă-i teribilă'n mânie
Când brațul ei liberator
Lovește'n cruda tiranie
Și luptă pentru al ei onor.

În ziua cea de judecată,
Când față'n cer cu Domnul Sfânt
Latina gintă-o fi întreată:
„Ce-ai făcut tu pe-acest pământ?”

Ea va răspunde sus și tare:
„O Doamne! în lume cât am stat,
In ochii săi plini de admirație
Pe Tine Te-am reprezentat!”

Vechimea, originea și vitalitatea Macedoromânilor

Frații noștri din Pind ~ Macedoromânii ~ s'au născut cu două secole înaintea celor din N. Dunării, prin acelaș proces de altoire romană, pe tulpina traco-illiro-gefo-dacă

de Dr. G. FĂCĂOARU

Sud-Estul european devine tot mai important pentru Marile Puteri din Centrul și Apusul Europei. Germania, înainte și, cu deosebire, după marele război, s'a ocupat în mod constant și metodic de această parte a Continentului, preocupată fiind de interesele economice. Acest fapt, abia de curând a trezit interes și pentru Anglia. România ocupă o poziție importantă în acest S. European, care a fost din cele mai vechi timpuri, colțul cel mai expus frământărilor și năvălirilor barbare. Se impune deaceia o clarificare a vechimii, originii și vigoarei poporului român și mai ales a fraților din Sudul Dunării și cu deosebire a Macedoromânilor. Acest lucru îmi propun să-l fac în rândurile de mai jos, și ca urmare a unei eronate teorii emisă la Athena, de cunoscutul academician și istoric grec Keremopulos, căruia i s'a răspuns de către dl. *Th. Capidan*.

Vechimea și așezarea geografică a Macedoromânilor

Se știe că poporul român, ori unde ar fi așezat astăzi, este o frântură a popoarelor arice, din care s'a desfăcut trei ramuri mai importante, la intrarea în Europa: parte a popoarelor arice, s'a îndreptat spre N. V. care a dat naștere popoarelor nordice (anglo-saxone); o a doua s'a îndreptat spre V. și a dat naștere popoarelor celto-galice, iar a treia, Tracii, s'au așezat între Tisa-Nistru și Dunăre, cu direcția principală spre S. Ramura tracă a fost cea mai numeroasă.

Dintre Traci, o parte a trecut Dunărea spre Sud, ocupând Peninsula Balcanică, până la munții cu acelaș nume, iar o alta a coborât mai departe spre S. V., până la țărnul Mării Adriatice. Aceștia erau Ilirii.

Urmașii lor, cari populează și astăzi coastele dalmatice, Istria, și alte câteva grupe răslețite sunt în Alpii Italo-Elvețieni.

Aceste așezări au avut loc cu câteva mii de ani înainte de Christos. Descoperirile arheologice, cercetările etnografice și istorice au stabilit că, cu trei mii de ani înaintea erei creștine, Tracii erau cel mai numeros popor dela gurile Dunării. Acești Traci, dacă ar fi fost uniți, ar fi stăpânit deapururi toate părțile dela râul Bug, până în Carpații Nordici ai

Moraviei, țărmurile adriatice și tot Sudul Dunării, pe unde își aveau puternice și numeroase grupuri. Din nenorocire aceste grupuri răslețe ale tulpinei trace, au rămas desbinate, purtând adesea lupte între ele. Loviturile barbarilor de mai târziu i au slăbit. Cele mai dese au fost date de Sciți.

Istoricii nu sunt toți de acord asupra originii comune a poporului illiro-trac. Istoricul Iorga spune că Ilirii sunt de acelaș neam cu Tracii, doar că ei s'au întins în S. E. și N. V. Peninsulei Balcanice. În plus, Tracii aveau îndeletniciri rurale, în vreme ce Ilirii aduc nota caracteristică urbană. Primii aveau înclinări spre viața liberă, cu spațiul larg și împrăștiat — caracter agricol — pe când ceilalți, locuiau în grupuri strânse, caracter comercial meștesugăresc de viață și mediu urban.

„Poporul trac — spune C. C. Giurescu — cu două mii de ani înainte de Christos, era așa de numeros, încât se mărginea la N. cu Germanii, la N. E. cu slavii, la V. cu Germanii și cu Celții, iar la S. cu Ilirii, cari se întindeau dela râul Margus (Morava) până spre Adriatică, iar la S. se învecinau cu Grecii”. (C. C. Giurescu. — Ist. Rom. p. 31).

Istorici ca *Herodot* și geograful *Ptolomeu* din antichitate, vorbesc despre neamurile tracilor, ca despre cele mai războinice. Geții n'au vrut să se supună în fața celor 800.000 de soldați ai lui Darius, care venise la Istros cu 600 de corăbii. Ei se credeau nemuritori, ca și Dacii. *Herodot*, vorbind despre Geți spune: „Geții sunt cei mai viteji și cei mai cinstiți dintre Traci”.

Din neamul Tracilor, la S. de Balcani, locuiau *Odrizii*, pe valea fluviului *Maritza*, iar *Bessii* — o altă ramură tracă — locuiau bazinul superior al fluviului *Hebrus* (*Maritza*), între m-ții *Balcani* și *Rodope*. O parte dintre ei locuiau *Dobrogea de azi*, unde au lăsat urme la *Histria* și *Ulmetum*, prin sec. al II-lea a. Chr. Ca centru important avea *Bessapara*. Intre *Callatis* (*Mangalia*) și *Odessus* (*Varna*) au locuit *Crobyzii*, iar mai spre S. au locuit *Moesii* între *Dunăre* și *Balcani*.

C. C. Giurescu spune că: „Tracii se întindeau pe o suprafață enormă, dela Marea Egee și din Vestul Asiei Mici, până în mlaștinile *Pripetului* și dela *Boemi* până dincolo de *Nistru*”. (Op. cit. p. 30). Intre anii 600—700 a. Chr. Grecii ocupaseră sudul

Traciei — Macedonia — în care timp Illirii populau Banatul și golfurile Adriatice. (V. Pârvan. — Getica, p. 231).

Cu multe veacuri înaintea erei creștine, popoarele traco-illiro-geto-dace formau un singur popor, care a lăsat urme adânci în istoria lumii. Mult regretarul V. Pârvan, în lucrarea sa „Dacii la Troia”, spune:

„Vechile tradiții elene, păstrate în ciclurile epice din cari s'au inspirat tragicii, știu de o vreme, când Grecii, Tracii și Phrigii alcătuiau o singură familie, înăuntrul căreia zeii, eroii și regii, marii cântăreți-profeți și marii preoți aparțineau oarecum în comun celor trei ramuri. Orpheus era trac, Pelops era phrigian; dar amândoi erau în aceeași vreme și eleni. Poemele homerice reprezintă aceeași stare de spirit. (Op. cit. p. 1).

Dar istoria popoarelor își urmează cursul său și noroadele se împing unele către altele, mânate fiind de nevoile existenței. Cimerienii și mai apoi Sciții, au împins o parte din Daci până la Troia, după căderea sa. Acolo s'au găsit urme de ale acestora, datând de prin sec. al X-lea a. Chr., „așa încât pe ruinele cetății myceniene, în care poetul Homer cântase pe Hector eroul și pe Andromache cea tristă, Dacii navalnici ridicaseră din nou, la câteva secole după grozava cădere, o altă cetate; și făuritorii Nordului Carpatic turnau acum arme de bronz și olarii getici modelau vase din pământ ars, ale căror modele fuseseră odinioară create în văgăunile munților noștri și pe malurile roditoare ale Dunării și Tisei”. (V. Pârvan. — Dacii la Troia, p. 10).

Tălăzuirile din timpul acesta au făcut ca prin sec. al XII-lea a. Chr., în timpul migrațiilor dactice, neamuri illirice să se așeze în Epir și Macedonia, iar alții au trecut peste Marea Ionică și au ajuns în Italia de sud (Iapygii), după cum la nord se fixaseră Venetii, cari erau tot un neam illiric, fixat în acele părți prin migrațiunile dinspre Est.

Dacă admitem că Illirii erau un neam diferit de al Tracilor (teoria Pârvan—Giurescu, în opoziție cu teoria unitară traco-illiră, Iorga—Densușeanu), totuși ei sunt mai aproape de neamurile traco-geto-dace, decât de neamurile ionico-doriene, cari au dat pe Grecii și cari au ocupat părțile sudice — extreme ale Peninsulei Balcanice. Oricum, un fapt este cert, că: pe lângă Illirii din părțile balcanice și cu deosebire la Sud de m-ții Balcani, în Macedonia, Epir și Tesalia, s'au așezat și numeroase grupuri de Tracii, Geții și Dacii, împinși dela N-E de alte popoare.

În cursul istoriei vechi, Grecii au strălucit prin cultura și artelor, iar o ramură a lor, Spartanii, s'au făcut nemuritori în istoria popoarelor prin eroismul lor sobru și viața lor aspră. Dar mai presus de

amândouă, strălucește Imperiul Macedonean, întemeiat de vrednicul urmaș al lui Filip al II-lea, care în sec. al IV-lea a. Chr. a creiat cea mai măreață epopee răsboinică, după cea troiană, Deși numai de 22 de ani, Alexandru Macedoneanul a creat istorie. Încă dela venirea lui pe tronul Macedoniei a avut mult de luptat, până ce a supus pe toți tiranii cetăților grecești ce nu voiau să se supună unuia ce nu era din neamul elenilor. Bărbăția și geniul politico-militar al rasei traco-illiro-geto-dace, din care cobora marele Alexandru, i-au adus biruința asupra tuturor și închegarea celui mai mare imperiu din lumea veche. Felul cum a tratat pe supușii săi, în războaiele dela Dunăre, dovedește caracterul cinstit și viteaz al strămoșilor săi Geți, de care era legat prin sânge.

Alexandru cel Mare este prototipul eroului militar, al geniului politic, cu suflet mare și generos. A dovedit aceasta cu prisosință în scurta lui apariție în istoria lumii și față de marele rege Darius și familia sa, pe cari i-a respectat, tratat cu mult cavalerism, în timpul captivității lor. Așa cum numai sufletele cu adevărat mari știu să se poarte.

Originea romană a Macedoromânilor

Cum se știe, încă din sec. al III-lea a. Chr. Romanii au început cucerirea Peninsulei Balcanice, pe care au terminat-o la sfârșitul sec. I. prin supunerea Illirilor de pe țărmul răsăritean al Adriatice, în timpul lui Octavian, 35—33.

Cucerirea romană a părților din sudul Dunării, a fost urmată de colonizarea acestora, odată cu reorganizarea administrativă, așa cum înțelegea geniul roman. Coloniștii romani așezați în părțile locuite de Tracii, Geții, Dacii, ori de Illiri, s'au amestecat cu aceștia, formând primele nuclee de Români, cari au ajuns cu timpul să-și spună Aromâni. Procesul acesta a durat secole și s'a produs nu numai în Macedonia de azi, ci pe tot cuprinsul Peninsulei Balcanice, unde s'au așezat elemente romane în contact cu elementele traco-illiro-geto-dace. La fel s'au format Istrienii, Albanzii și nenumăratele cuiburi de români — cu diferite numiri — cari, în decursul istoriei, au contribuit în mare măsură la trăinicia Imperiului Bizantin, ce a rezistat barbarilor o mie de ani după căderea Romei. Aceleași energii neoromane au contribuit — mai târziu — la înjghebură Imperiului Româno-Bulgar, care a strălucit alături de cel bizantin, timp de două veacuri și mai bine, către sfârșitul Evului Mediu. Îar mai târziu, în epoca modernă, istoria economică a popoarelor din Peninsula Balcanică, înscrie pe Macedoromâni printre cei mai harnici și activi comercianți, reușind să se

reafirme în secolul al XVIII-lea și al XIX-lea ca națiune distinctă printre celelalte popoare ale Peninsulei Balcanice.

Datorită spiritului lor întreprinzător și activ, Macedoromânii au roit în tot centrul și N. E. european, ca niște adevărate albine, spre a întemeia cele mai mari case și întreprinderi comerciale în Statele din S. și N. Dunării.

Așa încât, din acest proces, se pare că grupurile de Români din S. și N. Dunării au originea comună: elemente traco-illiro-geto-dace, la cari s'au adăugat elementele de colonizare romană dinainte de Christos. Asemănarea dialectului macedoromân din Sudul Dunării cu dialectul daco-român din Nordul Dunării, este evidentă. În afară de limbă, sunt și foarte multe asemănări antropologice. *Pittard*, în studiile sale din nainte de război, a precizat acest lucru pe baza măsurătorilor și a cercetărilor etnografice.

Vestitul profesor dela Universitatea din Halle, *Johann Thunmann*, a publicat la 1774 o lucrare asupra popoarelor din S-E european, în care numește pe Macedoromâni „Români din Tracia” și pe cei din N. Dunării „Români din Dacia”. În capitolul „Despre Români” el susține că Macedoromânii sunt frați cu Români din Dacia, având și aceeași limbă.

Cred, că afirmația profesorului *Keramopulos*, dela Academia din Athena, este eronată, când pretinde că Macedoromânii sunt Greci româniizați. El recunoaște doar latinitatea limbii, — un progres față de înaintașii săi, cari nu recunoșteau nici atât. (*Th. Capidan*, Răspuns prof. *Keramopulos*).

Esențial este faptul că Macedoromânii au avut întotdeauna conștiința romanității lor, pe care și-au afirmat-o în toate împrejurările și față de toți cercetătorii. (*Pouqueville* — 1821). Cercetătorii greci, singuri se plâng, că, Macedoromânii „după atâtea veacuri, se consideră de aceeași origine cu Români”. (Dascălul grec *Neofit Duca*, campionul elenismului în Epir, fost dascăl la București și alungat odată cu venirea lui *Gh. Lazăr*).

Profesorul *Th. Capidan*, în răspunsul dat lui *Keramopulos*, folosește afirmațiile dascălului grec, *Duca*, care spune singur că „Românii sunt mai apți pentru cultură și mai sensibili la artele frumoase decât Grecii”.

Dacă am admite afirmația lui *Keramopulos*, că Macedoromânii din Epir, Tesalia și Elada, sunt Greci romanizați, se pune o întrebare foarte simplă: cum s'au romanizat Grecii? O asimilare se producea numai într'un mediu covârșitor romanic. În acest caz, singur recunoaște preexistența unui puternic

element românesc, spre a putea asimila pe Grecii cu cari veneau în contact. Se pare că la mijloc este mai mult o lipsă de documentare istorică, o ignorare voită a adevărilor istorice cari dovedesc cu prisosință că:

În Peninsula Balcanică au coexistat dealungul veacurilor mai multe elemente traco-illiro-geto-dace — distincte de Grecii dela Sud — peste cari, în sec. al II și I a. Chr. s'au suprapus coloniștii romani, cu cari s'au contopit, dând naștere primului element românesc, adică Macedoromânii, încă dela finele sec. I-ii a. Chr. La S. de ei au existat Grecii, cari, prin așezarea lor în golfurile dela S. Peninsulei Balcanice și în insulele Mediteranei ca și'n Arhipelag, au avut drum deschis spre comerțul și cultura Răsăritului. Peste toți s'au așezat apoi alte popoare, și în special Slavii, cari au asimilat pe Bulgarii dintre Dunăre și Balcani, iar, între Moravia, Dunăre și Pind — Sârbii — printre cari au apărut mulți Macedoromâni în sec. al XVIII-lea și al XIX-lea, punând bazele comerțului și culturii în diferite puncte ale Peninsulei Balcanice. Toate acestea sunt date istorice evidente astăzi pentru oricare cercetător obiectiv și imparțial.

Originea romană a Macedoromânilor a fost afirmată și de alți cercetători, decât cei de același neam cu ei. Prof. Dr. I. *Popovici*, dela Universitatea din Belgrad, într'o lucrare, de curând, apărută, spune:

„Aromânii, sau cum îi numește poporul nostru Țânțarii, sunt o ramură a populațiunii romane de altădată, care popula cea mai mare parte a câmpiei de nord a Peninsulei Balcanice”. (*Aromânii*, Buc. 1934, p. 15). Și că, „poporul roman a reușit să romanizeze mase largi din populațiunea Peninsulei Balcanice”. (*Op. cit.* p. 16). Originea romană o arată apoi toți cronicarii bizantini, cari susțineau că Vlahii din Pen. Bal. sunt tot una cu cei din Dacia, adică sunt coloniști din Italia.

Așa încât, față de răspunsul *Capidan*, academicianului *Keramopulos*, ne permitem să precizăm vechimea și originea traco-illiro-daco-geto-romană a elementelor aromâne din S. Dunării și în special a Macedoromânilor. În teoriile lui *Roesler* și *Jirécék* se găsesc puncte de adevăr, însă fals interpretate.

Un argument puternic cu privire la originea comună a Macedoromânilor, cu cei din N. Dunării, îl oferă fenomenul lingvistic, care s'a păstrat în decursul celor două milenii, ca o mărturie vie, despre originea traco-romană a celor două masive românești: dialectul daco-roman, la N. Dunării și macedoromân, la S. Dunării.

Vitalitatea Macedoromânilor

Fără să fim adepții teoriei mediului, totuși, credem că și asprimea acestuia contribuie foarte mult la formarea animei unui popor.

Dintre toate cuiburile de Români ce s'au format în S. Dunării, Macedoromânii au rezistat până în zilele noastre, păstrându-și limba, credința și obiceiurile. Datorită locurilor muntoase și sărăcicioase în cari s'au așezat, Macedoromânii s'au îndeletnicit mai ales cu păstoria. Acolo în munți, ei și-au păstrat ființa lor etnică, cu toate comorile de artă, pe cari le-au moștenit prin împreunarea sângelui lor traco roman, sub culmile Olympului.

Douăzeci de veacuri și-au dus viața singuratici, luptând, când cu unii, când cu alții, pentru a-și apăra colțul sărăcicios de pământ în care s'au plămădit ca neam. La nici una din ramurile poporului român, nu găsim atâta fanatism național ca la Macedoromâni. Și în special femeia macedoromână este aceea care întreține, cu mare ardoare, dragostea și mândria națională. Numai la ei, femeia, depășește adesea pe bărbat în iubirea față de neam. Sunt vechile virtuți ale femeii romane, moștenite prin fericita întâlnire și contopire a celor două neamuri eroice: Tracii și Romanii!

Prin femeia Macedoromână s'au păstrat frumoasele însușiri din antichitate: cinstea și vitejia dela Geți; avântul și disprețul de moarte al legionarilor romani, unite cu frumoasele însușiri ale sufletului slav, caracterizat prin idealism, altruism, și dragoste de tot ce este frumos.

Presărați fiind pe tot întinsul Pen. Bal., Români din S. Dunării s'au păstrat ca neam, cu deosebire în Pind. Și de data aceasta, muntele a fost cetatea cea mai puternică a românismului. De acolo ei s'au revărsat cu turmele de oi, apoi cu produsele acestora și mai apoi pentru a face comerț pe tot cuprinsul Peninsulei Balcanice. Comerțul macedoromân a ocupat loc important în Bizanț. Agerimea lor i-a făcut cunoscuți ca cei mai vrednici și cinstiti comercianți în tot S-E-tul european. Ei au pus bazele comerțului la multe popoare din S. Dunării. Cu deosebire istoria economico-culturală a popoarelor Balcanice nu se poate scrie fără să se vorbească de contribuția Macedoromânilor. Vigoarea acestui popor de păstori a fost un izvor nesecat de energii economice, politice și culturale, cari s'au manifestat în viața și istoria popoarelor dimprejur: Turci, Bulgari, Greci și Sârbi. Chiar și în N. Dunării și cu deosebire în Transilvania, Macedoromânii au avut elemente de valoare. Amintim numai câteva familii: Gojdu, Mocioni și Șaguna, cari sunt înscrise în istoria culturală a Neamului Românesc din sec. trecut.

Prof. Dr. D. I. Popovici, dela Univ. din Belgrad, vorbind despre contribuția Macedoromânilor în viața culturală a poporului sârb, spune că: „Temelia culturii noastre (sârbe), secolul nostru al optsprezecelea din viața noastră comercială, în mare parte lor se datorează. (Op. cit. p. 168).

Și că, „cei mai mari filantropi ai poporului sârb erau din acest neam de oameni”. (Op. cit. p. 169). Iar dl. Hâciu spune că Aromânii erau singurul popor din Balcani, care nu avea analfabeți.

Este demn de amintit vrednicia, sobrietatea și geniul economic al Moscopolenilor, al Grămoștenilor și al Fârșeroților. Se știe că, în sec. trecut, Macedoromânii aveau în Moscopole cea mai frumoasă bibliotecă și că acest orașel este Blajul culturii românești, care avea pe vremuri 60.000 loc. și 40 biserici.

„Marii sprijinitori ai culturii grecești: *Toșița, Sturnari, Pangas, Averof, Baronul, Sina* (Viena); toți sunt Aromâni de origină”, ne spune însuș cercetătorul imparțial *Weigand*.

În diplomația otomană s'au remarcat mulți Aromâni, cari, conștient sau nu, și-au oferit serviciile, ca și în celelalte ramuri de activitate.

O monografie completă asupra vieții fraților noștri din Pind, ne-ar aduce multe date prețioase și contribuții importante pentru cunoașterea și justa lor prețuire, spre a-i putea folosi în noua situație de consolidare a granițelor României Mari.

În legătură cu aceste preocupări, am datorita să menționez cu recunoștință, strădania continuă a D-lui *Ioan Colfescu-Delaturda* — directorul acestei reviste — de a elabora un plan general de consolidare etnică, în care scop D-sa a propus, în repetate rânduri, aducerea în țară a elementelor prețioase din Sudul Dunării.

Între motivele acestei acțiuni sunt mai ales fertilizarea cu excelente valori biologice a propriului nostru neam, eliminarea și substituirea, cu ajutorul lor, a elementelor străine și dizolvante din cuprinsul țării. Dar mai cu seamă necesitatea imperioasă de a se salva aceste elemente, cari altfel ar fi înghițite de aspiratori în corpul etnic al acestora. Problema aceasta a fost tratată și de dl. Dr. *I. Făcăoaru*, într-o lucrare de specialitate în cadrul *bio-etnic*. (Dr. I. Făcăoaru: *Antropologia în Stat ca știință și obiect de învățământ*. 1938 p. 41—47).

In loc de încheiere

Cercetarea trecutului — în orice domeniu — nu are alt scop, decât spre o preamări anumite fapte, cunoștințe și date pentru prezent și viitor. Acesta este rostul culturii, pusă în slujba progresului.

La ce ne-ar folosi viața și faptele eroice ale unor Alexandru cel Mare și Napoleon; la ce bun să cunoaștem marile înfăptuiri ale predecesorilor; de ce ne-am pierde timpul descifrând inscripții, texte, sau versurile unui Homer sau Dante; la ce bun să învățăm a deosebi Binele de Rău, Valoarea de Nonvaloare, decât spre a le putea folosi pe cele pozitive și a le evita pe cele negative: scop de spiritualizare, înălțare în sfera divină a marilor creațiuni?

„Privind lucrurile de pe această culme — spune N. Bogdan — perspectiva e mai mult de cât strălucitoare, fiindcă de aici înainte nu va mai fi vorba de a despuia pe cel slab, ori de a-l împovăra pe cel neputincios; de *egalitatea* în demnitate, ticăloșie și mizerie, nici de *fraternitatea* între bandiți pentru eternizarea omenirii în ipostaza de victimă; ci de o sarcină imensă, care se cere dusă până la eapăt: *chemarea la viață, la creație și la muncă a tuturor națiunilor amorțite, în cadrul unor State făurite după potențialul vital al fiecăruia*”. (N. Bogdan: Alexandru cel Mare și Iulius Cesar, Buc. 1939, p. 26 - Sublinierea îmi aparține).

Astăzi, simțim și noi frământările Europei. Cărând după deslănțuirea furtunei, va veni momentul în care o nouă ierarhie a națiunilor va fi statornicită. Criteriile vor fi dictate de atot puternicia și valoarea învingătorilor. În acest joc de forță și valoare, România își are rezervat un loc, pe care-l va ocupa sau îl va pierde, după cum se va integra sau nu pe linia destinului creator.

În istoria popoarelor, poporul român a fost cel mai hârțuit. Din cele mai vechi timpuri, am fost de isbeliștea tuturor neamurilor năvălitoare din pustiul Asiei, cari, în trecerea lor fugară, găseau la gurile Dunării loc prielnic pentru popas și jaf. Milenii de suferință, de jertfe. Și încă nu s'au isprăvit încercările.

Neamul nostru este încă la poarta destinului său, de veac și peste veac. Ca și acum patru milenii neamul nostru nu știe încă să fie unit și mai ales nu este lăsat să înțeleagă mistica vremurilor ce le trăiește, față de năvălitorii sec. al XX-lea. Dușmanii din mijlocul său lucrează satanic. Energiile neamului, în svâcniri eroice, cad pe rugul purificator, ale cărui limbi de foc și suferință se înalță către albasturul cerului Daciei nemuritoare.

„Mereu în luptă cu distanțele, ne vom aduna totuș de departe, vom da bătălia și ne vom risipi din nou spre zărilor îndepărtate”... (Maior C. M. Sandovici: Generația Războiului, Buc. 1939, p. 12.) ale idealului ce nu se va putea atinge, până ce pedestalul pe care ne urcăm nu va avea destule jertfe pentru trăinicia operii de realizat.

Avem 2.773 000 de frați peste hotare, dintre cari majoritatea sunt în imediată apropiere de granițele actuale ale țării noastre, ori în țările vecine sau amice nouă. Și, cu toate acestea, după 20 de ani dela Unire, nu s'a făcut nimic trainic pentru consolidarea definitivă a fruntariilor și pentru punerea jaloanelor pentru viitoarele noastre expansiuni. Inceputuri și încercări timide s'au făcut și se fac. Dar un plan hotărât cu sinceritate și continuitate în realizare, încă n'am avut.

Sunt în această țară prea mulți, cari au inte-resul ca Neamul Românesc să nu se ridice, să nu fie tare, să nu devină o forță creatoare în istoria lumii.

Pe urmele strămoșilor :
O familie de macedoneni în Dobrogea.

Dobrogea, Maramureșul, Basarabia și Granița de Vest, puteau fi astăzi ziduri etnice de nepătruns, dacă s'ar fi făcut schimburi de populație, aducând de peste hotare naționali, și împingând peste granițe tot ce nu ne aparținea ca neam, iar în țările vecine puteam să avem deja fixate puternice puncte de rezim pentru viitoarea noastră expansiune. Dar noi am făcut tocmai contrariul: am lăsat să vină de peste Nistru, de peste Tisa și de oriunde, tot felul de străini și cu deosebire Jidani, cari, cu timpul, s'au transformat în cenzorii vieții noastre publice.

Greșelile și indiferențele cele mai mici în istoria popoarelor se plătesc scump. Nu va trece mult și bilanțul va fi încheiat. Răspunderile apasă pe umerii întregii generații dela unire și până în ziua întoarcerii la realitate și a răfueii naționale. Marasmul ne sufocă.

Omenirea își va înscrie noi jertfe. Noi nu putem rămâne străini de aceste jertfe. Vom fi chemați să facem noi sacrificii. Jertfele omeniești nu contează, dacă este vorba de salvarea Neamului și de plinirea unui destin istoric. Credem în el și va trebui să năzuim mereu spre el, cu orice sacrificii, până când geniul Binelui și al Adevărului vor învinge.

Popoarele intră în istorie prin jertfă, și dela această jertfă poporul român n'a lipsit niciodată.

Cântecul gîntei latine

Când se publică un număr închinat ideii române, cred potrivit a pomeni ceva și despre cântecul gîntei latine și despre traducerea și traducerile lui în limbile respective. În luna Maiu a anului 1878,

*Acel rege al poeziei, veșnic tinăr și fericit
Veselus Alecsandri, ce din frunză îți doinește,
Ce cu fluierul îți cântă și-acum rîde printre lacrimi
Când o cântă pe Dridri.*

(Eminescu).

a fost premiat la Montpellier pentru — *Cântecul gîntei latine*, — cea mai reușită odă a geniului creator neolatin. În acel an apare la Roma, în „Tipografia di Propaganda” o broșură de 8 pagini — „B. Alexandri. Cântulul gîntei latine prezentat societății limbilor romane de la Montpellier pentru concursul din Maiu 1878. Textul românesc însoțit de traducerea franceză și italiană”. — „Ap'a trece, petrele remanu”. — Le chant de la race latine présenté au concours des langues romanes de Montpellier pour le concours de Mai 1878. Texte roumain suivi de la traduction française et italienne, avec la manière de prononcer à l'usage des français — „L'eau passe, les cailloux restent” — Il canto della stirpe latina presentato alla società delle lingue romanze di Montpellier per il concorso di Maggio 1878. Testo rumano colla traduzione italiana e francese. — „L'acqua passa, le pietre rimangono”.

Broșura conține textul cântecului gîntei latine în 3 limbi. Textul românesc e publicat și cu ortografie franceză.

Societatea limbilor romane s'a întemeiat în 1869 de o pleiadă de filologi și scriitori francezi și italieni. În 1878 președintele societății era Albert de Quintana. Secretarul societății, Roqueferrier, trimite în 7/19 Mai 1878, următoarea telegramă: „Juriul compus de Mistral, Tourtoulon, Quintana, Obdenariu și Ascoli, Vă conferă în unanimitate premiul cântecului latin. Vă așteptăm. Roqueferrier”.

Vasile Alecsandri îi răspunde următoarele: „Impedat de afaceri personale dl. Alecsandri nu se poate duce să ia parte la serbările latine. Dsa mulțumește pentru distincțiunea ce i s'a făcut și se scuză că nu poate să participe în persoană la serbare”. — Președintele, Albert de Quintana y Cambis îi răspunde cu următoarea telegramă:

Vasile Alecsandri

Gara Mircești (România)

Primiți, împreună cu cordialele mele felicitări și urările ce facem pentru România, D-Voastră care

de Diacon IOSIF E. NAGHIU

sunteți un mare poet, binevoitori a fi răsunetul simpatilor poezilor latini întruniți la Montpellier.

Albert de Quintana.

Vasile Alecsandri îi mulțumește prin telegrama următoare:

Dlui De Quintana, președintele Societății limbilor romane. Montpellier.

„Raportând prețioasele sale simpatii asupra țării mele, Societatea limbilor romane mi-a făcut indoit de scumpă pronunțarea sa în favoarea mea.

Binevoitori, Vă rog, a fi interpretul aceluiaș sentiment pe lângă confrății mei latini și a primi personal prea sincera mea grațitudine”.

Alecsandri.

Fiindcă ne ocupăm de spiritualitatea latină vom traduce textele italian și francez:

*La latina stirpe è regina
Tra le grandi stirpe del mondo.
Essa porta in fronte una stella divina
Rilucendo tra i tempi secolari.*

*Il destino sempre innanzi
Magnificamente dirige i passi di lei.
Essa marcia in capo ad altre stirpe
Versando luce sulle proprie orme (dietro di sè).*

*La latina stirpe e una vergine
Dall' incanto dolce, rapitore.
Lo straniero in faccia a lei s'inclina
Ed in ginocchi cade adorando.*

*Bella, vivace sorridente,
Sotto cielo sereno, nell'aere caldo.
Essa si specchia allo splendido sole
Si bagna in mare di smeraldo.*

*La latina stirpe ha (buona) parte
Dei tesori della terra,
E molto volentieri essa li divide
Colle altre (di lei) sorelle.*

*Ma è terribile nell'irra
Quando il suo braccio liberatore
Colpisce la cruda tirania
E lotta pel proprio onore.*

Latina Gens

*Nel giorno di quel giudizio,
Quando, nel cielo, in faccia al Signor santo
La latina stirpe sara interrogata:
„Che ha fatto sopra questa terra?“*

*Essa responderà alto e fermo:
„Oh! Signore al mondo quanto vi sono stata,
„Ai suoi occhi pieni di ammirazione
„(li é). Te (che) ho rappresentato.*

Traducerea franceză

*La race latine este reine
Parmi (entre) les grandes races du monde.
Elle porte sur le front une étoile divine
Qui luit (luisant) à travers les temps séculaires.*

*Le destin — toujours en avant —
Dirige ses pas d'une manière grandiose.
Elle marche a la tête des autres races
En versant la lumière sur sa trace (derrière elle).*

*La race latine est une vierge
Au (avec) charme doux, ravissant.
L'étranger en face d'elle s'incline
Et à genoux tombe avec un désir mêlé de regret*

*Belle, vive, souriante,
Sous le ciel serein, dans l'air chaud,
Elle se mire au soleil splendide
Elle baigne dans une mer d'émeraude.*

*La race latine a (sa) part
Des trésors de la terre,
Et bien (beaucoup) volontiers elle les partage
Avec ses autres soeurs (avec les autres de ses soeurs).*

*Mais elle est terrible en (sa) colère.
Quand son bras libérateur
Frappe la cruelle tyrannie,
Lutte pour son honneur.*

*Au jour de ce jugement,
Quand au ciel, en face du Seigneur saint.
La race latine sera interrogée:
„Qu'a-t-elle fait sur cette terre?“*

*Elle répondra haut et ferme:
„Oh! Seigneur, au monde tant que je suis restée“,
„A ses yeux pleins d'admiration“
„C'est toi que j'ai représenté“.*

Răposatul latinist și elenist, G. Popa Liseanu, a tradus. *Cântecul gintei latine* în limba latină. Traducerea a apărut într'un manual de limba latină (Cultura română în lectură ilustrată. București 1935, p. 92—93 — de G. Popa Liseanu, Iuliu Valaori și Cezar Papacostea). Voiu copia și traducerea latină.

*Latina gens est regina
Inter luminis gentes magnas.
Illa portat in fronte stellam divinam
Lucendo per tempora saecularia.*

*Fatum ejus semper est ante
Marcio indirigit passus suos,
Ille mergit in capite alterarum gentium
Versandum luminam in orna ejus.*

*Latina gens est virgo
Cum pharmaco dulci, raptore,
Exterraneus in calle ejus se inclinat
Et in genucula cadit cum dolo.*

*Formosa, viva, subridens,
Sub coelo sereno, in aere calido,
Illa semet videt in splendido sole
Se excaldat in mari smaragdi.*

*Latina gens habet partem
De pavimenti thesauris.
Et multum volens illa eas impertit
Cum ecce-illis alteris ejus sororibus.*

*Sed terribilis est in ira
Quando brachium ejus liberator
Ferit incrudam tyrannidem
Et luctat pro suo honore.*

*In die ecce-illa judicii
Quando facia in caelo cum Domino Sancto
Latina gens erit interrogata,
Quind fecisti per ecce-istud pavimentum ?*

*Illa respondebit sursum et tale
O! Domine, in lumine quantum steti,
In oculis suis plenis admirationis
Te ipsum repraesentavi.*

Cântecul poartă pe aripile sale avântul spre ideal al popoarelor. Oare nu s'ar putea ca, cel puțin astăzi, în împrejurările grave prin cari trecem, urmașii Romei Eterne să se unească „în cuget și simțiri“, formând un bloc de granit cu un singur corp cu o singură animă, de care să se sfărâme nepunctuoase valurile furtunoase ale dușmanilor seculari.

Este cazul să amintim aici și celalt cântec al lui Alexandri, care a făcut epocă: *Hora Unirei*.

S'au unit atunci două țărișoare. Astăzi trebuie să ne gândim la o unire mult mai cuprinzătoare, la formarea marelui bloc al popoarelor romanice, în rândul cărora suntem chemați a juca un rol determinant:

*Intre noi să nu moi fie
Decât flori și omenie,
Să'nvărtim hora frăției
Pe pământul Romaniei.*

Eroii

de EPAMINONDA LUCACIU

De mici copii am fost hrăniți cu povesti despre faptele eroice, cu descrierea faptelor oamenilor cari au trăit și s'au sacrificat pentru Patrie. Incepând cu bătrânul Homer, trecând prin Virgiliu, Corneliu Nepos, Titu Liviu și sfârșind cu poezii și scriitorii tuturor neamurilor; toți preamăresc faptele eroice. Totdeauna tinerele generațiuni au stat în admirație în fața unor asemenea fapte și le-au luat drept pildă pentru propria lor viață.

Neamurile cari își cresc copiii în atmosferă eroică, nu pier. Strămoșii noștri romani, dacă au cucerit lumea, este pentru că au avut cultul eroilor și al morților. Intreaga istorie antică este străbătută de acest cult. Dela legendarul Hercule și până la Mucius Scaevola, care își intinde mâna deasupra focului ca să o pedepsească pentru că a greșit, la Scipioni, Grachi; toți marii făuritori ai istoriei romane au fost dați drept pilde generațiilor succesive. Fără cultul faptelor mărețe ale strămoșilor, fără eroismul aleșilor generațiilor, existența imperiului nu ar fi fost posibilă și alta ar fi fost istoria lumii.

Eroismele acestea sunt și ale noastre. Ele trebuie să trăiască în animele noastre și să ne dea imbold la fapte mărețe. Firul roșu al eroismului trebuie să fie neîntrerupt, și dacă a fost rupt undeva, trebuie refăcut.

Pilda vie a eroilor face ca să trăiască în noi credința că, nu strălucirea, ci focul sacru al unei credințe, care ne animează și ne determină să murim ca eroi pe parapetele credinței noastre, este singura noastră bogăție reală.

Măreț viitor îl așteaptă pe neamul nostru, deși vicisitudinile vremurilor ne-au destrămat multă vreme și au făcut ca străinii să devie stăpâni în casa noastră. Eroismul strămoșilor se redeșteaptă în noi, și sângele eroic strămoșesc fierbe în arterele noastre.

Imi amintesc despre entuziasmul ce se isca în noi când, ca copii, auzeam despre faptele Scipionilor, despre Grachi și mama lor, despre Traian, Decebal, despre faptele eroice ale lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul, despre suferințele lor Horia Cloșca și Crișan, despre luptele eroice dela Plevna. Și față de aceste fapte, când ni se povestea despre martirajul Românilor de pe plaiurile Ungariei, Bu-

covinei, Basarabiei, Macedoniei, ni se sguđuia anima, până în cele mai adânci fibre și ardeam de dorința de a lupta și noi la rândul nostru cu aceeaș dragoste, cu acelaș elan și spirit de sacrificiu, pentru Patrie și Neam.

Măreț viitor ne așteaptă. Dar, pentru a-l realiza, trebuie să scoatem în evidență eroismul și să vestejim tot ce este mercantilism, camuflare și parvenire. Trecem prin greutăți de neînvinc. Statul și poporul acesta se găsește la răscruci de drumuri, dupăcum, cu atâta stăruință și competență pune în evidență directorul acestei reviste, Dl. Ioan Colfescu-Delaturda.

Astfel fiind, se cuvine să vedem, dacă sămânța eroismului trăiește în noi și să vedem cum a răspuns poporul nostru necesităților de apărare ocazionate de ultimele evenimente.

Vom avea ocazia să constatăm că seria marilor eroisme ale neamului nostru renăscut, acum începe. Legendarele lupte dela Mărăști și Mărășești au descoperit în român un neam de eroi.

Cu toate acestea, după războiul, dușmanii noștri, cari nu dorm, au crezut că poporul român se va prezenta slab, atunci când pericolul se va arăta la hotare, și deaceia irentismul și propagandele subversive, distrugătoare de patrie, ne pândeau din toate părțile.

Trebuie să constatăm și să punem în evidență că dușmaii țării, fie externi sau interni, s'au înșelat. S'a dovedit că eroismul trăiește intens în noi, că faptele dela Mărăști și Mărășești sunt pe cale de a fi repetate astăzi în proporții nebănuite. Trebuie să scoatem în evidență acest fapt, pentru că de anima eroică a acestui neam depinde întregul lui viitor.

Când Regele a dat alarma, toți fiii neamului au sărit la hotare, gata să se năpustească asupra dușmanului, cași leoaica care și apără puii. Să ne aducem aminte de elanul și bravura stărnite din primul moment. Faptul acesta ne dovedește că fiii neamului românesc sunt fii de eroi. Lor nu le pasă de viață, când este vorba de apărarea hotarelor și viitorul Patriei.

Momentele acestea nu trebuiesc lăsate neobservate. Chiar dacă evenimentele nu ne-ar

arunca în foc, trebuie să știm cu toții și să dăm pildă generațiilor viitoare modul cum s'a răspuns la chemare, relatând fapte edificatoare.

În noianul nesfârșit de fapt să desprindem câteva caracteristice, cari ar trebui povestite copiilor și nepoților, pentruca să fie mândri de eroismul înaintașilor.

Să amintim un fapt relatat pe larg de ziare. Îmortalizarea lui se impune, pentrucă e caracteristic. În județul Bihor se prezintă un țăran de 48 de ani. Un locotenent îl întâmpină cu întrebarea: „ce vrei bade?” El răspunde: „Am venit, Dle locotenent, să-mi fac datoria. Am auzit că vrea să vie unguru să ne ia țara și vreau să i dau pământ șase urmepe patru”. I se răspunde că el este mai în vârstă și că nu i-a venit rândul. Bada nu vrea să plece. El stă cu capul plecat și amărât în suflet. Insistă; dar zadarnic. Nu se credea că refuzul acesta îl rănește adânc și că îi va cauza moartea. El vroia să-și apere țara, el și nu alții. El vroia să moară pentru ea.

Insistențele fiindu-i zadarnice, omul nostru, mâhnit până în adâncul sufletului, își ridică străicioara în care își pusese merindea: o bucată de mălai uscat și o ceapă, și cu jale adâncă, se reîntoarce în satul din care plecase luându-și rămas bun dela ai săi spunându-le că merge să se lupte pentru țară. Umilit pentru faptul că i s'a respins oferta, el nu se poate împăca cu gândul că nu-i este îngăduit să lupte în liniile prime, să dea asalt dușmanului, indemnând cu vorba și pilda pe cei tineri.

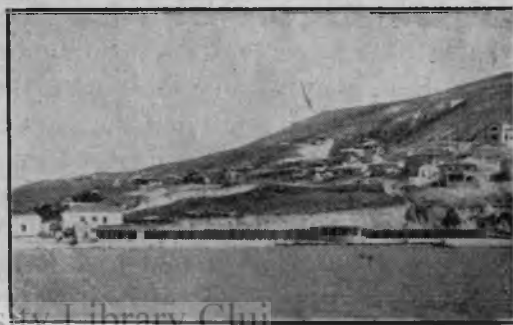
E noapte și liniște. Dar întunericul din anima lui e mai mare decât acela al nopții, și sbuciumul, mai chinuit, decât acela al părăului care se isbește de pietrele cari vor să-i oprească calea. La ce bun să mai trăiască, dacă nu este primit să lupte! Și omul nostru, în disperare, își curmă viața.

Fapta aceasta este demnă de un erou legendar. Se spune că reprezetanți ai ziarelor străine au luat informațiuni, au fotografiat omul, casa, membrii familiei și au făcut reportaje. Numai ziarele noastre nu s'au sezizat, cum s'ar fi convenit. Pe mormântul acestui om, ar trebui ridicat un monument. Fapta lui ar trebui să treacă în rândul legendelor pentru copiii țării.

Un fapt care m'a impresionat a fost plecarea mai multor tineri pe zonă, atunci când

ei ar fi mai putut rămânea la vatră. Tinerii nu s'au astâmpărat. N'au mai așteptat. De îndată ce au primit ordinul, n'au mai vrut să știe de nimic; s'au năpustit la primul tren și au plecat la datorie. Impresia era atunci că merg la războiu. O mamă plângea. Copilul își sărută mama și pleacă brusc, cu toate că nu știa dacă o va mai revedea.

Mișcător este și faptul următor. Într'o dimineață cineva îmi bate la ușe. Am avut bucuria de a îmbrățișa pe un căpitan din marina comercială, pe care nu-l mai văzusem de câțiva ani: — Am venit să-mi fac datoria! Cum se poate să stau eu pe vapor comercial și să nu viu la graniță să o apăr! Dacă nu o apăr eu, ca român, cine să mi o apere?

De straje la granița de vest: Bocicoiul Mare, pe malul Tisei, Maramurăș.

Și acest căpitan de vapor comercial a stat să-și îplinească datoria ca un simplu teterist, pentrucă, din greșeală și din lipsă de timp, nu i s'au rezolvat actele cari arătau că el fusese locotenent în marina regală.

Dacă tinerii au răspuns cu un elan eroic, nici moșnegii nu s'au lăsat mai pe jos. Voi povesti un fapt întâmplat la Cluj, la cazarma reg. 83. Un țăran, care, după înfățișare, se vedea că este un gospodar înstărit, se prezintă cu trei măciuci subsuoară și agrăește pe un teterist. Caut să reproduc dialogul cât se poate de fidel.

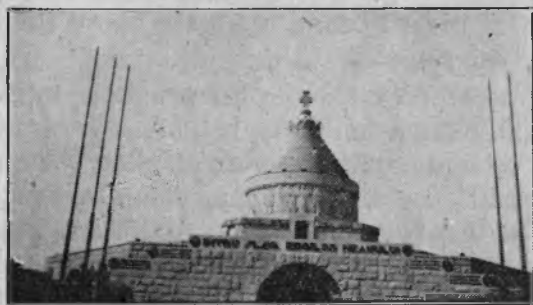
— Să trăești, domnule soldat!

— Să fii sănătos moșule! Da ce bine te-a adus pe aici? Doar nu vrei să mergi pe front? Ai carte de concentrare?

-- Nu Domnișor, dar aș vrea să știu cum stăm cu războiu? Feciorii și nepoții, toți mi-au plecat la front să apere țara și am auzit că dușmanii nu ne dau pace. Da, zău, domnișorule, spune-mi drept cum stau lucrurile.

— Te rog, bade, spune-mi de câți ani ești? (omul arăta de 50—56 de ani).

— Păi, Domnișor, eu îs de 76 de ani și nu știu dacă îmi vor da și mie pușcă, să mă duc alături de feciorii și nepoții mei!

Mausoleul de la Mărășești.

— Ei, bade, cu greu vei putea să capeți pușcă, da ia spune-mi: văd că ai subsuoară trei măciuci, unde ai pornit cu ele și la ce-ți trebuie?

— Ei Domnișor! am venit să aud dacă e rău de țară, și dacă nu-mi dau pușcă, merg cu ciomegele astea, și când dau eu cu ele în dușmani, praf îi fac! Am 76 de ani, da's mai voi-nic decât mulți tineri! Am mai fost eu la bătaie pentru alții, să fiu și pentru ai noștri!

Aceasta este atmosfera în care s'au petrecut concentrările. Cu toate suferințele, cu toată sărăcia, cu toate rechizițiile, elanul patriotic, spiritul sublim de sacrificiu pentru țară a cuprins întreaga suflare românească.

Un preot pensionar a cerut să fie luat în lista celor cari vor merge în liniile prime, pentru a îmbărbăta cu crucea în mână batalioanele de sacrificiu.

Ar trebui ca ziaristii și scriitorii noștri să scoată în evidență, sub o formă sau alta, faptele de felul acesta, reproduse pe tot cuprinsul țării; să le tâlcuiască, să le preamărească, să le povestească în conferințe, la conveniri; poeții să le cânte în stihuri nemuritoare și copiii să crească în atmosfera lor eroică, într'o atmosferă care să fie decisivă pentru viitorul lor, pentru viitorul Patriei.

Domnul Ioan Colfescu-Delaturda, directorul acestei reviste, profețește pentru neamul său un strălucit viitor. Numai examinând elanul eroic al neamului, în tot ce are el mai curat, putem înțelege spiritul său vizionar și viitorul nostru împărătesc. Numai trăind în aceasta atmosferă eroică, putem avea încredere în cuvintele poetului: *cu astfel de eroi, neamul nu piere!*

Unificarea Romană a Bisericii Românești

de Dr. ILIE DĂIANU

Problema aceasta e veche. Aproape de o mie de ani. Dar e pururea nouă. E dorința permanentă a sufletului creștinesc, pentru a cărei împlinire zilnic se înalță rugăciuni spre cer și se fac sfintele liturghii ale jertfei nouă la altarul Domnului.

Bine ne dăm seamă, că preocuparea de această problemă, ca de ori care ideal al omenirii, e rezervat timpului de pace. Iar acum toată lumea este sub zodia nenorocitului războiu.

Totuș ținem seamă de semnele vremii, de e pace, de îi războiu, și le însemnăm la răvașul cronicească al veacului acestuia.

L-am început de mult în preajma sfințelor sărbători ale Invierii, și le dăm acum spre obștească cunoștință, în preajma „Nașterii”, ca să se știe, și toți să se roage, unind sufletele lor, în aceeași aspirație a creștinilor de legea românească:

„Pentru pacea a toată lumea și pentru bunăstarea Sfințelor lui Dumnezeu biserici și pentru unirea tuturor Domnului să ne rugăm!”

* * *

Iată însemnările noastre privitoare la această problemă:

Veste de bucurie vestim cititorilor noștri. De sfințele mari sărbători nici nu am putea aduce o solie mai îmbucurătoare: Vechia dorință a inimilor românești și creștinești, Unirea Bisericii, e în mers spre realizare!

Fericita inspirație de a trimite chemare pentru adunarea din 27 Februarie 1939 dela Alba-Iulia prin glasul părintesc și frățesc al celor doi Mitropoliți din Ardeal, a dat un impuls din cele mai fericite acestei idei, care e o vechie dorință și o vie nădejde a tuturor Românilor, chiar a tuturor Creștinilor. Așa de

mult încât unii se așteptau, că, chiar din adunarea solemnă de aniversarea noii Constituții, se va proclama și această unire, chiar acolo, în Alba-Iulia tuturor unirii, spre a îndruma astfel noua viață de renaștere națională.

Dacă svonul acesta, caracteristic foarte, nu s'a realizat încă, el a prins teren în toate sufletele și toate împrejurările ce au urmat au creat o caldă atmosferă pentru pregătirea marelui operă de înălțare sufletească a neamului.

Noi, totdeauna propovăduitori ai acestei idei, înregistrăm în cele ce urmează câteva voci caracteristice pentru atmosfera ce împrejmuește marea idee.

Un glas episcopesc

Iată întâi o voce din preajma chiar a unei Episcopii ortodoxe. Revista „Viața Ilustrată” din Cluj, girată, ca director, de însuși P. S. Episcop al Clujului, Nicolae Colan, în nr. 3. la pag. 23, scriind despre adunarea istorică, zice:

„Praznicul a fost prezidat de I. P. P. S. S. Mitropoliei Nicolae al Ardealului ortodox și Alexandru, al celui unit. Chemarea poporului la Alba-Iulia, semnată de cei doi mitropoliți, binecuvântările rostite acolo de Ei, au trezit emoții între Românii de pretutindeni, în speranța unirii sufletești și formale dintre cele două biserici naționale.

„Neamul întreg așteaptă și tânjește după unirea, ce nu s'a împlinit la Alba-Iulia din 1918.

Doamne, adu-o, Doamne!”

Acordul de suspin și oftat, cu care se încheie nota, e smuls din baierile și coardele inimei românești.

Dar acest acord are un pandantif tot așa de armonios în ceea ce se spune, în pagina următoare, cam tot din același suflet, despre Papa Piu XI. Il laudă ca pe un păstor, care a ridicat mult prestigiul bisericii apusene, și-a câștigat multe simpatii prin enciclicile sale conciliante și pacifiste, apoi încheie:

„Bunul Dumnezeu să ridice pe scaunul patriarhal al Romei, în locul răposatului Pius, un astfel de păstor, care să desființeze toate piedecile ce ne despart de aproape un mileniu, ca și noi „schismaticii” să-l putem recunoaște și cinsti ca pe un patriarh de-o lege cu noi, ca și creștinătatea veacurilor de unitate și glorie duhovnicească”.

Aceste voci, ce răsună din catedra unei catedrale ortodoxe, se întâlnesc în armonie și cu alte voci, tot așa de competente, din alte părți, laice.

Glasul mirenilor

Domnul G. M. Ivanov, cunoscut și apreciat publicist și bun ortodox, scrie în ziarul „România” din București (nr. 273) despre aceeași chemare la Alba-

Iulia unirii un remarcabil articol, care nu e decât o dezvoltare mai amplă și documentată a ceea ce am văzut în revista dela Cluj. El zice:

„Unirea între Bisericile creștine românești este posibilă, după cum unirea bisericească a românilor a existat pururea în cursul istoriei, cu toate aparențele de desbinare dogmatică”.

Iar pentru completare vine dl. T. P. Păcescu, din Minis. Cultelor, și în pagina „Biserica strămoșească” a aceluiaș mare ziar, face elogiul nou alesului Papă, Card. Pacelli. Păcescu despre Pacelli! — câtă sonoritate armonioasă între două nume! Cităm numai un pasaj din frumosul elogiu:

„În această luptă, pe care o duce catolicismul, ca reprezentantul cel mai de seamă al creștinismului — o mărturisim și o recunoaștem — pentru apărarea religiei creștine, toate Bisericile și toți creștinii, de orice confesiune, trebuie să fie alături.

Comandant mai iscusit, mai priceput, mai diplomat, mai strateg, nu poate fi altul, decât actualul Papă, Pius XII”. („Rom.” nr. 274).

Acest elogiu e întrecut numai de dl Tudor Șoimaru care se rezumă în tot ce spune pe 3 coloane în aceasta constatare:

„Depozitar și interpret al voinței divine, Papa este gura prin care Dumnezeu vorbește, ochiul prin care El veghează, mâna prin care conduce: „Dacă sfătuiește și comandă, prin el sfătuiește și comandă însăș Dumnezeirea”. („România Literară” nr. 1. pag. 17).

Pe un plan și mai superior se ridică dl C. N. Negoită, care în „Cronica italiană”, își începe însemnările, cum spune — „într'un moment când universalitatea spiritului roman își afirmă, în toată lumea, cu prisosință, tăria și veșnicia sa”. În legătură cu schimbările personale în scaunul Sf-lui Petru vorbește în general de instituția pontificatului și arată cum acesta a mântuit romanitatea, părăsită de împărați cari, sub influență orientală, căzuseră în rătăcirea de a zeifica pe conducători.

Sub călăuzirea lui Papini, adânc filosof creștin, autorul ajunge la aceste concluzii:

„Rânduită numai pe temeiurile adevărate ale republicii și imperiului roman din vremea Cezarilor, păstrători ai tradiției, Biserica, prin conducătorii ei din Scaunul sacrosanct al Sf-lui Petru, a menținut prin urmare ceea ce spiritul civil al legilor omenești ar fi spulberat și dat uitării.

„Când Suveranul Pontif vorbește, nu impresionează numai prin mistică misiune, pe care o are, ci mai cu seamă prin sufletul etern al puterii și al justiției, care pornește dela romanitate, se hrănește din ea și capătă veșnicie tot prin ea. Glasul vestitor de schimbare la Vatican a străbătut peste mări și peste țări și a arătat încă odată perenitatea așezămintelor latine”. (Ibid. p. 30).

„Păstorul Ortodox“

Că toate aceste voci răspund unei opinii generale în formație se vede și din ceea ce găsim în alte reviste bisericești ortodoxe.

Din cele multe vom cita una, „Păstorul Ortodox“, ce apare lunar în Pitești, ca organ al Societății „Frăția“, a Clerului din Eparhia Argeșului, deci organ autentic reprezentativ.

Scriind despre aniversarea Constituției în nr. 2—3 din anul XX al existenței sale, „Păstorul Ortodox“ vorbește despre adunarea din Alba-Iulia sub titlul: „Un mare exemplu“ — și spune între altele:

„Cea mai măreață manifestație, prilejuită de aniversarea noii Constituții — trebuie să recunoaștem însă — ne-a dat-o Ardealul, prin impunătoarea adunare dela Alba-Iulia. Și mai precis ne-a dat-o frumosul exemplu, de solidaritate românească și înfrățire în duh creștin, dat de cei doi mitropoliți Ardeleni, de I. P. S. Nicolae al Sibiului și de I. P. S. Alexandru al Blajului.

După ce elogiază atitudinea celor doi Inalți Ierarhi, cari au semnat „Chemarea“ pentru adunare, spune, că... „mai pe sus de toate adunarea dela Alba-Iulia a fost un triumf al Bisericii, vădindu-se încă odată că Biserica noastră, în momentele hotărâtoare, încă stăpânește sufletul românesc“.

Relevăm expresia caldă și generală: Biserica noastră — fără atributele dinstinctive, cari fac, fie și la aparență numai, deosebiri.

După ce reproduce o părțică mai marcantă din cuvântările Mitropoliților, cronicarul *Păstorului Ortodox*, care semnează Iconom Marin D. Preoteșcu, — continuă astfel:

„Mulțimea a ovaționat nesfârșit și a ținut sub furtunile de aplauze cuvântările ambilor Mitropoliți, cum au aplaudat frenetic și sărutarea frățească, ce și-au făcut la întâlnire și pe care au repetat-o la strigătul de „*încă odată*“ a cuiva din mulțime. Numai puțin, Țara întreagă, la rândul ei, a urmărit cu atențiunea cuvenită desfășurarea acestei manifestațiuni și a aprobat și aplaudat, din tot sufletul, mărețul exemplu de conlucrare frățească, în interes național, dat de cei doi Mitropoliți Ardeleni.

„Mai multe întâlniri de acestea pe planul național și puntea de unire între ambele Biserici Ardelenene se întinde deabinele.

„Și atunci, *mai ușor de cât s'ar crede*, și ceea ce se scria pe placarda unei delegațiuni Bănățene, și a interpretat adunării inimos dl prof. Onisifor Ghibu:

„Avem un Dumnezeu,
Suntem un neam,
Dorim o Biserică“

va putea, spre binele neamului nostru, să devină o realitate, mai ales dacă actualul Mitropolit dela

Blaj sau un urmaș al Său, va ținea să-și lege numele de reîntregirea Bisericii din Ardeal“.

Cumcă înțelepții conducători ai acestei reviste a clerului Argeșan, între care primul este P-tele Iconom Marin D. Preoteșcu, fost senator și om obiectiv, sunt bine intenționați pentru unire în forma ce se va găsi posibilă și realizabilă, fără prejudiții, se vede și din faptul că în acelaș număr, ca totdeauna altfel, vorbește cu respect loial despre Biserica catolică. Despre reposatul Papa Pius XI scrie două pagini, cu elogii, arătând cum a fost comemorat în toată lumea. În Franța, — spune — la Senat și la Cameră, se declară că „El va rămâne în istorie ca apărătorul curajios al câtorva din principiile fundamentale, pe care se reazemă civilizația“.

„Mai cu tărie s'a manifestat cu acest prilej pastorul Boegner, președintele federației protestanților din Franța, care a spus, că: „El a apărut patrimoniul comun al tuturor Bisericilor împotriva forțelor satanice, cari, la adăpostul bolșevismului ateu, și al propagandismului răsist, vor să atingă creștinismul în însăș esența lui“.

Despre noul Papă, Piu XII de asemenea scrie frumos, prezentându-l ca pe un demn urmaș al răposatului. „Deși mai mlădios decât predecesorul său, noul Papă pare a-și fi însușit punctele de vedere ale lui Pius XI“.

Toate aceste glasuri, venite simultan din atât de diferite părți ale țării și concordând în acelaș acord, ne arată că de fapt este în mers idea, ce a fost exprimată, până acum numai ca un desiderat, și că e pe cale de a se înliripa spre realizare desăvârșirea unirei dela Alba-Iulia prin unirea religioasă a tuturor Românilor și încadrarea noastră în marea biserică universală, așa de concordantă cu sufletul uman și creștin, iubitor de pace și de adevăr, al neamului românesc.

În acest semn vom învinge.

Că vocile de presă înșirate în salba de mai sus nu erau izolate, ci răspund unui curent cuceritor se vede și din articolul apărut în luna August în ziarul orădan: *Noua Gazetă de Vest* (nr. 945 dela 3 Aug. 1939) și pe care articol îl reproducem aici în întregime:

O turmă și un păstor

De curând mi-a căzut în mână o carte nespus de bună. Arhimandritul Teodosie Bonteanu, un adânc cunoscător al problemelor religioase, a tălmăcit sub titlul „O turmă și un păstor“ chestiunea împăcării celor două biserici creștine.

Într'un tom de peste cinci sute de pagini, autorul a sintetizat limpede și vădit lucruri cari zăceau

ascunse sub mantia urei și a zavistiei dintre frați. Am parcurs cu toată atențiunea rândurile cărții, edificându-mă complet în tainele acestei grele și gin-gașe probleme de actualitate. Deși chiar dela început am fost pus în fața unui subiect serios și vast, am constatat că adevărul, aci, e înfățișat în întreaga lui plinătate.

Dorința sublimă de unire a celor două biserici creștine s'a manifestat în tot decursul vremurilor. Sbuciumul și frământările celor două tabere creștine s'au limpezit în opere de proporții vaste de natură: socială, morală, religioasă și dogmatică. Complexul acesta de eforturi zadarnice a rămas fără nici o urmă viabilă. Acest lucru îl dovedesc cu cea mai înaltă prisosință diferitele puncte de vedere și considerente ce ne desbină în două tabere: ortodoxi și catolici.

Și la noi ca și aiurea, tendința către adevăr s'a manifestat de nenumărate ori. Printre luptătorii acestui ideal s'a înrolat cu vrednicie și arhimandritul Bontean, lăsând celor dornici de adevăr o lucrare de-o ținută nobilă și temeinic documentată: „Iubesc Biserica lui Hristos, cum îmi iubesc viața, pentru că în ea se cuprinde Adevărul și Adevărul mântuiește pe om”. Iată concepția dela care autorul pornește către lumină, către sublim.

„Pasiunile și aroganța omenească au rupt în două acea mare instituție fondată de Isus Hristos, după 10 veacuri de muncă și de sfințire, după ce a trecut prin foc și sânge, după ce a trecut prin catacombe, prin persecuții și prigoane de tot felul, botezând limbile și neamurile barbare, cultivând și ridicând umanitatea la nobleța ideală și dând lumii atâția sfinți”. Acesta este adevărul netăgăduit, apor-tul real pe care l-a înscris cu mândrie Biserica Domnului, în cartea trecutului. De nouă secole, cele două biserici luptă pe două fronturi, în neunire și neînțelegere. Desigur roadele, nu pot fi cele visate. Imperativul vremii cere îmbrățișare de forțe, cere „unirea sufletească a celor două biserici într'un singur trup”. Către gândul de unire trebuie să nizuim cu toții. „Noi românii ne-am deprins a sărbători ziua de 24 Ianuarie ca ziua unirei neamului nostru. Gândiți-vă cu ce veselie duhovnicească am serba cu creștinătatea ziua unirei Bisericilor! . . . Mare și binecuvântată va fi ziua aceea, pe care, o, de ar da Dumnezeu să o vedem și noi! . . .”

Intregul conținut al lucrării stă susținut de-o bibliografie vastă a erudiților români și străini. Este divizat în patru părți: Cunoașterea — adevărata Biserică din punct de vedere doctrinar — adevărata Biserică din studiul observațiilor practice — concluziuni.

Fără nici o patimă, urmărind numai adevărul curat, cartea „O turmă și un păstor” aduce o nouă rază de lumină, sfătuind la o frățească îmbrățișare pe toți să se realizeze cât mai curând: „Iată, acum, ce este plăcut și ce este frumos, fără numai a locui frați împreună” (Psalm. 132).

I. Bradu

Problema noastră are acum ecouri și în străinătate.

Ecoul problemei în Franța

La Paris a apărut în franțuzește „Ancheta” publicată asupra acestei probleme, la 1935 de P-tele Ion Georgescu dela Oradea.

Traducerea franceză a acestei celei dintâi anchete, care cuprinde opiniile a 40 fruntași intelectuali mireni, uniți și ortodoxi, este precedată de o introducere savantă făcută de Părintele M. Th. Didier, doctor în științele bisericești orientale, din ordinul Asumpționistilor Sftului Augustin, și are o prefață scrisă de fostul Ministru de externe al Franței, celebrul Gabriel Hanotaux, Membru al Academiei franceze.

Scrisoarea Escelenței Sale Ministrul Hanotaux adresată canonicului Georgescu este un model al scrisului de politeț diplomatică, de acea ne facem plăcerea de a o reproduce aci întreagă, într'o traducere pe cât se poate de fidelă, spre desfătarea sufletească a cititorilor nostri.

Scrisoarea prefață

Paris, 1 Noemvrie 1938

Domnule Canonic,

Veți binevoi a scuza pe un Francez care nu-și simte nici calitatea, nici cunoștințele, nici autoritatea necesară pentru a răspunde la chemarea Dumneavoastră. Prietenia mea, pentru România *întreagă*, e prea caldă și respectuoasă pentruca să atingă chestiuni delicate, unde un grai nesocotit ar putea jigni sufletele.

Îngăduiți-mi să Vă vorbesc numai ca creștin, și ca istoric.

Ca creștin, cum sunt, am fost de față, într'o împrejurare excepțională care m'a izbit ca un simbol de unire ce dăinuiește cu toate acestea, între cele două biserici creștine din Răsărit și Apus, și ca o prețioasă dovadă despre primirea pe care Roma papală ar face-o apropierii spontane și prietenești a celor două rituri românești cari, în fond, — ca și însăș națiunea română — sunt deopotrivă *române*.

Era pe timpul ceremoniilor canonizării Joanei d'Arc, în basilica Sfântului Petru din Roma. Aveam cinstea să mă găsesc acolo în calitatea de ambasador al Republicii franceze.

Papa Benedict XV avea să se rostească judecând cauza. Șezând la altar, el ascultase expunerea tezelor contrare privitoare la noua sântă; și, inconjurat de Curtea pontificală, el cerea statul celor din preajma lui. Printre sletnicii cari îl inconjurau, văzui un preot îmbrăcat în haine și odăjdii răsăritene. Papa se întoarse anume către el; îi grăi acest simplu cuvânt: *Sofia*, și răsăriteanul citi Apostolul. Prin urmare, Biserica răsăriteană e chemată, își ridică glasul la praznice mari, când verhovnicul creștinătății are să se rostească asupra ridicării unui suflet la cinstea altarelor. După ce mă dumirii, îmi fu îngăduit să încheiu că desbinarea nu e nici decum

privită la Roma ca făcută pentru totdeauna și că vechea Biserică a Răsăritului a fost todeauna, pentru Roma catolică, adică universală: Sofia!

Acest fapt, mi se pare, e vrednic să Vă dea de gândit.

Ca istoric, Vă voi vorbi, acum, despre Franța.

Franța a avut, vreme de veacuri, o anumită năzuință și chiar un fel de voință practică să-și facă un loc deosebit în Biserica cea catolică, cu organizația ei proprie, cu ritul ei deosebit, cu orânduirile ei, alcătuind prin toate acestea o „biserică națională”: era *Galicanismul*. Eu nu vreau să fac aici procesul Galicanismului; el a fost introdus și apărut, în Franța și în fața Romei, de oameni mari și de înalți chiriarhi: Richelieu, Bossuet, Dupanloup. În cele din urmă, însuș Galicanismul a priceput că nu se poate despărți de Roma; că Roma reprezintă prin excelență unitatea în Cristos.

Biserica galicană și-a părăsit, deci, pretențiile dela sinodul din Vatican de sub Piu IX, și, din fapta aceasta de înaltă ascultare, a urmat un mare bine pentru Biserică, pentru Franța și pentru suflete.

Dumneavoastră știți, Domnule Canonic. Franța de astăzi se leapădă zi de zi de anticlericalismul ei; alipirea de legea lui Cristos ia zilnic forme tot mai hotărâte; avem un cler minunat. Părintele de Foucauld, cardinalul Verdier, cardinalul Baudrillart au fost și sunt autorități apostolice, în Franța și dincolo de Franța, având locuri de seamă în trebile religiei și ale civilizației.

Acestea au fost urmările unirii. Și ea nu ne-a costat nimic, nimic decât uitarea unor anumite neînțelegeri pe cari noi, apusenii, le numim bizantine.

Binevoii a primi, Domnule Canonic, expresia simțimentelor mele cele mai respectuoase.

Introducerea Păr. Disdier

Menită pentru orientarea cititorului francez asupra problemei puse, această introducere vrea să dea câteva notițe, asupra „aspirațiilor naționale și religioase ale fraților nostri latini din Orientul apropiat”.

„Așezându-se în Dacia cu menirea de a fi bastion de apărare al civilizației latine la porțile externe ale imperiului, aceste colonii au aclimatizat aci limba și moravurile romane. Năvălind asupra lor, rând pe rând, Goții, Hunii, și alte triburi slave, Dacia își păstră cu gelozie în mijlocul tuturor restrîștelor caracterul său latin. Așa că Alfred Rambaud poate scrie cu drept cuvânt:

„Românii sunt latini pe acelaș titlu, ca și noi. Nu sunt pur latini, ca și noi. După cum noi ne-am format din Celți și Romani, ei s-au format din Daci și Romani”. Face apoi pe larg schița istorică a României, până la fericita unire națională din 1918

Ori cât de puțin ar fi cunoscute originile religioase, se crede, că lumina Evangheliei a pătruns în Dacia pe Marea Neagră la începutul secolului III luând, cu totul firesc, vesmântul latinității și romani-

tății. Creștinismul va fi fost puțin organizat, când împăratul Aurelian a dat ordin de retragere legiunilor din fața năvălirilor barbare, la 270. Totuș creștinismul supraviețuiește ocupației oficiale a Romei. În veacul IV Episcopul Nichita Remesianul, amic al Sfântului Paulin din Nola, cu care era în corespondență, și care e recunoscut de Români ca apostolul lor național. scria și propovăduia latinește poporului din Dacia. Sfântul Paulin îi schițează minunat potretul și acțiunea apostolatului său zicând, că datorită lui barbarii, cântând pe Christos, se fac romani:

Orbis in muta regione

Per te barbari discut resonare Christum

Corde romano.

(În aceasta mută regiune a lumii

Barbarii învață prin tine să cânte lui Crist

Cu inimă romană).

„Și noi regăsim în Dobrogea, această Schitie vechie, ai carei episcopi erau în comunicare spirituală cu Papii dela Roma, ca și cu sf. Ioan Gură-de-aur, interesante urme de creștinism primitiv și latin (temple, catedrale).

„Oare pentru ce au trebuit să vie Sârbii și Bulgarii, să întrerupă această armonie?” — se întreabă autorul, și întrebarea produce răsunet și în inimile românești.

În fondul chestiunii, firește, Păr. Disdier își arată simpatia față cu biserica unită, pe care o prezintă astfel:

„Alături de Biserica numărului, biserica catolică de ritul românesc, se prezintă ca o soră tânără, care trăiește altfel, vorbind aceeaș limbă, cultivând acelaș rit, animată de alt spirit, de spiritul catolic, care animează imensul corp al Bisericii universale, care vorbește, și latinește, și armeneste, grecește, românește ori chiar în limba coptică. Din punct de vedere național românesc, ca și din acel al vieții creștinești, ea poate fi mândră de rodnicia trecutului, ca și de înalta valoare a prezentului său. Ea în tot decursul veacurilor, deși sub stăpânire străină, a fost o vatră aprinsă a tot ce este autentic românesc” (p. 10)

Ei, continuă la pag. 13, dau să se înțeleagă, că singura unire religioasă posibilă pentru un popor latin, cum sunt Românii este cu Roma. Autorul încheie cu acest remarcabil pasaj:

Sfârșim cu dorința, ca să facă Dumnezeu, prin astfel de anchete, cât mai dese, să se puie înaintea publicului această mare problemă, atât de scumpă, a unității creștine, spre a interesa sufletele, atât în ce privește intelectul, cât și inimile.

Poate nu e departe ceasul, când se va realiza, pentru Mărea Românie profetia atribuită sfântului Andrei Bobola:

„Eu văd la gurile Dunării un regat care va da o mare mângăiere sfântului Scaun”.

Așa încheie Părintele Disdier în Lyon, la 27 Maiu 1938, evocând visiunea profetică a unui Sfânt al Poloniei, Andrei Bobola.

Citarea acestei profeții azi, când regatul de oarecând al Poloniei, nici în formă de republică nu mai există, pentru moment, ne mișcă inima pentru Polonia îndoliată.

Dar am citat-o, ca să se vadă, că Sfinții lui

Dumnezeu, din alte țări, și alte vremuri, au avut visiunea unirei bisericești a României, atât de credincioasă creștinătății mângăitoare.

Mângăerea prevăzută Sfântului Scaun al Sfântului Petru va fi mângăerea cea mai mare a neamului nostru românesc.

Dee Dumnezeu bunul să treacă războiul ce ne turbură, să vie dorita vreme a păcii și cu ea, apoi și dorita mângăiere a tuturor Creștinilor: Unirea Bisericii Sfinte, catolice și mai ales, apostolice!

Sentimentul patriotic la Moți

de DTRU S. CHIȚU-Zlaști

MOTTO: „Și mulți dușmani ar vrea să ne sugrume.
Dar până când ne stau Carpații scut,
Acel ce ne va șterge de pe lume
Să știe toți că încă nu-i născut!”

Puternicii noștri strămoși — Romanii — cari au primit cel dintâiu zâmbet al soarelui pe pământul Romei eterne, au cristalizat cea mai superbă dintre iubiri, iubirea de patrie, în expresia „bene et formose est pro patria mori!”

Cu acest foc sfânt în suflet, ei mergeau bucuros la război, dar nu porneau să cutopească pământuri, sau să asuprească neamuri ci „să apere patria”.

Și, fiindcă, în acțiunea războinică a Romanilor, trona întotdeauna dreptatea, pronia cerească le-a hărăzit frumoase biruinți, demne de amintit prin veacuri, pe cari cartea istoriei le-a înregistrat cu slove de sânge...

Am făcut această fugară incursiune, în istoria Romei străbune, pentru că am credința că și noi, strănepoții Romei — Românii din plaiurile, azi atât de mănoase și pitorești ale României Mari — suntem demni de numele, dar și de patriotismul strămoșilor.

Spre edificarea oricărui Toma necredinciosul, ce s'ar ivi, las să vorbească, evenimentele recente, cari alcătuiesc o experiență convingătoare.

... 22 Martie 1939 ...

O simplă dată în aparență. În realitate, este strigătul de alarmă al Patriei, care, prin glasul Suvranului și al binecredinciosului Său sfat, într'un moment de întunecare a cerului Europei, a chemat „Țara” sub arme.

Țara cea mare, mulțimea ostașilor, de prin văi și dealuri, codri și ponoare, ca un singur val, ca un singur suflet, ca o singură voință, ca o singură

credință, a alergat, la hotare. S'a revărsat ca un puhoi vijelios, sub steaguri și a fost într'adevăr „gata la sfânta datorie!”

Acesta e semnul timpului.

E barometrul sentimentului patriotic, care va fi puternic și însuflețitor; e chezașia conștiinței naționale, temelul neclintit al viitorului de mâine, peste care vom supraviețui, oricâte furtuni s'ar ridica și oricâte primejdii ar bate la poarta României.

Adunarea națională — aș putea-o numi eu, pe drept cuvânt, chemarea ostașilor din Martie 1939 — a inspirat tuturor sufletelor românești elan patriotic, și a încolțit în inimi încrederea în viitorul nos'ru strălucit.

Toți am privit, cu inima săltând de bucurie, adunarea, încredințați fiind că valul oștirilor va nimici inamicul, mai puțin îngrozitor decât smeul din poveste.

Și, ca să-și poată oricine imagina, cât de mult a însuflețit această chemare sub steaguri pe Români de pretutindeni, dau aici convorbirea, avută incidental în cursul călătoriei mele către reg. meu, cu Moții...

„Eram în gara, foarte ramificată, a Simeriei din Hunedoara. În restaurantul de cl. I și II al gării, am luat loc la o masă alături de trei camarazi ofițeri în rezervă. Am cerut chelnerului o mică gustare, care se impunea drept cină, la acea oră târzie, 11 seara.

„Am început o discuție, care — ca să fiu sincer — era o discuție mărunță, având drept subiect incidente neînsemnate ale profesiei noastre civile.

„Am uitat să spun că, restaurantul, supra-încărcat de călători, peste 80% din ei fiind oșteni cari plecau la datorie din diferite puncte, se topia într'o avalanșă de sunete, asemănătoare zumzetului unui roi de bondari.

„Deodată, un cântec cu note cristaline de argint, sparse monotonia în care ne complăceam.

„Noi suntem cei chemați să apărăm
munții noștri cei frumoși.

„Căci luptători de frunte suntem noi
și vișă de eroi.

„Din țara Moșilor noi am venit

„Unde Iancul a murit!

„Mărturisesc că toate gurile au amuțit și toți ochii au ațintit, cu priviri mirate și pline de mulțumiri în acelaș timp, masa dela spatele nostru.

„Cine era? De ce cânta?

„Era un grup de vrednici „Români“, șase Moși cari, inflăcârați, au binevoit să toarne și în sufletele noastre, accentele atât de duios-patriotice ale acestui marș. Moșii discutau între ei și ciocniau un pahar de bere, cu bucuria în inimi.

„A urmat un marș . . . „Trăiască România-Mare“ apoi:

„Marșul lui Iancu“; apoi, altul și altul.

„Cuprins de admirație și dragoste față de ei, am cerut voe prietenilor, mi-am răsucit scaunul cu fața către moși și am intrat în cercul lor . . .

„După ce le-am dat binețe, am făcut cunostință și am început discuția . . .

— De unde ești! — Mă întreabă unul din ei.

— Din Hunedoara, răspund eu cu fermitate.

„Drept orice crezământ, moțul mă privi aprig în ochi, mă apucă de piept și-mi zise:

— Da! . . . Să-mi spui drept de unde ești!

„Înroșindu-mă, i-am mărturisit adevărul.

— Sunt născut în jud. Argeș și viața m'a adus să-mi fac meseria în ținutul Dv., atât de frumos și atât de românesc.

— Noa! Să trăiești la multi ani! Ne pare bine!

„Apoi altul dintre ei, cu privire hotărâtă, cu glas răsunător și cu reală aliură de orator, mi se adresează:

— Domnule! Mie-mi pare rău de una. Că nu vom avea război. Și tare-aș vrea să mă lupt. Chiar să rămân fără o mână, nu-i nimic. Poate că mi-ar sbura și capul și mâna și pieptul odată, pentru că sângele apă nu se face!

— Dreptul îl ai!

— Domnule, tatăl meu, n'are un picior, nevasta mi-e bolnavă, vitele mi-au murit, 8 capete de vite mari. Moșii mi le-au pus la loc. Dar iarăș mi-au

murit. Și . . . mai am două fetițe cu părul blond ca soarele . . . atât.

— Care va să zică sunt calic, Dar pentru aia lupt . . . Mama lor de Unguri, îi mânânc!

— Frate, îi zisei, noi vom trăi și muri ca Români, altfel nu se poate.

— Domnule, mă rog, să-ți povestesc ceva. Da când spun asta, îmi vine să plâng. (Și intradevăr boabe mari de lacrimi îi isvorau din ochi). Că nu pot să uit.

„Era în 1918. Eram copil de opt ani. Am trecut cu mama prin Hațeg. Și Nemții închiseseră pe Români ca prizonieri în grădina publică din Hațeg. Erau zdrențoși, flămânzi și prăpădiți de jele. Și, mi-a dat maica o pită. M'am dus fuga și am svârlit-o în grădină. Doriam să cază între Români. Și a căzut între Români. Și Nemții m'au îmbrușit cu arma. Soarele lor! Nu-i uit.

„Și pentru aia lupt!“

Am fost mișcat, de elanul de patriotism al Moșilor, până în adâncul sufletului meu.

Ceasul bătea 12. M'am ridicat și, cu lacrimi în ochi, am îmbrățișat pe Moși, făgăduindu-le ca să-i vizitez în viitor, pentru că doresc ca între noi să nască o prietenie nedeslăpă. Am ieșit pe peron, deoarece trenul meu pleca peste 8 minute.

Am povestit evenimentul de mai sus, pentru a reliefa, cu sguduitoare convingere, cine sunt Moșii.

Moșii. Cei mai convinși patrioți Români.

„Tatăl olog, nevasta bolnavă, două fetițe cu părul blond ca soarele părăsite; vitele, opt capete mari, au murit. Care va să zică „sunt calic, dar pentru aia lupt“.

„Sângele apă nu se face“.

Când răsună în inima mea, această mărturisire a Moșului de vulcanic patriotism, îi răspunde ecoul spuselor lui Horatiu Cocles „Arzi mână nemernică. Așa ai meritat pentru că n'ai fost în stare, să uciți pe dușmanul patriei mele!“

E un glas sguduitor, care ordonă aceste totale și atât de disprețuitoare jertfe de sânge.

. . . E glasul pământului . . .

Vocea moșilor și a strămoșilor din mormânturi, cari nu vor suferi niciodată, sgomot de pași vrăjmași să cadă deasupra gropilor lor. Pentru că nu se poate! Pentru că li s'ar părea prea greu pământul pe piept. Și Moțul înțelege această chemare din veac. Și îl îmbată răsunetul ei peste veacuri . . .

„Din țara Moșilor noi am venit, unde Iancu a murit . . . Căci, luptători de frunte suntem noi și vișă de eroi“.

În momente de cumpănă, în situații de răspântie, efluviile de viață ale trecutului renasc în noi . . .

Și am credința nestrămutată, că vom fi toți Români gata la datorie, pentru a apăra țara. Vom fi bravi și demni de strămoși, având în frunte pe fiii munților: Moții.

Nu știu dacă voi trăi, cea mai mare fericire, din scurta svârcolire a petrecerii pe această scoarță pământescă, anume: să lupt într-o unitate Transilvăneană, cu Moții:

Să fiu cel mai umil luptător, dar să fiu alături de ei. Și asta, pentru că îi iubesc, pentru că îi admir și îi prețuiesc prea mult. Lupta alături de ei mi-ar părea o nuntă.

M'a însuflețit o credință — privind trecutul atât

de sbuciumat, dar atât de eroic al Moților, precum și mărturia lor, vitejească — am început să nutresc credința că Moții au devenit fermecați ca haiducii din baladele poporului, pentru cari armele erau neputincioase și gloanțele își pierdeau puterea de rănire . . .

„Praestat mori cuam foedari . . .”

„Așa credem și vom dovedi-o, câtă vreme viața noastră își va trage seva ei, din aceste meleaguri ale României Mari, pe cari suntem fără început, cum vom fi și fără sfârșit.

„In jurul Patriei, ridicăm zid de stâncă, din animele și din piepturile noastre”.

Octavian Prie

- Amintiri -

de Pr. IOAN GEORGESCU

La 12 Septembrie 1939 închide ochii pe veci Octavian Prie, fost profesor și rector al Academiei de înalte studii comerciale din Cluj, fost deputat, senator și vicepreședinte al Adunării deputaților, fost membru în comitetul de direcție al AGRU-lui (Asociația generală a Românilor uniți), președinte al consiliului de administrație al Băncii Agrare, al fabricelor Iris, Cărămidăria Orașului, al tipografiei Ardealul ș. a.

Iată, atâtea titluri și calități, cari ne îndeamnă să-i evocăm memoria.

Mai rar om, în care voinicia și vigoarea neamului să se arate cu atâta strălucire.

Vorbind el însuș de consătenii săi, spune că bărbații sunt înalți și robuști și că pentru ei nu este greutate, pe care să n'o înlăture din cale.

În Săcădate, locul său de naștere, era pe vremuri datina ca feciorii să nu se însoare, până când nu dau dovadă de putere deosebită.

Astfel de dovezi erau: să arunce lanțul cel mare și greu, cu care se împiedică roata carului pe povârnișuri, peste șură sau peste casă, așa cum ai arunca o sburătură de lemn. Sau: să ridici singur, dintr'un avânt, fără nici un ajutor străin, un sac mare de grâu, de cel puțin o sută de kilograme; să strângi singur piciorul de dindărăt al calului nă-răvaș la potcovit, cu atâta tărie, încât acesta nici să nu svâcnească; și câte altele.

Familia Prie — a Tomei lui Prie, tatăl defunctului profesor — îndeosebi era cunoscută pentru voinicia și vâjnoșia ei.

Când s'a însurat numitul patriarh, fost timp de peste un sfert de veac primar al comunei, cu Viroaga Florea, fiica preotului român unit din Iași Făgărașului, s'au dus acolo și o seamă de flăcăi din Săcădate: Dinu lui Pavel, Sumea, Ionaș, Antonie, Comșa, Nița lui Prie. — toți înalți, ca brazii.

Când i-au văzut Ieșenii, oameni mărunței dela poalele munților făgărășeni, s'au speriat de ei și i-au întrebaț, cât în glumă, cât în serios:

— Toți feciori-s așa de voinici la voi, în Săcădate?

Dinu lui Pavel le-a răspuns:

— Noi suntem cei mai mici din sat. Ce-ați zice, dacă ați veni și i-ați vedea pe ceilalți?

Din astfel de neam de oameni e și răposatul profesor.

Când vine vara, el, aflându-se în vacanță, își caută, ca de obicei, părinții și vatra strămoșească. Dacă se întâmplă ca, în câte o Duminecă ori sârbătoare, parohul unit să fie dus de acasă, atunci îl înlocuește la slujbă profesorul Prie care e și preot, ca toți profesorii școlilor noastre bisericesti din Blaj și Beiuș.

Când el ese cu evanghelia ori cu sfințele daruri, îți e mai mare dragul să te uiți. Ușa împărătească a iconostasului, cât e de mare, toată o umple el. Parcă-i croită de potriva lui. „Așa popă ne-ar trebui nouă!” — zic mulțumiți Săcădateții.

Când e student la universitatea din Buda-Pesta are prilej să-și arate și el voinicia.

În seminarul central de acolo era pe vremuri un obicei urît, luat, poate, dela studenții nemți, de a se bate și de a-și vădi chiar și bucuria prin bătaie.

De pildă, dacă un seminarist făcea un examen strălucit și era laudat de toți profesorii, atunci doi colegi îl ridicau în slavă, îl purtau pe umeri, iar ceilalți îi cărau pumni în spate, în coaste, în cap, la picioare, care unde putea, să țină minte cel sărbătorit osanalele lor.

Fiind în acest timp, coleg de curs cu Prie și un sătmărean mai prizărit, acesta-l roagă:

— Frate Prie, nu mă lăsa! Dacă-mi vor da toți cei o sută de seminarisți numai câte un pumn, eu nu mă mai scol în picioare.

— De asta te temi tu? întrebă Prie, ocrotindu-l cu o privire prietenească. Las' pe mine!

Făcând sătmăreanul nostru examenul riguros cu succes, în adevăr e așteptat la intrare de toți colegii, așezați în două coloane, să-l poată lua cât mai bine în primire, și de o parte și de alta.

Dar când îl ridică pe umeri cei dintâi doi inși, iar ceilalți se reped să-l lovească, se naște o încăierare generală.

Cel care pune mâna pe patru inși odată și dă cu ei de pământ, apoi pe alții, și iarăș pe alții, până când îi vede aproape pe toți doborâți ori înlăturați din cale, e tânărul Octavian Prie.

În sufrageria seminarului nu intră, la început, decât rigorosantul, purtat pe umeri de cei doi colegi.

Intr'un târziu, iată că vine și gloata seminarisților bătauși: unul cu un cucui în frunte, altul în ceafă, altul ținându-se de coaste, altul sgâriat bine pe față, altul cu mâna scrintită, altul suflându-și în degete ca să-și mai aline durerea, apoi smocuri de păr smuls, anterie (reverenzi) rupte, — o jale. Mă rog, ca după bătae.

Numai Prie n'are nici habar.

Lecția a fost bună.

A întărcat pe seminarisți de a se mai felicita, în chip așa de sălbatic.

Dar Prie e și altfel voinic și puternic.

Puțini Români știu mai bine decât el, ce e dragostea, pofta și bucuria, de o parte; ura, fuga, tristețea, de altă parte.

Om întreg. Om, în toată puterea cuvântului.

— Unde nu mai poți tu cu cuțitul, zice el în glumă către un prieten și consătean al său, doctor în medicină, chiamă-mă pe mine cu cartea, cu credința!

El știe foarte bine vorba poetului:

*Nebiruit e omul ce luptă cu credință,
El știe că pe lume nimic zadarnic nu-i,
Că dincolo de truda și jertfa clipei lui,
În taină vremea țese la sfânta biruință,
Că vetele toate visează armonie,
Că este o Dreptate și trebuie să vie.*

Această credință în dreptatea ce trebuie să se înfăptuiască neapărat îl îndeamnă să facă atâta bine, încă din tinerețe.

Episcopul slovac, Kmetyko, din Nitra, unde s'au prăznuit nu de mult nouă veacuri dela introducerea creștinismului, își datorește cariera sa ierarhică colegului său român, Octavian Prie.

Fiind amândoi voinici, sunt în timpul studiilor teologice în seminarul central, tovarăși de plimbări.

Cu prilejul acestor plimbări, ei mereu discută chestia națională.

Absolvent al liceelor ungurești, de bună credință că profesorii, mai ales cei de istorie, i-au spus numai adevărul, tânărul Kmetyko susține sus și tare că totul începe cu Arpad; că înainte de el țara a fost pustie; că celelalte neamuri, Nemți, Sârbi, Români, chiar și ei, Slovacii, au venit cu mult mai târziu, că nici vorbă să fie ei băstinași, ci pur și simplu oaspeți, tolerați până la bunul plac al stăpânilor (cunoscutele teorii ale Ungurilor); că rostul neamurilor acestora mărunte este să se topească în „marea” națiune ungurească; și așa mai departe.

Auzindu-l mereu vorbind așa, Prie, după ce-l ascultă cu răbdare, până când Kmetyko nu mai are ce spune, îl întreabă:

— Ia, ascultă prietene, cetit-ai D-Ta o istorie a Slavilor, de pildă Istoria Boemilor de Ludovic Palacky?

— Nu! întâmpină acesta.

— Atunci citește mai întâi câteva volume de acestea, pe urmă stăm de vorbă.

Dar abia cetise două volume de Palacky, împrumutate dela Prie, și Kmetyko îi spune:

— Îți mulțumesc, dragă prietene! Mi-ai deschis ochii. Acum știu cine sunt și din ce neam mă trag. Păinjenisul țesut pe ochii mei, atâția ani de zile, în școlile ungurești, a căzut, ca prin minune. Acum văd, care e rostul meu și al neamului meu pe lume.

Prețioasă lecție.

Și Prie, absolvent al liceului din Sibiu istoricele lupte memorandiste, trimis la studii în capitala Ungariei de mitropolia Blajului, acest leagăn al întregului Românism, e unul din cei mai chemați să dea colegilor săi de alt neam și lege, asemenea lecții.

Această lecție i-a fost de folos lui Kmetyko, cu deosebire, în timpul marelui război și după aceea. Afirmându-se tot mai mult ca un neînfricat luptător național, el e chemat în fruntea istoricei eparhii a Nitrei.

Iată cum datorește un chiriarh străin colegului său român Prie, cariera sa ierarhică, iar un neam aproape vecin și prieten cu al nostru, o mână de ajutor.

Scriitor bine înzestrat, Prie ne lasă o serie întregă de lucrări din cele mai interesante.

Iată-le!

Curentul etimologic în filologia română. (Teză de doctorat în unguerește, Blaj, 1906);

Verbele auxiliare sunt, am și voi (în anuarul liceului din acest oraș);

Gramatica limbei germane (în colaborare cu S. Nestor și N. German);

O vișoară. Piesă populară în trei acte;

Răsplata păcătosului. Piesă de Crăciun în trei acte cu colinde și irozi;

Jertfe. Piesă dramatică în patru acte;

In sat, la noi. Povestiri despre oameni și întâmplări din alte timpuri;

Porcii. Piesă dramatică în trei acte și un tablou;

Un sat românesc din Ardeal în vechile lui întocmiri și obiceiuri.

Aceste lucrări, firește, prezintă alt și alt interes.

Am scris altă dată, în *Românul* (Arad, 12. 1. 1915) despre *Jertfe*, una din cele mai reușite drame românești, scoasă în mai multe ediții și jucată de nenumărate ori de diletanți, în tot cuprinsul Ardealului.

Aici și acum, țin să arăt că, poate, cea mai interesantă lucrare a lui Prie e cea cu numele cel mai urit: *Porcii*.

Cine sunt aceștia? Sunt negustorii armeni: Patrubani, Gâfu și Butec, oameni, necredincioși, stricați până în măruntaie.

În actul I, ei strică poporul dintr'un sat românesc prin păcatele ce le aduc și le răspândesc: beție și lux.

În actul II, după ce, ca mari capitaliști, transformă satul în oraș, iar pe plugari în muncitori de fabrică, prin plata de mizerie ce o dau, ei aduc pe acești nenorociți Români la desnădejde și răsvrătire.

În actul III, iată-ne, în fundul prăpastiei: la război.

Piesa e înghebată cu mână de artist. Interesul crește cu fiecare persoană ce intră în scenă, și mai ales scenă de scenă. Abia aștepti să vezi sfârșitul. Ca într'o clădire frumoasă, nimic nu e fără rost; nimic ne la locul său.

Chiar tabloul din urmă cu moartea preotului Smădu, singurul creștin într'o lume de stricați și de nebuni, este nu numai înfățișarea cuvenită a morții dreptului, ci și un minunat contrast între sfârșitul lui și al vrăjmașilor lui.

Piesa are și o filosofie, vrednică de reținut.

„Te-ai convins acum și Domnia Ta” — zice preotul Smădu la sfârșitul actului III către Oțat, agentul stricăciunei și al pieirii consătenilor săi — „că lumea e aceeaș care a fost ieri, va fi mâine și întotdeauna. Numai noi ceice o conducem ar trebui să fim mai buni, ca să o înțelegem și să o stăpânim”.

Această figură de preot e una din cele mai frumoase din literatura română. Poate, Moise Lupu, din cunoscutul roman „Indreptări” (cu subiect din viața Românilor ardeleni) de Duiliu Zamfirescu, dacă se poate, întru câtva, pune alături de el.

Și ce să zicem despre dragostea de satul nașterii sale?

Aproape tot ce are el mai bun datorește acestui sat.

Puțini scriitori români dovedesc mai multă înțelegere și iubire pentru vechile datine și întocmiri ale satului românesc ca Octavian Prie.

De aceea, e atât de original.

O carte a lui nu e ceva vorbit, ci un lucru scris, și scris cu gândul să rămână.

El scrie nu numai pentru a-și înmulți glasul, pentru a-l trimite în mai multe părți, ci pentru a-l duce mai departe, pentru a-l statornici.

El are totdeauna ceva de spus: nou, interesant, necunoscut. Pe cât își dă seama, nimeni n'a mai spus așa ceva; nimeni nu e în stare să mai spună. Ceeace dă el, e ceace el a văzut, ceace el a experimentat, ceace el, numai el, știe. Deaceea vrea să le șape ca în stâncă, în scenele pieselor sale dramatice sau în atâtea din duioasele sale povestiri.

Dându-ni-le, el parcă ne spune: Iată partea cea mai bună din mine! Incolo? Am mâncat, am băut, m'am culcat, am fost și eu ca oricare muritor. Viața mea a fost ca aburul care acum se vede, acum nu mai e. Dacă ceva e vrednic de pomenirea voastră, este acest scris al meu. Păstrați-l și duceți-l mai departe!

Importanța Mării Negre în economia mondială

de G. IONESCU-NICA

Europa este frământată de acțiuni imperialiste cari vor aduce modificări de granițe. „Fatalitățile geografice” vor juca mare rol în aceste modificări, alături de „ideia națională”, — care caută să se impună, — și de „garanțarea libertății popoarelor”, libertate, legată strâns de „economic”, fără care nu poate fi viață.

Satisfacerea economicului va fi prima condițiune cerută de îndulcirea raporturilor dintre state și primul pas spre înlăturarea răboiului militar.

Stiindu-se influența „economicului” asupra politicului, economiștii și pacifiștii se gândesc tot mai mult la mijloacele de satisfacere a acestui „economic”, în special pentru Europa, în care „frământările politice” sunt categoric justificate cu argumente de natură economică, încadrate azi într'un „spațiu vital”, căruia se caută a i se da cât mai multă întindere.

Pentru satisfacerea acestui „spațiu vital”, cu respectarea libertății popoarelor care ar intra în el, se propune libertatea absolută a comerțului, care s'ar putea strecura printre și în interiorul statelor europene, fără a atinge libertatea politică și integritatea lor.

Puși în fața hartei europene, ei constată că Europa prezintă condițiuni geografice avantajoase pentru legarea între ele a tuturor fluviilor și râurilor navigabile, prin canale, și, prin aceste fluvii și canale, pentru legarea între ele a tuturor mărilor continentului și a oceanului Atlantic.

La aceste legături, cari traversează în lung și în lat continentul european, s'ar putea adăoga și legăturile prin tuneluri între Britania, Africa și Europa, pe sub marea Mânecei și strămoșia Gibraltar, și prin marele canal Bordeaux—Narbonne, pe teritoriul francez, legând oceanul Atlantic cu marea Mediterană.

Dunărea ar deveni „axa” comerțului fluvial al Europei centrale, legată fiind prin canalul Mein cu Rinul, și având la un capăt Roterdamul și la celalt Sulina, sau Constanța, dacă s'ar face canalul Cernavoda—Constanța, cu ramificație la portul Tășeu, azi în construcție.

Marea Albă, înaintarea Oceanului Inghetată de Nord, azi este legată prin canal cu marea Baltică, care, la rândul ei, fiind legată printr'un canal cu fluviul Volga, leagă Marea Albă cu marea Caspică, și în curând și cu Marea Neagră, prin construirea canalului Volga—Don. Legarea Vistulei, prin afluentul ei San, cu Nistru și Prut, care ar fi canalizat, ar lega Marea Baltică — de la Danzig — cu Marea Neagră, și, prin Dunăre și Rin, cu Marea Nordului, deci și cu marea Mânecei și Oceanul Atlantic.

Legarea prin canale a fluviilor Elba și Oder cu Dunărea, ar avea pentru Europa centrală și în special pentru Germania, o mare importanță înlesnind comerțul, și, în special, aprovizionarea ei cu tot felul de materii prime, pe căi eftine și sigure. „Drang nach Osten” și „nach Sud-Osten”, ar mai pierde din greutatea sa politică, mai ales dacă se va face și legătura între Dunăre și Salonic, prin canalul Timoc-Vardar, și între Dunăre și Marea Adriatică, prin canalul Sava-Adriatică.

Evitarea ocolirii peninsulei Iberice prin lărgirea și adâncirea canalului francez Bordeaux-Narbonne, ar scurta și eftini drumul spre extremul Orient și Orientul apropiat.

În tot acest complex de drumuri navigabile, cari converg spre marea Neagră, mărfurile omenirii întregi pot răsbate cu ușurință în Europa centrală și în Marea Neagră, în care se vor încrucișa toate vasele pornite dela Marea Albă, Marea Baltică, Marea Nordului, Oceanul Atlantic, Marea Adriatică, Marea Egee și Marea Caspică, precum și toate cele venite pe drumurile maritime ale Asiei, Africii și continentelor noi, îndreptate către Europa centrală și Rusia europeană.

Marea Neagră va dobândi o mare importanță mondială legată de importanța Dunărei devenită „axa comerțului european”. Libertatea ca stat a României, straja a Dunării, la gurile ei, va fi apărată de omenirea întreagă, care va apăra și libertatea Mării Negre.

Dardanelele, cari pot fi numite „gurile Dunărei la esirea în Marea Mediterană” vor

păstra aceeași mare importanță ca și gurile Dunărei, în viața economică mondială, fără a mai fi atât de absolut necesare aprovizionării în caz de conflict militar între cei cari ar dori să devină stăpâni lor, acest absolutism fiind redus de legarea Salonicului cu Dunărea și a Dunării cu Adriatica, prin canale.

Pentru a încheia, putem spune că în viitor,

prin executarea tuturor canalelor arătate mai sus, „toate drumurile vor duce la Marea Neagră” și deci „la Constanța”, aflată la capul canalului Cernavodă-Constanța.

Nu ne trebuie pentru realizarea acestor lucrări, decât o perioadă de pace de circa 20—30 ani și bugetul militar european din zilele noastre pe 1—2 ani.

Adaptarea sistemului de rechiziții la normele de biopolitică și justiție socială

de Prof. Dr. G. FĂCĂOARU

Trăim timpuri de o excepțională gravitate. Evenimente epocale se desfășoară în jurul nostru. Se impune ca conștiința noastră de stat și particulară să planeze la aceleași înălțimi. Spre a ne putea valorifica aspirațiile noastre legitime în concertul popoarelor lumii se impune ca, din viața noastră de stat și particulară, să eliminăm orice arbitrar, să tindem spre o justiție socială desăvârșită. — În aceasta ordine de idei, vom atinge astăzi chestiunea rechizițiilor, a căror aplicare justă preocupă deopotrivă sferele guvernamentale, ca și opinia publică.

Statul asigură funcționarea serviciilor publice prin contribuția tuturor locuitorilor, proporțional cu averea și venitul fiecăruia. Aceasta, se realizează prin plata impozitelor și a diferitelor taxe, pe cari statul le încasează, le totalizează și apoi le distribuie spre cheltuire prin bugetul public.

În afară de aceste sarcini ordinare, fiecare locuitor al statului mai are de suportat și unele contribuții extraordinare, cari nu ating în mod egal și echitabil pe toți locuitorii săi (cetățeni și necetățeni). Acestea sunt — cu deosebire — rechizițiile, cari se fac în caz de manevră și război. Și într'un caz și în altul, aceste cheltuieli extraordinare se fac de către stat pentru asigurarea și bunul mers al întregii colectivități. Deci, la ele trebuie să contribuie — proporțional cu venitul și averea sa — fiecare beneficiar al colectivității organizate.

Am avut în ultimul război regiuni întregi sacrificate în cursul operațiunilor militare. După război, despăgubirile au fost departe de ceea ce trebuiau să fie. Au fost sate și gospodării complet distruse; iar despăgubirea de război sau refacerea n'a acoperit nici 10% din ceea ce a fost distrus în realitate.

În caz de manevră sau război, se rechiziționează mai cu seamă mijloace de transport: animale și vehicule. Acestea se iau de acolo de unde sunt, fără să se țină seamă de starea materială și greutatea familiare ale proprietarului acestora. De multe ori cei doi cai ai unui plugar sunt singurul lui mijloc de existență. Pe când unui proprietar cu peste 30 Ha. de pământ, i se rechiziționează tot doi cai, din 4 sau 8, restul rămânând... „pentru munca agricolă”.

Mai adesea se întâmplă că, celui care are numai doi cai și 2—3 iugăre de pământ, i se rechiziționează ambii cai și căruța, dacă sunt în stare bună, pe când celui cu peste 30 Ha. de pământ, dacă are tot numai doi cai și căruța, i se scutesc pentru „munca agricolă”.

Ar fi foarte necesar ca la executarea rechizițiilor să se aibă în vedere starea materială și numărul copiilor locuitorului, totalitatea condițiilor lui familiare și economice, cum și situația serviciului militar. Și mai ales, dacă este în acel moment sub arme.

Cu privire la vehiculele cu tracțiune mecanică situațiunea e și mai tragică. Aici se adaugă faptul că, prin natura lor, sunt mai scumpe și mai expuse deteriorării.

Și într'un caz și în altul, presupunând cele mai bune îngrijiri și cea mai bună conștiință de răspundere din partea organelor militare, rezultă pagube ireparabile pentru stat, cași pentru particulari: Pagubele acestea provin, atât din uzajul și distrugerea materialului, cât și din pierderile economice provenite din ridicarea dela destinația lor a mijloacelor de tracțiune amintite.

La toate acestea trebuie să adăugăm împreju-

rarea, tot atât de gravă, pentru nevoile apărării naționale, că toate aceste mijloace de transport nu corespund decât aproximativ pentru scopul pentru care au fost ridicate dela destinația lor firească. Caii și harnașamentele lasă foarte mult de dorit. Automobilele prezintă o infinitate de tipuri și de stări, mai mult sau mai puțin folosibile. Multe din ele nici nu sunt făcute pentru drumurile noastre. Se uzează dela prima întrebuințare, cauzând pagube inutile.

Rezultatul tuturor acestor stări de lucruri se soldează cu sute de milioane pagube și cu stânjenirea mișcărilor unităților, atât de indispensabile și de urgente, acum în epoca motorizării.

În interesul apărării naționale, ca și al apărării bugetului statului și al averii publice, trebuie să ne gândim serios la remedierea relelor constatate mai sus. Trebuie să găsim un sistem de îndestulare a nevoilor de tracțiune ale armatei, cât mai eficace și cât mai justă, atât în timp de manevre, cât și în timp de război.

Pentru o justă contribuție a tuturor locuitorilor în caz de manevră sau mobilizare, propunem singura soluție echitabilă și ușor de aplicat încă din timp de pace, și eventual chiar în caz de război. Pentru aceasta ar fi necesar ca:

Toate unitățile, cari au nevoie de vite și vehicule, ar trebui să și le procure din vreme. Animalele ar urma să fie distribuite spre îngrijire, întreținere și folosire, unor anumiți gospodari, aleși după un întreg sistem de criterii. Între acestea ar fi:

1. Dragostea de animale, buna purtare și lipsa oricăror condamnări din partea justiției. Deasemenea, să se considere atitudinea lui morală în stat, cu excluderea alcoolicilor, scandalagiilor etc...

2. Valoarea biologică a familiei. Sănătatea și înzestrarea părinților și a copiilor, precum și mai ales numărul copiilor, raportat la numărul anilor de căsătorie.

3. Aptitudinea gospodărească, hărnicia, chiver-niseala, priceperea, respectul pentru bunul altuia și al său, precum și felul traiului din familie.

4. Plata regulată a impozitelor și împlinirea tuturor datoriilor cetățenești.

5. Distincții, grade și merite în viața socială, precum și în timpul serviciului militar.

Tot pe baza unor considerații similare se pot procura automobile tip, atât pentru transportul persoanelor, cât și pentru transportul materialelor. Aceste automobile ar sta sub speciala supraveghere a organelor de control militare și ar constitui un parc, care ar asigura oricând în mod eficace, fără nemulțumiri, fără pagube inutile și fără turburări, necesitățile vitale ale armatei.

Organizarea acestui sistem implică o îngrijită clasificare a cetățenilor în ordinea meritului lor. Această sarcină n'ar putea să fie împlinită, numai de autoritățile satului, cu ajutorul cetățenilor. Părținirea este racila care roade cele mai complexe domenii de activitate politică și culturală. Cu atât mai mult este de presupus, că se va întâmpla în cercul unui sat. Clasificarea n'ar putea fi făcută nici numai de armată, întrucât ofițerii nu cunosc exact pe locuitori. Se impune colaborarea între organele administrative și cele militare. Bineînțeles că, ofițerii ce au a primi această sarcină, vor trebui ei înșiși să fie inițiați în mod special asupra aplicării acestui sistem de selecțiune a locuitorilor.

Pentru a se controla buna întreținere a animalelor și vehiculelor, se vor institui anumite comisii. Acestea vor organiza anumite centre în cari vor fi chemați locuitorii cu animalele și vehiculele, pentru inspectarea stării lor. Controlul aceasta se va face inopinat, iar anunțarea locuitorilor nu se va face decât cu 2—3 zile înainte de data hotărâtă.

Cu acest sistem s'ar ajunge la o completă satisfacere a nevoilor armatei, atât pentru necesitatea transporturilor, cât și pentru călărie, — trupă și ofițeri de rezervă — categorii ce nu pot fi obligate să poseadă cai de serviciu.

În acest chip armata ar contribui la încurajarea cetățenilor aleși și la educarea cetățenească, iar cetățenii ar contribui la sprijinirea eficientă a armatei pe baze perfect juste. Cei cari cunosc defectele grave ale sistemului actual știu cu câtă urgență se impune modificarea lui. Așezarea sistemului pe alte norme va evita pentru totdeauna comunicate ca acela dat de curând de către Prezidenția Consiliului de Miniștri pentru... „reevaluarea animalelor și obiectelor rechiziționate”.

Nu vedem nici o piedică pentru modificarea imediată a normelor actuale. Totuș, vor trebui aplicate în prealabil o serie de măsuri. Așa, s'ar putea institui o contribuție excepțională, în cazuri de concentrări masive sau de mobilizare, cu care să se înlesnească cumpărarea mijloacelor de tracțiune convenabile. Acolo unde este cazul, se vor înlocui animalele cu vehicule motorizate. Prin sistemul schițat, s'ar evita multe neajunsuri. Sarcinile ar fi egal distribuite pentru orașeni și rurali, plugari, comercianți sau liber profesioniști.

În situația actuală e greu să se evite cazurile de vădită nedreptate. Comercianții și meseriașii satului sau straturile burgheze cu averi de milioane nu contribuie adeseori cu nimic la acoperirea nevoilor armatei în cazurile excepționale menționate, pe motiv că „n'au cai și vehicule”.

Dimpotrivă, greul cade pe grosul populației

și pe obiditul nevoiaș rural, pe șoferul, sau pe nenorocitul de proprietar de automobil, pe cărașul sau pe birjarul dela oraș, pentru cari automobilul, calul și căruța sunt, în multe cazuri, singurul lor mijloc de trai. Aceasta echivalează cu o contribuție, care se ridică uneori la 80—100% din venitul lui, echivalând adesea cu o adevărată ruină, pe când cetățenii, cari nu au asemenea vehicule, nu contribuiesc cu nimic.

Asta, fără să mai menționăm că, pe lângă rechiziții, nevoiașul trebuie să răspundă și la obligațiile militare personale, lăsând nevasta și copiii să trăiască din datorii, ori să îndure mizeria. Deprimarea este inevitabilă. E în adevăr o nedreptate care apasă greu pe conștiința celui ce o îndură. Nu e admisibil ca

un cetățean să se ruineze, iar altul să stea impasibil sau să profite din nenorocirile publice. O asemenea atmosferă nu poate fi proprice pentru marile elanuri, pentru marile înfăptuiri: E o chestiune capitală de ordine și justiție socială a cărei importanță nu scapă nimărui. Alta ar fi starea de spirit când cetățenii, chemați sau nu sub arme, ar ști că sacrificiile excepționale sunt egal suportate de toată lumea.

Aplicarea sistemului va fi cu mult ușurată, atunci când se va fi introdus reforma biopolitică elaborată de dl Prof. Dr. Iuliu Mehdovan și școala lui dela Cluj. Prin înregistrarea eugenică și demografică a întregii populații, se determină și valoarea biologică a locuitorilor, care va fi luată deagata din registrele speciale.

Românismul la granița de sud

de FLAVIUS

Am avut ocaziunea să ne ocupăm în diferite rânduri despre repunerea în valoare a teritoriilor de peste Dunăre revenite în stăpânirea moștenitorilor Romei.

Am putut constata că acești moștenitori îndeplinesc în această regiune aceeași operă, pe care au îndeplinit-o și o îndeplinesc ceilalți deținători ai geniului roman în regiunile pe cari le-au reocupat, după o lungă stăpânire pustiitoare barbară.

Știm că barbarii au transformat în pustiiri regiunile altădată înfloritoare, grație ordinei, disciplinei, geniului creator al strămoșilor noștri. Provincia de peste Dunăre, după ce a fost pustiită de hoardele barbare din primele secole ale creștinismului și după vicisitudinile suferite sub stăpânirea bizantină, a căzut sub dominație turcească, tot atât de barbară ca și cele precedente. Acestor împrejurări se datorește faptul că, la 1877 și 1913, când, după atâtea secole destructive am călcat din nou pe urmele strămoșilor, nu am mai putut lua în primire decât numai bordeie și ruine.

Ceeace au făcut și fac francezii și italienii, am căutat să facem și noi aici. Sub regimurile anterioare opera de reconstrucție a mers mai greu. Astăzi trebuie să constatăm că această operă a luat un avânt de nebănuit. Se transformă totul văzând cu ochii. Pentru ceice au văzut provincia cu decenii în urmă, nici nu o mai recunosc. În locul bordeelor mizerabile cari întruchipau majoritatea așezărilor omenești, compuse din rămășițele năvălitoare de altădată, astăzi au răsărit ca din pământ sate și orașe

înfloritoare, iar paraginile dealtădată s'au transformat în grânare nesfârșite.

Dar nu numai că întreaga provincie și-a schimbat fața sub acțiunea geniului nostru creator, dar, în ultimul timp, acțiunea de desgropare a trecutului, inaugurată sau intensificată de cei doi rezidenți regali, acela al ținutului mării și acela al ținutului Dunării de jos, tinde a da o directivă spirituală sănătoasă întregului românism, redeșteptând în noi vechile năzuinți de expansiune și conștiința vie că avem ca-

O populație care dispare: tinere turcoice la munca câmpului.

litatea de stăpâni a teritoriilor frământate de geniul strămoșilor noștri, călcate mai târziu de copitele barbarilor.

Un bulgar de mare vază a spus odată că Dobrogea este mormântul Bulgariei. Acest om de stat a avut intuiția realității. Rațiunea pentru care românii s'au instalat în Dobrogea, veche sau nouă, este aceeași care le justifică ocuparea întregii Bul-

garii și a tuturor teritoriilor cari au stat sub acțiunea creatoare de cultură și de civilizație a strămoșilor lor și în cari mai târziu barbarii au aruncat prăpădul. Omul de stat amintit mai sus a avut intuiția situației: acelaș substrat de romanitate ancestrală formează fondul spiritual al întregului teritoriu dela Dunăre și până la marea Egee. Moșii și strămoșii noștri s'au infiltrat, cu toată ființa lor, în aceste

Pe urmele strămoșilor : Plaja de la Cavarna : Antica Bizone.

teritorii, pe cari, cu toată opera destructivă barbară, continuă ale stăpâni prin tot ceea ce prezintă o afirmare în ordine spirituală, singura care justifică o stăpânire.

Grație săpăturilor întreprinse, începe să pătrundă în conștiința publică, atât la noi cât și peste hotare, credința, că, pătrunderea unor populațiuni pe teritoriile noastre ancestrale nu implică un drept, că, din contră este o datorie elementară de a lupta pentru ca firul de cultură și civilizație romană pe care-l deținem să fie reluat de unde a fost rupt.

Adevărul de mai sus va trebui să pătrundă cât mai adânc în animile noastre și să cucerească lumea largă. Va trebui să se știe că noi suntem autohtonii și stăpânitorii legitimi și că stăpânirea elementelor de invazie reprezintă numai un provizorat, care va fi spulberat de implacabila desfășurare a evenimentelor istorice, cari nu se poate să nu ne repuie în drepturile noastre ancestrale. Dacă acest adevăr a putut să mijească în mintea românului de ieri, apoi acum, după înlăturarea politicianismului care acoperea cu zgură înaltele aspirațiuni românești, credința aceasta în destinul nostru istoric va trebui să devie tare ca o stâncă de granit.

Vecinii noștri dela sud formulează revendicări. Sunt veleitățile de viață ale muribundului. Ele nu au fost și nu sunt posibile decât numai grație faptului că românul în general nu a ajuns la conștiința misiunii sale istorice, că nu a ajuns încă să fie el însuș, cu geniul său propriu. Epoca lor a trecut. Noi nu le dorim răul.

Dar să vedem cum călcăm pe urmele strămo-

șilor și prin ce se justifică aspirațiunile schițate mai sus. Dacă stăpânirea românească s'a manifestat cu putere în trecut, cu toate lipsurile pe cari le-am prezentat, astăzi această stăpânire dă dovadă de o energie și de o putere de înfăptuire care desarmează orice replică din partea rivalilor noștri și deschide largi perspective asupra viitoarelor noastre înfăptuiri epocale.

Sunt înfăptuiri de mare importanță, cari nu pot fi trecute cu vederea. Constanța, vechiul sat turcesc Küstenge, moștenit dela ultimii barbari stăpânitori, a redevenit astăzi o perlă a Mării Negre, întrecând în strălucire vechea Tomis a lui Ovidiu. Cele două capitale dela sud, Silistra și Bazargicul s'au transfigurat și ele sub stăpânirea noastră ca moștenitori legitimi. În mijlocul Silistrei tronează astăzi statuia, admirabil turnată, de sculptorul român Dimitrie Bârlad, a Regelui Ferdinand I., ca un simbol al stăpânirii românești în regiunea transdunăreană.

Inițiativa acestui monument, care ar putea face cinste oricărei capitale, se datorează actualului prefect, Colonel Eugen Demetrescu. E unul dintre cele mai reușite. Comitetul de inițiativă, pus sub președinția de onoare a regretatului fost prim ministru Armand Călinescu, și alcătuit din cele mai reprezentative figuri ale județului în frunte cu actualul prefect, și cu actualul primar, Dl. E. Melidon, au strâns cu ușurință fondul de construcție de 1.500.000 lei. E încă o dovadă de spiritul de inițiativă, de puterea de fermentațiune pe care actualii conducători au imprimat-o județului. Dacă nu ar fi decât această statuie la activul lor și încă ar fi un motiv de a recolta recunoștința publică.

Pe urmele strămoșilor : din ruinele orașului Callatis (Mangalia).

Dar, referindu-ne la înfăptuirile din județ inițiate și dinamizate de actualul prefect și valoroșii săi colaboratori, trebuie să constatăm că munca și disciplina au produs splendide roade pe toate țărâmurile.

Ne stau în față 170 km. șosele construite fără bani, și rezolvarea atât de arzătoare, a chestiunii apei, a cărei lipsă constituia o calamitate în anumite

părți din județ, și care nu se putea rezolva nici în zeci de ani de un regim mai puțin accelerat și disciplinat.

Trebuie să menționăm, pentru ceice nu sunt în curent, că în aceste regiuni, apa nu se găsește decât la mari adâncimi. Se sapă sute de metri adâncime pentru a da de apă și se cheltuiesc milioane pentru o fântână.

Rămășițele ultimilor năvălitori: Turci în fața cafenelei.

Construcțiile de școli și de biserici au format deasemenea una din principalele preocupări ale gospodăriei județene. Sunt în construcție 15 școli și 7 biserici cu banii prefecturei.

Înfăptuirile se țin lanț. În județ, care altădată servea de refugiu elementelor indezirabile din diferitele ramuri de activitate, s'a introdus ordine și disciplină romană. Personalul întrebuințat în administrație, în învățământ, în armată, a început să fie pătruns de înalta misiune cu care-i investit pentru îndrumarea misiunii istorice a statului român. Întregul județ a luat un aspect dintre cele mai înbucurătoare. Numai astfel se explică că, sub impulsia actualului prefect s'au putut construi, fără nici o cheltuială, cele 170 km. șosele cari leagă comunele între ele. Iată o pildă vie, între multe altele, cari toate dovedesc la ce rezultate se poate ajunge, atunci când conducerea serviciilor publice este încredințată elementelor dinamice, acelor elemente cari își dau seama că sunt ale statului și ale neamului și când se eliminază complet dela conducere mercantilismul, nepotismul și afacerismul cari altădată paralizau orice avânt.

Să ne oprim un moment la aspectul capitalei județului și la lucrările de edilitate publică. Actualmente ritmul nou în gospodăria capitalei îl reprezintă dl E. Melidon, actualul primar, un element dinamic, care nu este la prima sa manifestare în viața publică, care a dat dovadă de eminente puteri de înfăptuire pe teren în decursul funcției sale anterioare: de mai multe ori primar; în decurs de trei ani prefect al județului, cu care ocazie a construit

2000 de case românești, mai multe biserici și case de rugăciune; reprezentant al județului în parlamentul țării; toate funcțiuni, cari i-au dat ocaziunea să lase urmele personalității sale în capitala, ca și în întinsul județului.

Și astfel, Silistra orientală, moștenită dela vechii stăpânitori, posedă astăzi o statuie a Regelui Ferdinand I., o piață vastă, cu două parcuri înflorite, în locul vechei pieți de pasări și a terenurilor virane pline de bălării. Astfel se explică, că trotuarele de bolovani și străzile inpracticabile din centru au fost înlocuite cu trotuare asfaltate și străzi largi modernizate. Spațiul nu ne permite ca să înșirăm tot planul de activitate menit să înlocuiască complet orientalismul acestei capitale de județ.

În județul Caliacra, situația este mai grea, dar înfăptuirile nu s'au mai puțin dinamizate. Aici avem prefect pe Dl. Col. Cămărășescu și ca primar pe Dl. avocat I. Georgescu, un intelectual de rasă, fost magistrat, decan al baroului Caliacra, fost prefect și fost judecător de instrucție. Dl. I. Gergescu, venind la primărie, cu un an în urmă, a găsit un deficit de 8.000.000, lăsat de regimurile politice. Cu toată situația financiară precară, a făcut trotuarele dela gară la piața Concordia; a reparat tot utilajul serviciului salubrității; a înprejmuit cimitirile, neînprejmuite de 30 de ani; a restaurat complet baia, transformându-o radical și inzestrându-o cu instalații moderne. Era cu atât mai necesară această operă, cu cât, aici, cași aproape pe toată întinderea graniței de sud, lipsa apei e o problemă acută, problemă, pe cale de rezolvare și care face actualmente principala sa preocupare.

Între elementele dinamice din județ, alături de prefectul județului, Dl. Cămărășescu care este veșnic la postul de comandă și de Dl. primar al orașului Dl. Georgescu, suntem datori să scoatem în evidență ca elemente de conducere și de dinamism național, pe Dnii. Covată și Ionescu-Nica din Bazargic și pe Dl. avocat V. Tului din Cavarina.

În județul acesta, cași în restul Cadrilaterului, cași în întreaga Dobrogea, sunt încă multe de făcut, opera românească fiind încă deabea la începutul ei. Trebuie însă să constatăm, ca o ultimă concluzie, că, dacă se va păstra actualul ritm de înfăptuiri pe teren și dacă vom ști să selecționăm și de aci înainte elementele dinamice, pentru a le pune la lucru și la locurile de comandă, românismul în Dobrogea se va putea desvolta și geniul rasei noastre înfipt în teritoriul dobrogean, încadrat în ruinele trecutului evocatoare de mari destine și inoculat cu sângele dinamic al Macedoromânilor, va putea fi luat drept pildă de imitat de toate celelalte regiuni locuite de români.

Eminescu ca purtător al geniului național

de MIHAIL MOLDOVANU-Delamures

Despre Eminescu s'a scris și s'a vorbit atât de mult, încât se pare că s'a spus tot ce era de spus. Se pare, că ochiului iscoditor al criticului, cași antenelor miraculoase ale romancierului, nu i-a rămas nici un colț din viața și opera lui Eminescu necercetată. Într'adevăr asupra vieții și operei lui, s'au scris atâtea: studii, critici, comentarii, eseuri și romane câte nu s'au scris despre viața și opera nici unei alte figuri reprezentative a spiritualității românești.

Cu toate acestea subiectul acesta, vast cât Necuprinsul însuș, este departe de a fi epuizat. Va trebui să se umple încă multă hârtie, să se consume multă cerneală, până când creațiile lui Eminescu, — fie literare, filozofice sau politice —, vor putea fi trăite pe deplin: până când se va putea arăta pozitiv, covârșitoarea influență a lui Eminescu asupra dezvoltării culturale și politice a României dela finele secolului al XIX, până în zile noastre.

Eminescu ne stăpânește, atât prin ce a scris, cât și prin ce n'a scris. Ne stăpânește prin spiritualitatea pe care a incarnat-o; prin conștientul, dar și prin subconștientul etern al rasei, pe care el l-a polarizat cu atâta putere în scurta lui trecere prin viață. Deaceia Eminescu este un Uriaș, un Mister, o Taină, un Fulger, în oceanul vieții comune; un Vulcan în erupție.

Acest polarizator fără de seamă, a devenit, prin însăș aceasta polarizare a geniului nostru românesc, cârmaciul predestinat al neamului său. Luminile orbitoare, turnate în operele sale, sunt Farul după care neamul își călăuzește pașii în noaptea fără de sfârșit a existenței materiale. Simpla enunțare a acestui magic cuvânt: *Eminescu*, ne deșteaptă în inimă imagini din altă lume, din altă viață. Din lumea în care ne poartă jarul gândurilor și dorurilor neîmplinite ale generațiilor: din lumea misterelor din cari se plămădesc destinele lumilor și ale neamurilor. Pe Eminescu îl putem compara cu un isvor cu apă neseacă, din care beau cu sete milioane de inși, sau cu un ocean în sânul căruia își găsesc hrana imbelșugată milioane de ființe.

Din fântâna bogată a idealurilor cari au animat pe Eminescu, se adapă neamul românesc de 50 de ani încoace și se va adăpa încă multă vreme.

Naționaliștii de până mai eri, aceia prin cari instinctul de conservare și afirmare al neamului țâsnise în vulcanice vâlvățai, pentru a dovedi autenticitatea naționalismului lor, au alergat la luceafărul neamului, la Eminescu, pe care l-au prezentat ca

„inspiratorul” lor; ale cărui idei și convingeri au căutat să le realizeze. Prin aceasta se dovedește că Eminescu este părintele naționalismului românesc.

Nu există aspirațiune națională, pe care Eminescu să nu o fi evocat. Nu există coardă, pe care să nu o fi făcut să vibreze. Naționalismul său este integral. Geniul său este însuș geniul rasei în erupție vulcanică. A fost însă prea mare, pentruca să fi putut fi înțeles și urmat de marea masă, cași de păturile conducătoare. Geniul său a răsunat până acum în pustiu. Armatele sale de luptă se vor forma de acum încolo: sunt opera viitorului. Marile înfăptuiri se vor realiza, odată cu pătrunderea geniului său creator în întreaga structură națională și de stat.

Iată, în anul acesta s'au implinit 50 de ani dela săvârșirea din viață a lui Eminescu. În fața acestui eveniment, trebuie să ne facem un examen de conștiință. Să ne întrebăm: urmat-am noi pe acest Titan al neamului? Cinstitu-i-am memoria, așa cum se cuvine uni vizionar, unui profet al neamului său? Smulsu-ne-am din carapacea egoismului și grijilor noastre mărunte, pentru a inchina câteva clipe idealurilor mărețe, aspirațiunilor nemuritoare cari i-au consumat viața? Mulțumit-am Proniei cerești pentru darul neprețuit ce ne-a făcut prin trimeterea lui printre noi? La toate aceste întrebări sfredelitoare, suntem siliți să răspundem: *Nu!* un „nu” muștrător, usturător, scrâșnit, neputincios.

Implinirea a 50 de ani dela moartea lui Eminescu trebuia să fie un prilej de măreață reculegere, de mărețe înfăptuiri pe terenul național și patriotic. Trebuia să fie prilej de curată și sinceră unire în aceleași idealuri ale tuturor acelora în cari bate o inimă de român, dela insul necunoscut, pierdut în colțul cel mai ascuns de țară, până la intelectualul rafinat, „subțire”, din Metropolă.

În realitate Neamul a fost „absent” dela comemorarea lui Eminescu. Altădată și în altă parte, am arătat că ceea ce l-a ucis pe Eminescu a fost certitudinea că neamul românesc nu poate fi urnit la fapte mari, creatoare de istorie. Aceasta este durerea arzătoare care consumă pe orice român care-și dă seama că acest geniu a strălucit în pustiu, că neamul nostru nu s'a ridicat încă, că-și doarme încă somnul, ca Făt frumos din poveste, că nu a eșit încă din letargia seculară în care l-au aruncat hoardele barbare.

Ca un umil muritor de rând, ca un anonim ne-

înțelegător al marilor Taine cari hotărăsc destinele oamenilor și ale neamurilor, am stat deoparte și m'am cutremurat de stânca de nepăsare și de neînțelegere, pe care am văzut-o cu acest prilej. Sdrobit, neputincios, strivind mărgăritarul unei lacrimi

între genele înourate, mi-am zis: *neamul care nu știe să-și cinstească eroii nu merită să-i aibă.*

Și Eminescu a fost mai mult decât un erou, prin larga dăruire a întregii sale ființe, fizice și spirituale pe altarul neamului în care a văzut lumina zilei.

Legământ în ceasul sfintei aniversări a Unirii

de N. MIHĂESCU

Sunt 21 de ani, de atunci, de când străbătută de emoțiile marilor sărbătoriri, națiunea română și a văzut izbândit visul: Unirea Ardealului cu Patria-Mumă.

Veacuri în șir, visul acesta a mângăiat generațiile de români. În legăturile lui, și-au dus viața dinamizată spre împlinirea sfântului ideal. A fost o vreme când, pentru visul acesta, suferințele se iveau greu de îndurat, fiindcă hotărârea era dârză. Suferințele, însă, au tonificat și mai mult dorința de înfăptuire a mărețului gând.

Și dacă — prin ocrotirea Providenței și prin jertfele fără număr ale bravilor noștri înaintași, — putem astăzi mângăia cu ochii imaginea pleneră a țării, — aceasta se datorește dreptății noastre istorice, mai întâiu de toate.

N'am râvnit niciodată la ceea ce nu am știut că face parte integrantă din glia și din conștiința românească, după cum n'am stat nepăsători în fața oricărei potrivnicii a soartei.

Cu voința de cremene, nimeni și nimic nu ne-a putut clinti de pe meleagurile unde ne-a statornicit destinul.

Am socotit, întotdeauna că avem, în această parte a lumii, de îndeplinit o misiune — și nu ne-am ferit de nici o izbeliște: le-am suportat, dar nu cu pasivitate, ci cu vitalitate și cu o hotărâre, de care paginile istoriei vorbesc cu prisos de mărturie.

Din această conștiință, că, oricâte ar fi suferințele de îndurat, — noi suntem urmașii Romei, urmașii unui popor care a stăpânit, cu vrednicie, locurile acestea și că trebuie să ne continuăm existența întru împlinirea destinului nostru, s'a născut blocul granitic al voințelor românești de pretutindeni.

Nici o jertfă n'a fost precupețită, după cum nici o împlinire nu ne-a putut împalida

hotărârea tenace de a lupta și de a ne împlini idealul: Unirea tuturor Românilor în granițele firești ale pământului strămoșesc, așa cum bătrânele hrisoave istorice amintesc de ele.

Unirea Ardealului cu Patria-Mumă reprezintă actul dreptății imanente.

Astăzi, când aniversăm marele act istoric, — se cuvine să ne îndreptăm cu pietate, gândurile către eroiul trecutului, către generațiile de iluminați înaintași, cari au știut să lupte erou și să păstreze conștiința unității naționale, și sub ale căror impulsuni irezistibile s'a înfăptuit Marea Unire. Pietatea aceasta față de glorioșii noștri înaintași implică însă o îndatorire capitală: să desăvârșim unitatea sufletească a românilor, a tuturor aceluia cari își duc existența pe aceste binecuvântate meleaguri.

Acesta să ne fie legământul în ceasul sfintei aniversări.

Gânduri

**Cu mintea frământată de gânduri mă ridic,
Ca să desleg misterul și să'nțeleg deplin
Cum ia întreaga Fire ființă din nimic.
Dar nu pot prinde rostul visatului divin.**

**Cobori deci în mormântul eternelor tăceri
Tu suflet plin de umbra momentului trăit
Și nu câ'ta misteru 'nțelesului de ieri,
Căci început au toate, și toate au sfârșit.**

**Ca pata 'ntunecărei distrusă'n zori de zi
E viața de-o clipită, o trecere de vis,
Și'n imperiu de umbră, a fi sau a nu fi,
Se pierde'n neagra noapte a marelui abis.**

R. Radian

Dinamismul Renaşterii Naţionale

de ITALICUS

Cel care străbate ţara, dela o margine la alta, îşi poate da seama că un dinamism creator a pus stăpânire pe ea. Noi nu lucrăm din ordin. Noi spunem ce putem. Dar trebuie să fim cronicarii fideli ai celor văzute şi constatate.

În ordine practică, dinamismul care ne animează se încadrează în dinamismul general, care pune stăpânire pe ţară. Mergem cu curentul; îl alimentăm şi ne alimentează; trăim prin el şi pentru el.

Nu numai în Dobrogea, ci în toată ţara ritmul creator e în floare. În orice domeniu am lua, îi vom constata prezenţa. Nu e destul de puternic, nu e destul de generalizat; dar îşi face drum. Sunt încă destui români cari dorm încă. Dar cei treziţi la viaţă sunt diseminaţi pe tot cuprinsul plaiurilor româneşti. Şi acest fapt e suficient pentru a ne da mari speranţe de viitor.

În noile provincii, în toate domeniile, constatăm prezenţa sângelui regenerator. La Sighişoara, la Orăştie, la Mediaş, la Zalău, caşi prin satele umile, tronează catedralele şi bisericile româneşti, vestitoare ale unui nou „Cuvânt”, ale unei noi renaşteri naţionale, chiar şi acolo unde, înainte de unire, erau inexistente. La T.-Mureş, la un cap şi altul al mării pieţi centrale, stau înfipte măreţ cele două catedrale, ortodoxă şi unită, anunţând înfigerea geniului nostru naţional în inima secuimei înstreinate.

Ca cronicari nepărtinitori trebuie însă să relevăm şi umbrele cari întunecă orizontul. La Alba-Iulia ne-am aşezat în cetatea lui Mihai Viteazul cu catedrala neamului. Dar trebuie să constatăm că întreaga cetate respiră încă aer străin. Aici, românii continuă a sta pe la periferii, pe când marile instituţii ale stăpânilor de ieri stau în mijlocul oraşului, în cetatea istorică; şcoalele noastre au rămas încă pe la periferii. Şi întregul românism din acest oraş păstrează încă aspectul periferic şi precar pe care i l-a imprimat stăpânirea haină de ieri.

Liceul care poartă numele primului unificator, instalat într'un local de ocazie, e în mahalaua ocupată de români şi de jidani, acestia din urmă având centrul şi bogăţiile.

În starea de lucruri existentă, Catedrala şi Sala Unirei foarte rar sunt vizitate de elevii locali ai şcoalelor româneşti. Sunt caşi inexistente; pe când ele ar trebui să constituie focare de avânt patriotic şi naţional.

Liceul de fete — ne e greu s'o spunem — e instalat mizerabil, în casele, vă rog să reţineţi bine,

Dreilor Mendel Paula şi Margareta, cu chiria anuală de 120.000 lei. Sala de gimnastică e în altă stradă. Adaogaţi la toate acestea faptul, că, igrasia se urcă în „sălile de clasă” până la fereşti, şi vă veţi face o idee de „Liceu de fete”, în care vor trebui să crească viitoarele mame ale tineretului naţiunii dominante.

Dacă trecem la liceul comercial de băieţi nu vom găsi o situaţie mai puţin jalnică. Pentru opt clase are patru săli, pe cari numai în deriziune le putem numi săli de învăţământ.

Dar pentru ce am mai insista! Situaţia vorbeşte dela sine. Să pătrundem din nou în cetate ca să vedem ce stingheri stăm cu Catedrala noastră, şi cu Sala noastră a Unirii în mijlocul măreţelor instituţii bisericeşti şi şcolare ale minoritarilor. E, desigur, o situaţie care trebuia de mult remediată.

Nu ne îndoim, că, energicul şi întregul român care e actualul rezident regal, Dl Gral Dănilă Papp, are la inimă această stare jalnică de lucruri şi avizează la mijloacele de a o remedia cu un moment mai curând.

Tinerimea acolo este. Sunt semne de înviore. Dacă a trecut timpul când ne plăteam cu vorba — şi starea actuală, după 20 de ani de stăpânire românească, numai așa se explică — trebuie să credem că tinerimea care activează pe teren va aduce mântuirea.

Avem deja un început de înviore.

Ne stă înainte „Indrumări şi Fapte Străjereşti în Ținutul Mureş”, organul tinerelor generaţiuni doveditor de un puternic dinamism. Ne sesizăm de cuvintele Dlui. Sever Pop: „Sufletul ne este plin de bucurie şi de îndreptăţită mândrie, când, pe locul grelelor suferinţe din trecut, fâlăie stindardul tricolor, simbolul veşnicei noastre stăpâniri”. Tinerimea e cea dintâi chemată să dea concurs bătrânilor petruca „mândria” să se transforme în puternice înfăptuiri pe teren.

Situaţia de la Alba-Iulia poate că e unică în felul ei. Dar rămăşiţe de acest fel le găsim în multe locuri. La Sibiu avem un primar care ar putea fi dat de model pe ţară. E singurul, în faţa biuroului de lucru al căruia arde candela deasupra icoanei Maicei Domnului cu Pruncul Divin în braţe. Înfăptuirile acestui primar sunt la înălţimea spiritului care-l animează.

Cu toate acestea la Sibiu, există o şcoală românească căruia în deriziune i se dă numele de „Gimnaziu de Meserii”. Acest „gimnaziu” stă faţă în faţă cu gimnaziul săsesc, clădire monumentală şi vastă,

cași cum ar vrea să demonstreze inferioritatea noastră crasă față de străini. La Cisnădie avem un gimnaziu de meserii în care funcționează o școală de țesătorie. Această școală, la epoca vizitei noastre, era condusă de un director, căruia nu i se putea recunoaște decât un singur talent: *acela de a paraliza totul în jurul lui.*

Dar situația e departe de a se prezenta așa pretutindeni. Stările de mai sus sunt moștenirea trecutului, care nu se poate remedia deodată, oricât de stăruitori am fi, când sunt alte răni adânci de vindecate la ordinea zilei.

Acolo unde posibilitățile au fost date s'au inversat situațiile. Dinamismul național e în plină ascensiune.

La Buzău am găsit un liceu de meserii, o adevărată uzină în plină funcțiune. La Craiova, liceul de meserii e la o înălțime similară. La Brăila, liceul comercial de băieți e condus de un director al cărui dinamism a reușit să-i ridice un palat din nimic. Dl. Gh. Sp. Hasnaș a fost găsit pe șantier ca un simplu lucrător. Și asemenea oameni au fost puși în multe părți la locuri de comandă. Ne vom face o datorie în a-i descoperi și a-i da drept pilde demne de imitat.

Vedem dar, că, nu numai clădirile se transformă, dar că, concomitent, se transformă și spiritele cari le animează. Directori și profesori tineri, plini de avânt, ne dau speranța, că în curând, școlăle țării vor fi transformate, nu numai la exterior, ci vor deveni adăposturile marilor avânturi, cari vor înlesni regenerarea totală a neamului.

Grija de biserică și de școală e deja o dovadă puternică de spiritualizarea unui neam. Dacă catedralele sunt diseminate pe pământul nouilor provincii, apoi școlăle se ridică sau se transformă pretutindeni.

Există o întrecere în construcții.

În capitală se lucrează la „Cetatea Universitară”. Vechiul colegiu al Sf. Sava nu mai e de recunoscut. Liceul Mihai Viteazu e o clădire monumentală. Vechile instituții de cultură românești din marile capitale provinciale: Craiova, Galați, Brăila, Iași etc. au devenit și ele de nerecunoscut. Generațiunile consecutive cari creșteau în atmosfera asfixiantă a unor clase necorespunzătoare, trec în clădiri monumentale, cari, prin ele însele, impun ordinea și disciplina.

Dacă din ordine școlară și bisericească, ne corăbim la ordinea economică, găsim și aici puternice îndrumări de natură de a ne da speranțe pentru viitor. Deși instituțiile economice și bogățiile țării sunt încă în mâini străine, în ateliere uceniciei ro-

mâni roiesc, iar tinerii, pretutindeni, se îngrămădesc spre indeletniciri practice. Ca o urmare, vedem, că cooperația tinde a pune stăpânire pe țară, că instituții și întreprinderi românești răsar pretutindeni.

Sunt începuturi îmbucurătoare, cari anunță revărsarea zorilor. Lăsând la o parte marile industrii, mai ales cele de armament cari au început să strălucească în mâini românești, cu toată puzderia de străini cari ne stau în cale; valorile cari se ridică din adâncuri nu se poate ca, cu timpul, să nu izgonească străinismul din mijlocul nostru, să nu pue în valoare geniul specific românesc, să nu facă ca românul să devie el însuș și să nu pue stăpânire totală, materială și spirituală, pe teritoriul udat de sudorile și frământat cu sângele moșilor și strămoșilor lui, teritoriu care nu poate adăposti și cultiva lepre, ci numai curat sânge românesc, singurul purtător și pulsator al culturii și civilizației noastre ancestrale.

Viitoarele generațiuni vor putea fi pătrunse de învățăturile lui Cakya-Muni, care spune: „Nu toți ceice lucrează au reconpensa lor, însă pentru ceice nu lucrează nu există reconpensa”.

Și de tâlcul adânc al cuvintelor Sf. Ap. Pavel către Corintieni:

„Fraților, Dumnezeu pe noi Apostolii ne-a arătat ca pe cei mai de apoi, ca pe niște osândiți la moarte, pentru că spectacol ne-a făcut lumii, și ingerilor și oamenilor. Noi nebuni suntem pentru Christos, iar voi înțelepți pentru Christos; noi slabi, iar voi tari; voi preamăriți, iar noi necinstiți. Până în clipa aceasta suferim de foame și de sete, suntem goi, chinuiți, umblăm din loc în loc, ne ostenim și lucrăm cu mâinile noastre; când suntem ocărăți, binecuvântăm; când suntem prigoșiți, răbdăm; când suntem vorbiți de rău, ne rugăm. Până în ziua de azi, am ajuns ca gunoii lumii acesteia, ca lepădătura tuturor”.

Din „Spirit și Materie”.

Cărți de căpătâi

Cărțile directorului nostru:

1. „**Fericire Pământească**”. (București. Tip. Astra, 1902), lucrare de adolescență.
2. „**Viața Morală a Popoarelor și Războiul Mondial — Cauze și efecte** — lucrare din care se poate vedea rölul capital al spiritualității care ne animează în marile evenimente.
3. „**Război și Civilizație**”, ideologia animatoare care ne-a condus la și prin marele război.
4. „**Spirit și Materie — Eroismul în Viața de Stat**”, care poate fi privită ca biblia timpului prin care trecem.

Cea din urmă se poate procura la redacție, iar celelalte se pot consulta în bibliotecile publice.

Amintiri de 1 Decembrie 1918

de Dr. ILIE DĂIANU

Ori de câte ori se apropie, în crugul vremii, ziua marei adunări de la Alba-Iulia, ne răsar, în feliurite înfățișeri, amintirile vremii de atunci, așa cum sunt toate vremile amestecate, cu umbre și lumini.

Eu pornisem spre Alba-Iulia, cu câteva zile mai înainte de termenul adunării. Fiul meu fusese bolnav de gripă, care atunci băntuia epidemic, și se găsea la bunica sa în Micești, lângă Alba-Iulia, în reconvalescență. Mă grăbiam să-l văd.

Cu 8 zile înainte de adunare, mi se întâmplă, în Cluj, un caz destul de interesant, pe care nu l-am povestit încă, în scris.

Eram singur de serviciu, la Consiliul național, de la Banca „Economul”. Era Sâmbătă după amiază, pe la ora 4, când mi se prezintă un bilet de vizită, al unui domn, care cerea să fie primit. Pe bilet era scris: *Alexandru Sturdza*. Eu fiindcă fuseseam în temniță și internare, în anii 1916—1918, nu știam bine, tot ce se lega de acest nume, dar îmi ajunse un zvon sinistru la urechi.

Eram nedumerit, de va fi chiar el, sau cineva abuzează, în cine știe ce scop, de biletul lui. Cum se deschise ușa și zărisem figura, cam colțuroasă în obraz, și nu prea simpatică, rugai pe Doamna Sidonia Docan, care era în serviciul onorar al consiliului, să binevoiască a trece prin camera de așteptare, și a vedea dacă va fi el, sau altcineva. Părerea Doamnei Docan era, că pare a fi el, însuș fiul fostului prim ministru Dimitrie Sturdza.

Il primii, să-l văd mai bine, și să văd, ce gânduri îl poartă pe la noi.

Modest, dar manierat, se prezintă, ca unul care are largi cunoștințe, și, în momentul acesta istoric al Ardealului, ar vrea să-și ofere serviciile în favorul cauzei Românilor din Ardeal. Spunea, că, cunoaște personal pe domnii Teodor Mihali și Alexandru Vaida, și nu știe, dacă nu i-ar putea vedea în Cluj.

Îi spun, că amândoi domnii stau la Dej, nu departe de aici, dar cred că vor veni la Cluj, pentru a se duce la Alba-Iulia. La dorință, îi promit să iau contact cu dl. Mihali, care i-ar fi fost naș de cununie (sau dânsul să fi fost naș d-lui Mihali la cununia sa a doua...).

După ce a plecat, lăsându-ne o impresie de milă și de fior, am și luat contact telefonic cu dl. Mihali, care s'a mirat și nu și-a ascuns neplăcerea de apariția finului său... A spus, că va veni la Cluj, Marți sau Miercuri, și va vedea de-l va primi, ori nu.

I-am comunicat, la hotelul Central, d-lui Sturza că Mihali va fi Marți în Cluj. Colegii din consiliu,

în deosebi Dr. Amos Frâncu, căruia i-am comunicat numai de cât, s'a revoltat de îndrăzneala „trădătorului” de a voi să colaboreze cu luptătorii din Ardeal. Zicea, că ar trebui arestat și dat, la vreme, în mâna autorităților militare române. Eu mă scuzam, că, preot fiind, nu puteam refuza atâta mângâiere omului, care, greșit, caută să repare, pe cât posibil, greșala sa cea mare:

Am plecat la Alba-Iulia, auzind din gura d-lui Mihali, că, ori cât îl jenează, nu-l poate primi. În preajma adunării, am auzit că ar fi fost simțit în Alba-Iulia și umblau unii să-l aresteze, dar și-a pierdut urma.

Mă gândesc acum, ce va fi simțit omul acesta, care a fost un idol al tineretului militar la vremea sa, când era profesor la școala de războiu, și acum frunțașii civili ai Ardealului nu vor să stee de vorbă cu el, nu reflectează la vastele sale cunoștințe, și trebuie să se întoarcă din nou în haosul, din care încercase să iese.

Mai ales, că tocmai atunci treceau prin Ardeal, pe toate drumurile noroite, resturile zdrobite ale armatei lui Mackensen, în care el pusese atâta încredere și atâtea nădejdi.

Când va fi întâlnit în cale cetele de soldați ploați, cari treceau pe caii flămânzi și obosiți, trăgând resturile de caravane ce le-au mai rămas, spre a le târi și a se târi cu ele spre țara zdrobită, ce va fi gândit în mintea sa și ce va fi simțit în inima sa, văzând spulberate toate forțele pe care el le credea poate neînvinse!

Cât va fi fost de mare căința și căinrea lui nu se poate doar nici închipui, când, alături de ruinele armatei germane, ce trecea în tristă pohană de canoasă, a văzut poporul de țărani simpli, dar robuști, sănătoși, ai Ardealului, ridicându-se mândri și încrezători în Dumnezeu, ca să proclame unirea cu frații lor din România, liberă și liberatoare!

Ce coincidență, că în zilele acestea aflu despre sfârșitul acestui nenorocit fiu al tatălui său. Știrea o aduce „Neue Züricher Zeitung” nr. 275, care, într-o „Kleine Kronik” dintr'un colț pripășit, notează numele lui „Alexander Sturdza, care, puține zile înainte, ar fi murit în vârstă de 70 ani, și ar fi fost însoțit la groapă de puțini prieteni elvețieni, unde un preot reformat i-ar fi spus propovedanie, lui, celui ce aparținea „bisericii grecești”. Îi spune originea princiară, educația în Germania, apoi atașat militar la Paris, profesor la școala de războiu, în fine — „comandant

al unei divizii, pe care ar fi refuzat să o comande alături de Rușii roșii în contra germanilor (1917)", cece — „la o fire ca a lui, era mai mult decât o hotărâre politică, o hotărâre de fidelitate către sine însuși, — (zice cronicarul „h. st.") ale cărei aspre urmări „Prințul" le-a purtat, în decenii de exilare, departe de patrie, separat de ai săi. Aci (în exil) el își adâncește cultura cuprinzătoare, orizontul său istoric, cunoștința sa de muzică. El se pune în contact cu Ioh. Müller, din Elmau. Decând era de 60 ani, el propunea limba germană, franceză și istorie în școala din Salem, întemeiată de Prințul Max de Baden, pe malul german al lacului Bodensee, pe al cărui mal șvițeran el nădăjduia să afle un fel de „patrie".

Iată cum îl caracterizează cronicarul ziarului din Zürich:

„O fire de savant, aparținând vechei mari societăți europene, cu deosebite perspective de carj poate dispune un cunoscător al Apusului care derivă din Răsăritul continentului, dintr'o țară de fron-

tieră, peste care se extinde amenințătoare „respirația marelui Urs" — fiu al unei națiuni latine, intim obligată acelei puteri central-europene, care lui i se părea un bastion de apărare contra valului rusesc, — un conservator, înțelegător evoluțiilor popoarelor și statelor, cari au atins așa de adânc însăși viața lui, — un domn drept, care, în iubita țară a originii sale, a intervenit, oarecând, pentru niște coloniști pietiști, — un resignat, poate un credincios. Așa ne apare A. St. Și noi am avut numai o privire, târzie, în ființa sa bogată și distinsă".

Soarta sinistă, tragică, fatală, a acestui nenocit fiu al unei familii istorice, este ca o umbră grea, întunecată, lângă care apare, cu atât mai splendidă și luminoasă, icoana marei adunări naționale dela Alba-Iulia, în care toate sufletele românești, curate și eroice, au rostit, cuvântul de unire, după care s'au dorit veacurile atâtor generații.

Gloria ei este gloria tuturor luptătorilor neclătinați și neabătuți.

Lucian Bolcaș

de ITALICUS

Care dintre foștii studenți ai universităților din fostul Vechiu Regat și fosta Ungarie, dela sfârșitul secolului trecut, nu-și aduce aminte cu emoție despre vâlva care a făcut-o, pe acea vreme, eliminarea din toate școlile din Ungaria a studentului de la Academia din Oradea, Lucian Bolcaș? Care din generațiile de pe atunci nu poartă în suflet amintirile congresului de la Torino al asociației studențești *Corda Fratres*, unde Lucian Bolcaș a jucat un rol glorios?

Mișcarea produsă atunci printre studenții români de pretutindeni, grație eroismului acestui fiu ales al Ardealului, a lăsat urme adânci, cari au avut mari repercusiuni asupra evenimentelor ce au urmat, până în preajma marei uniri. Era fermentația pe care a provocat o în sufletele noastre sacrificiile lui Bolcaș.

După congresul dela Torino, Lucian Bolcaș nu se mai putea întoarce în Ungaria. El a apărut în mijlocul studențimei bucureștene, care l-a primit în triumf. Imi aduc aminte cu duioșie de tânărul firav, care totuși a avut curajul de a se arunca în luptă cu atâta ardoare pentru neamul său.

Încă de pe atunci i-am pierdut urma. N'am mai auzit vorbindu-se de Lucian Bolcaș, până în anul trecut, când părintele Ilie Dăianu mi-a atras atenția asupra lui. Au urmat câteva vizite în biurul meu și câteva întâlniri sporadice. Mi s'a plâns de mizeria în care e ne-

voit să trăiască, de boala soției sale și apoi de moartea acesteia. Nimenea nu se aștepta la dispariția lui atât de intempestivă. A plecat dintre noi neobservat și neștiut, așa după cum a trăit o viață întregă. A trebuit să aflăm despre moartea lui întâmplător, după așezarea rămășițelor lui pământeste în locul de veci.

Să ne oprim un moment asupra existenței acesteia. Un om se poate releva cu un singur act al vieții sale, care să-l caracterizeze pentru totdeauna. Momentul culminant al lui Bolcaș a fost răzvrătirea de la Oradea și Congresul de la Torino. Fără de aceste acte, el putea să-și continue liniștit studiile și să ajungă, odată terminate, să-și continue o existență liniștită și lipsită de griji. Faptele de mai sus i-au dislocat existența. Lucian Bolcaș, față de contemporanii săi, a fost un erou. Și în calitatea aceasta el a urmat soarta eroilor, într'o lume neînțelegătoare. Faptele sale au folosit în cel mai înalt grad neamului, dar i-au distrus rostul vieții.

Aceasta este, până în momentul de față, soarta eroilor. Mă interesam cu altă ocazie, la fața locului, de soarta urmașilor martirilor Horea, Cloșca și Crișan și de aceea a denunțătorilor cari au fost răsplătiți, pentru trădare? Am cules informații triste. Urmașii martirilor au suferit, prin generații, de pe urma eroismului înaintașilor lor. Urmașii trădătorilor

s'au înfruptat din fructul otrăvit al trădării care i-a ajutat să-și creeze situații privilegiate până în zilele noastre. Informatorii mei au putut să-mi dea și informații greșite. Fapt este însă că cei ce se sacrifică pe altarul binelui comun, din punctul de vedere al unei stări burgheze, din punct de vedere al lumii materiale, n'are de recoltat decât roade amare. Exemplele sunt nenumărate. N'am avea decât dificultatea alegerei.

E prea mare gloria aceluia care, prin faptele sale eroice, duce înainte progresul unui neam, pentru ca să se poată bucura și de favorurile generației din care face parte.

Răsplata eroismului curat nu e din lumea materiei, ci din lumea spirituală. Eroismul își găsește răsplata în el însuși și în suferințele pe cari le ocazionaază. Celce caută alte răsplăți, nu e un adevărat erou. De aceea Lucian Bolcaș a trecut prin viață neobservat, de aceea și-a pierdut urma și a dispărut, dupăcum a trăit.

Și de aceea nu suntem de părerea Dlui Vasile C. Brăiesku, care, în „Tribuna Basarabiei” Nr. 261—

262, din 23 Nov. 1939, făcându-i panegiric, îl prezintă ca pe un mare nedreptățit. Dl Brăiesku uită că marii creatori n'au ce căuta la banchetul vieții, că n'au timp, nici structură potrivită pentru aceasta, că rostul lor e să treacă prin viață ca niște meteori, să o fecundeze o clipă, fără a se aștepta la altă răsplată, decât la sacrificii și suferințe, căci numai din sacrificii și suferințe se poate clădi viitorul popoarelor.

Dl Brăiesku uită că noi toți, cei ce aspirăm la rolul de conducători, trebuie să căutăm, nu răsplățile, foloasele, ci sacrificiile, suferințele, dacă vroim să fim energii creatoare, forțe constructive ale neamului nostru. Niciodată cel ce se conduce de propriile sale foloase n'a devenit și nu va putea deveni un creator.

Lucian Bolcaș a făptuit ca un erou, a trăit ca un erou și a părăsit viața pământească tot ca un erou. El nu și-a întinat existența. În acest fapt stă cauza „tragiceii sale nedreptățiri”, dar și toată gloria vieții sale.

Trebue să vedem și să judecăm lucrurile: *Sub speciae aeternitatis.*

Schiță

Un vis neîmplinit

de FLAVIA

„Din noaptea dorințelor pierdute în nesiguranța difuză a viitorului, te-am creat pe „ține”. Din lacrimi și din zâmbet, strălucitor și pur ca primul sărut pe frunte de fecioară, te-ai zămislit „tu”, prințul năzuințelor mele.

De ce nu vii? Cu inima înmugurită de raze iluzorii de vis, te aștept... ca prin sărutul de văpae al buzelor tale să-„mi” înflorești în suflet”.

Cu sufletul numai lumină, Sylvia schițează... o scrisoare. Dar, cui îi e adresată? Nici zglobiai-i autoare, cu ochi dogoritori de Iulie și păr ruginit de toamnă... nu știe. Și totuși; în undele iluzorii de vis neîmplinit ale ochilor ei calzi, apare „el”, marele „el” al sufletului ei, cu adieri primăvăratice de dor în sfioasă așteptare: ... „El”!

S'au întâlnit întâmplător, pe strada visurilor ei, de mică adolescență, în micul orașel de provincie, ai căror locatari anonimi erau de ani de zile.

În ochii lui, frânturi de noapte, s'a scaldat o clipă făptura ei atrasă de vraja necunoscutului. Și de atunci, cu ochii pierduți spre zarea în a cărui cadru și-a făcut apariția pentru prima oară „el”, Sylvia, scrie bilete neexpediate, al căror parfum de dureroasă plăcere, numai ea îl poate simți.

Nu-l cunoaște pe „El” și, în adâncul inimei ei, un glas de rău augur, îi șoptește că nu-l va cunoaște nici odată. Și totuși; gândul ei e „El”...

„El”, nu mai e o realitate pentru ea, ci o himeră... suprema himeră a unui suflet întraripat de tânără bacalaureată, palpînd de viața pe care sufletul magic al imaginației i-a dat-o.

Un zâmbet de senină fericire se reflectă în ochii pierduți în himerică așteptare ai Sylviei... În visul ei; „El” o iubește... și... în ușoare schițări mâna și inima ei se pierd în conținutul unei noui scrisori:

„Cu capul rezemat în palme... privești imensitatea nopții. Te gândești — așa te văd — te gândești și gândul tău mă arde. Noaptea se reflectă în ochii tăi... frânturi de întunecat mister...

O, vis, al meu!... „Primăvara ființei mele ți-am dat-o ție, „vara” sufletului meu.

... Căci tinerețea mea e a ta și iubirea ta mă arde.

Românul cinstit face față obligațiilor sale nu primește revista fără a face față îndatoririlor elementare de a-și plăti abonamentul.

Neplata la timp a abonamentului îngreunează apariția și scumpește costul revistei în pagubă tuturor.

C R O N I C I

Armand Călinescu

A dispărut, în mod violent, în floarea vârstei, un om care ar fi putut fi multă vreme servitor credincios al Patriei.

În legătură cu această tragică dispariție, dat fiind că suntem în ajunul serbării nașterii Mântuitorului Lumei, care a adus Iubirea și Armonia pe Pământ, se cuvine să facem apel și noi la înțelepciunea tuturor, scoțând în relief faptul că, fără iubire, nu se poate promova progresul unui neam, că numai iubirea produce marile coeziuni, și pregătește marile înfăptuiri cari să dea dreptul unui popor să trăiască și să se perpetueze în veac.

Nenorocirile cari ne lovesc și ne pândesc trebuie să determine într'un corp sănătos puternice reacțiuni. Aceste reacțiuni nu ne pot duce, în împrejurările actuale, decât la porunca Mântuitorului Lumei. **Iubiți-vă unii pe alții.**

Agata Bârsescu

O mare artistă ne-a părăsit pentru totdeauna. S'a stins la o vârstă înaintată pe nesimțite, în Iașul purtător de cultură, aceea care o viață întreagă a fost gloria rampei românești.

Incrustând trecerea la cele eterne a Agatei Bârsescu, „România Eroică”, se asociază la doliul general, și depune o pioasă lacrimă de recunoștință pe mormântul de curând deschis.

Augustin Bunea

Ardealul, și întregul românism, comemorează 30 de ani de la moartea marelui român, scriitor și academician, Augustin Bunea, canonicul de la Blaj de pioasă memorie. Cei cari au ajuns azi pe pragul bătrâneții își aduc aminte de regretul unanim stârnit prin vestea dispariției premature dintre cei vii, a canonicului, Augustin Bunea, în Nov. 1909.

Viața exemplară și operele acestuia, sunt cunoscute de orice român, pentruca noi, în spațiul redus de care dispunem, să ne mai oprim asupra lor. A fost o figură reprezentativă a Ardealului subjugat de eri și un luptător neînfricat în falanga acelor cari luptau pe parapetele cele mai expuse. Ne mărginim a încrusta în calitate de cronicari această aniversare. Ne asociem cu tot entuziasmul la comemorarea românească ce se face. Și comemorându-i memoria și evocându-i strălucita activitate, îl dăm drept pildă de urmat generațiilor cari se ridică.

Popasul sfintei aniversări

Întâi Decembrie. Zi de fecunde și glorioase aduceri aminte: ziua împlinirii aceluia vis, în legăturile căruia veacuri dearândul au trăit generațiile de români de pretutindenți. Anul acesta, la 1 Decembrie, întreaga națiune română sărbătorește a 21-a aniversare a Unirii Ardealului cu Patria Mamă, precum va sărbători intrarea triumfală în București a armatelor aliate comandate de Regele Ferdinand I.

Ziua aceasta simbolizează toate eforturile și sacrificiile sângeroase pe cari le-au trăit înaintașii noștri întru dobândirea marelui dreptăți: unirea într'un singur bloc unitar a românilor — unirea politică în hotarele lor firești, consfințite de imanența faptelor istorice.

Dacă veacuri dearândul, vitregia ne-a ținut despărțiți politicește unii de alții: trași de acelaș sânge trăind pe pământ de aceeaș străveche stăpânire românească, — legătura inimilor noastre nu a putut s'o desfacă nici o protivnicie.

Aceeaș conștiință că suntem fiii aceluiaș neam și că va trebui să vină odată ziua izbăvirii — ne-a cimentat pe toți în acelaș bloc granitic de voință. A fost voința dâră a unui popor de a-și trăi existența liber, deosebit și înlăuntrul fireștilor hotare ale pământului strămoșesc.

Jertfele au fost fără număr; ele s'au consumat, an de an, — până în ziua supremului sacrificiu, când, românii de pretutindenți au simțit că a bătut ceasul izbăvirii.

Ce au voit românii, dăruindu-și cu abnegație sfântă c'an legende, sângele întru împlinirea marelui ideal național? Au voit restaurarea marilor noastre drepturi istorice, pe cari jertfa noastră și Providența ni le-au dat și pe cari vom ști să le stăpânim cu aceeaș hotărâre nestrămutată ca și atunci.

Popasul sfintei aniversări găsește pe toți Românii integrați într'o disciplină nouă de viață, găsește țara în ritmul unei munci de spornică refacere și consolidare.

Aceasta este cea mai vie mărturie că în conștiința posterității s'au săpat adânc urmele sacrificiilor sângeroase ale înaintașilor, cărora le vom păstra — scumpă moștenire — bunurile pe cari ni le-au transmis.

Douăzeci de ani de Operă și Teatru românesc în Ardeal (1919—1939).

Odată cu aniversarea Unirii Ardealului conducătorii instituțiilor noastre de cultură din Cluj, au avut buna idee de a serba și aniversarea a 20 ani de Operă și Teatru românesc în această regiune.

Opera și Teatrul românesc în Ardeal au avut în adevăr un mare rol în animarea și cultivarea sufletelor în această parte de țară. O aniversare ar cere ca să evocăm figurile mărețe ale aceluia care nu mai sunt printre noi și să scoatem în relief meritele celor ce lucrează încă în ogorul artei.

Marile figuri dispărute le avem cu toții în memorie. Cele ce activează încă s'au impus prin meritele lor. Activitatea tuturor a avut drept rezultat strălucita dezvoltare a celor două instituțiuni, cultivarea și înălțarea spiritului public și cucerirea pentru românism și geniul nostru național a elementelor străine sau înstrăinate, cari n'au putut să nu vibreze alături de noi și să nu fie cucerite pentru geniul nostru, prin marile manifestațiuni de artă și prin marile talente cari s'au perindat în trecut sau cari oficiază încă pe scenele Teatrului Național.

Nu e nevoie de multe laude. Pomul se cunoaște după roade. Opera întreprinsă de cele două scene ne stă înainte ca o pildă demnă de imitat. Douăzeci de ani de operă și teatru sunt douăzeci de ani de glorie românească.

Secuii

De prof. Dr. Sabin Opreanu, dela universitatea din Cluj, a publicat, de curând, în limba germană, un volum științific de 200 de pagini, sub titlul: „Die Szekler“ — Eine völkische Minderheit in mitten des Rumänentums — Mit 9 Karten und 3 kunstdruck beilagen. — Druck, von Krafft et Drotleff — Sibiu — Hermannstadt — 1938.

Cei ce cunosc limba și se interesează de problemă vor avea o plăcere cetindu-o, plăcere ce noi am savurat-o câteva zile.

Autorul se ocupă de Secuii nostri ca geograf și etnograf. Se arată situația și evoluția. Ar fi de recomandat ca și conducătorii politiceii noastre să o citească. Din nou se dovedește, de un om competent și obiectiv, ceea ce noi am spus-o de atâtea ori: că Secuii nu sunt Maghiari, ci numai maghiarizați. Deși vorbesc ungurește, cu particularități distinctive, ei sunt o personificare etnică deosebită, și nu pot fi identificați cu Ungurii. Cu atât mai puțin, că de vre-o 8—9 sute de ani ei s'au format în mijlocul românimei, sub influența românilor și influențând asupra lor. Mulți, foarte mulți români, au fost maghiarizați între secuii. Iar secuii au primit cultură românească, da-

tine și obiceiuri, ce le mai păstrează și azi. „Poarta secuiească“ — e poarta luată de la români; asemenea casa lor e după tipul casei românești.

Toate acestea ar trebui să ne determine în fine a adapta politica noastră față de Secui în favorul lor, nu în favorul Ungurilor, cu cari îi identificăm, fără temei, și fără dreptate.

Comunitatea etnică a minorității, așa numite maghiare din România, va trebui numită: comunitatea secuiească. Noi avem, de fapt și de drept, o minoritate secuiească, nu una maghiară! Dacă am adus la viață națională pe Svabii maghiarizați sau pe cale de a fi maghiarizați, în Banat și în Satu-Mare, de ce să fim nedrepti și nefavorabili Secuilor, cari sunt mai mulți și mai compacti, și să nu le dăm voie și favor de a-și reveni la naționalitatea lor istorică, de ei înșiși mărturisită, și pentru ce motiv să-i expropriem în favorul maghiarilor, așa de puțini și așa de sporadici pe pământul României!

Quod uni aeguum, alteri justum! e un principiu, de care să cuvine se ținem seamă.

Cărți

Ardealul în avangarda Renașterii Naționale este cea mai nouă publicație a colaboratorului nostru Dr. Ilie Dăianu. Este o comoară pentru orientarea politică a ardelenilor, cărora li se spun multe adevăruri mari și elogioase. Brosura, de 64 pag. costă 25 lei. Vom reveni asupra cuprinsului ei de palpitantă actualitate.

—o—

„Cărți catichetice“. Păr. canonic Dr. Nicolae Brinzeu, de la Lugoj, a scos manuale catichetice separate, pentru fiecare clasă din școala primară, dela cl. I, până la cl. VII-a.

Tot asemenea a scos câte un manual de „Catechism“ și „Micul catechism cu elemente de biblie“ — exclusiv pentru caticheți.

Manualele sunt redactate conform cu programa analitică, deci după cele mai noi cerințe, și sunt ținute la înălțimea atitudinii pedagogice.

Toate manualele sunt bogat ilustrate, cum nu am văzut altele. Intuiția deci este stăpânitoare în cartea fiecărei clase, ceea ce garantează și mai mult succesul instrucțiunii.

Potrivit cu atitudinea pedagogică este și ținuta grafică a cărților, ieșite din Tipografia Națională C. Danciu, din Lugoj. Hârtie bună, tipar curat. E o plăcere să le frunzărești și să constăți progresul pe acest teren.

—o—

Pietro Corsi: „**Protecția mamei și copilului în Italia**“. Ne-am ocupat în colanenele acestei reviste de necesitatea de a se face o intensă politică demografică și am relatat începuturile sporadice, dar cu atât mai laudabile, în acest sens. Lucrarea D-lui Pietro Corsi, tradusă într-o românească impecabilă, prezintă politica demografică a fascismului și ne dă cele mai sugestive exemple și îndrumări despre opera națională a maternității și a copilului în Italia.

—o—

„Contribuțiuni la istoricul Țiganilor din România”, de George Potra, doctor în litere. București, Fundația Regele Carol I. 1938.

Sub acest titlu a apărut un volum mare de peste 376 pagini, cu multe ilustrațiuni. Este ultimul cuvânt de informație științifică la noi asupra problemei.

După partea istorică și etnografică, pe 137 pag. autorul ne dă în vre-o 25 pag. onomastica întregă, apoi în 28 pag. ne dă vocabularul țigano-român. Apoi documente, începând cu anul 1483 și sfârșind cu hrisovul lui Alex. Const. Moruzi, Domnul Moldovii, din 20 Febr. 1804. În fine, o bogată bibliografie și indicele numelor.

Autorul, tânăr profesor secundar, ardelean de origine, din jurul Clujului, crescut în București, unde funcționează, mare bibliofil și bibliopol, dă dovadă de muncă, pricepere și răbdare, calități indispensabile pentru lucrări științifice.

Cartea este o lectură interesantă pentru oricine, o lectură plăcută și utilă pentru orientare în domeniul cunoștințelor.

—o—

Pr. Teodor Iordache: În mica broșură „De vorbă cu Moș Niculae” și în piesa de teatru sătesc „Rătăcirea” ne desvăluie talentul de propagandist cultural religios. În aceste două broșurele găsim fraze ca acestea: „Dumnezeu, în marea sa înțelepciune și iubire de oameni, ne-a dat o scăpare în zile de primejdie: *nădejdea*... „umilița cere inimă curată, iar credința cere urmare întotdeauna a căilor Domnului”.

Din cele ce scrie rezultă că Păr. Iordache s'a identificat cu misiunea sa și că activitatea ce desfășoară este pe căile Domnului și ale imperativelor noastre naționale.

—o—

George Cernea. Trei broșurele: „Strigături de joc”, „Doine de Război” (1914—1919) și „Cântări Religioase” ne prezintă pe Dl Cernea ca pe un harnic culegător al poeziilor și datinelor poporului nostru.

—o—

Aurelian Câmpeanu. Tot un caracter de propagandă culturală și patriotică la sate au cele patru mici broșuri ale Dlui Câmpeanu: „În preajma Unirei”, „Copiii satelor și orașelor noastre”, „Un an nou în Tranșee” și „Mediul școlar într'un sat uitat”. Cităm din cea din urmă, caracterizarea succintă a binefacerilor pe cari le duc jidanii la sate:

„Chiar cele mai nepermise și mai nefaste anomalități de viață socială, tot prin acești oaspeți nepoftiți au intrat în viața sătenilor... prostituția, sifilisul și tuberculoza... „mentalitatea negativă a vieții e întreținută și alimentată, direct sau indirect, cu tot ce e rău și dăunător sătenilor de către elementul acesta parazit și distrugător”.

—o—

Nic. M. Constantinescu: „Vibrații Diafane” (1939. Tip. Ing. Bejan, Iași). Un volum de 100

de pagini, de poezii foarte bine reușite, cari ne descopere un tânăr poet de real talent.

Reproducem din poezia „Destinul”:

Și... de vr'un dor în pieptu-mi se abate,
Când ceru-i spintecat de ciocârlii,
Cu roua dimineților în spate,
Pornesc și-mi vărs aleanul pe câmpii.

Destinul nostru-i frate bun de sânge,
Și-i împletit din stele și stihii;
Cimpoiul de la stâni în mine plânge,
Când soarele coboară la chindii.

Ascultați și următoarea „Evocare de Crăciun”:

În sobă focul pălpăe a lene
Iar noaptea și-a împânzit de mult fiorii;
Prin streășini vântul flueră și geme.
Și'n sat s'aud cântând colindătorii.

La geam târziu... începe să răsune
Un cor duos: „Colindul de Crăciun”!
Văzduhu'ntreg e plin de rugăciune,
Iar fulgii se alung' vârtej pe drum.

Din „Omăgiu Primăverei”:

Te așteptam de zile, nopți de-a rândul,
Cu snoave și cu basme'n șezători
Și inima-mi ardea cu foc la gândul
C'ai să revii investmântată'n flori.

De câte ori prin razele de soare,
Cătam neliniștit spre depărtări,
Să văd venind solia de cocoare,
În sboruri cadentă de peste mări...

Trebuie să spunem că Dl Constantinescu e unul din rarile talente cari apar la orizont. Pentru a-l caracteriza mai de aproape, ar fi să-i cităm întreg volumul. Lăsăm pe cetitori să o facă.

—o—

Teofil Scutaru: „Elegii uitate” (Tip. Arta, Bălți, 1939). Dl Scutaru în 16 poezii impecabile ca fond și formă ne aduce melancolia provinciei de peste Prut. Reproducem poezia: „Spleen”:

Zarea e scaldată'n sânge,	Sus pe-o creangă cucul cântă
Pică frunzele'n grădină,	Dor pribeag și dor de ducă.
Prin unghere ziua plânge	Lumi uitate mă frământă,
Agățată de lumină.	Doruri vagi din nou m'apucă.

Și e liniște pe vale...
Ziua încet, încet se stânge
Corbii croncăe a jale
Totu-i trist și totul plânge!

Volumului Dlui Scutaru îi găsim un singur defect: e prea mic pentru talentul Dsale. Îl așteptăm la lucru. Avem bucuria de a constata că ne promite multe pentru viitor.

—o—

I. O. Suceveanu: „Fântâni pentru popas”. Dl Suceveanu e vechea noastră cunoștință. Am mai avut ocazia ca să încreștăm aici talentul cu care se prezintă în poezia românească. De astă dată Dsa, mergând pe calea ce și-a deschis cu atâta talent, ne dă în „Fântâni pentru popas” o nouă dovadă de

talentul care-l animează. Din nou a creație, reproducem „Cântec pentru vremea bătrână”:

Din veacul uitat se desprind faclii,
Ce străbat spații necuprinse în pagini de carte.
Domnițe cu mîini muiate în melancolii
Țes chenare viselor de dincolo de moarte.

Fagii tot se mai frământă 'n dans rotund,
Scuturînd lumini cărărilor în somn.
În legende și povești haiducii se ascund,
Curcubeii se împletesc pe scaune de Domn.

Peste viori mai picură note din portativ.
Poemul nemuririi îl scriu luceferii cu lumină.
Gîndul rămîne pururi leit-motiv:
Unul așteaptă să plece, altul stă gata să vină.

—o—

Ion Colfescu-Delaturda: „La Răscrucii de Drumuri” (Cluj, 1939, 244 pag. Lei 140). Lucrarea a apărut de curând, fiind primul volum din articolele pe cari autorul le a publicat în revista România Eroică. Autorul a avut o frumoasă idee, când s'a hotărît să publice într'un volum aparte, problemele puse și tratate, în bună parte, în șirul articolelor din revista amintită. Astăzi, mai mult ca oricînd, se simte nevoia unor reveniri continue asupra unor probleme. Și cred că, până la completa lor realizare, este bine să stăruim și să revenim mereu, în toate ocaziile și sub toate formele.

De multe ori o revistă nu poate fi consultată cu atît interes. Mulți socotesc revistele de o importanță secundară și trec adeseori pe lângă chioșcurile de ziare sau pe lângă rafturile de librărie, destinate acestora, cu o totală indiferență. Și totuși, sunt probleme mari, de o importanță capitală, cari se pun, prima dată cu oarecare ezitare, cu timiditate, pentru ca mai pe urmă ele să fie diriguitoare și hotărîtoare în determinarea curentului ideologic-doctrinar.

Cazurile sunt numeroase, cînd asemenea probleme, puse cu modestia omului superior, au ajuns să fie scînteia aprinzătoare de foc puternic pentru luminarea drumului adevărat. Și, adeseori, colecționarea acestor muguri sau picături de rouă, dau cele mai prețioase roade. Generațiile succesive se hrănesc din cuprinsul lor și din ciocnirea ideilor vechi și noi, se formează tot mai multe convingeri întru susținerea adevărului, care pînă la urmă trebuie să birue!

Deaceia, opera marelui cărturar și ideolog, Dl. Ion Colfescu-Delaturda, este o piatră prețioasă în colierul Doctrinei Naționale, un izvor sacru din care, odată și odată, se vor adăpa cerbii codrilor verzi de brad, la sărbătoarea mare o plinirii Idealului de Consolidare Națională. Picătura cu picătură, azi mai puțin, mâine mai mult, tineretul va sorbi roua imaculată și răcoritoare, spre a străbate pustiu arzător și plin de microbi, al prezentului materialist. Urmașii, vor găsi pietrele de hotar, spre a se orienta pe Drumul Mântuirii Naționale!

... Și atunci printre luptătorii făclieri, va fi și numele autorului „La Răscrucii de Drumuri” animatorul de azi, Ion Colfescu-Delaturda. G. F.

—o—

Ștefan Meteș: „La vie menée par les Roumains en Transylvanie du XVI-e au XVIIIe siècle”, București, 1938. În 78 pagini, Dl. Meteș prezintă pentru străini, în mod obiectiv și cu tot adevărul istoric, suferințele românilor ardeleni în această epocă.

—o—

De la „Institutul de Igienă Socială, Cluj” de sub direcția dlui Prof. Dr. I. Moldovanu, am primit pentru prima oară la redacție „Buletinul Eugenic și Biopolitic” vol. X, nr. 1—9 în patru broșuri, o remarcabilă revistă, tratând, în ordine științifică, problemele la ordinea zilei din punctul de vedere eugenic și biopolitic. Semnează dnii: I. Moldovan, I. Făcăoaru, P. Râmneamțu, M. Zolog, N. German, I. Ardelean și alți valoroși pionieri ai eugeniei și ai biopoliticii la noi.

Această publicație n'ar trebui să lipsească de pe masa aceluia cari, într'un fel sau altul, joacă rol de conducere în țară.

Tot de la institutul de igienă primim studiile de aceeași importanță ale dlui Dr. I. Făcăoaru: „Criteriile pentru Diagnoza Rasială” (cu 14 clișee); „Din Problematika și Metodologia cercetărilor Eugene și Genetice în cadrul Monografiei Sociologice”; „Devalorizarea Patrimoniului Ereditar într'o Familie de Intelectuali”; „Antropologia în Stat ca Știință și ca Obiect de Învățământ”; „Privire critică asupra legii finlandeze de sterilizare în comparație cu legea germană” și o lucrare de proporții (278 p. format mare) scrisă în limba germană „Soziale Auslese”.

Tot atâtea probleme, cari deschid orizonturi largi pentru studiul problemelor sociale în raport cu eugenia și biopolitica. Regretăm că, din lipsă de spațiu, nu ne putem ocupa de aceste prețioase broșuri. Sperăm însă că viitoare relațiuni mai strînse vor înlesni colaborări cu mari foloase pentru dinamizarea vieții sociale.

Un alt Făcăoaru, dl. Dr. Gh. Făcăoaru, eminentul nostru colaborator, fratele celui de mai sus, ne trimite alte două prețioase studii: „Viața economică actuală a satului Clopotiva”, cuprinzând un capitol din monografia aceluia sat din Țara Hațegului; „Șomajul în România”, un studiu mai vechiu foarte interesant, însă despre care de abia acum am putut lua cunoștință. — Ambele studii sunt străbătute de un cald suflu de naționalism luminat, care, după cum rezultă din broșurile de mai sus ale ambilor frați, e adînc înfipt în familie.

—o—

Al. Bărbat: „Desvoltarea și Structura Economică a Țării Oltului” (Tip. Națională, 1938, 320 p. format mare) prezentând și un plan de organizare.

Se înmulțesc monografiile. E și aceasta o dovadă de îndrumarea practică, ce se dă vieții publice. Dl. Bărbat se ocupă de o întregă regiune, din toate punctele de vedere cari interesează viața economică. Alcătuită pe baza unui bogat material și scrisă într'un stil limpede și curgător, lucrarea constituie o iconă vie și un plan de dezvoltare pentru una din cele mai reprezentative regiuni românești.

Tot Dl. Bărbat ne prezintă două mici broșuri: „Fapte de Politică Economică în Ardeal, înainte și după unire”. și „Principii și Probleme de Economie Dirijată”, interesante prin natura și conținutul lor.

—o—

Onisifor Ghibu: „**La a douăzecia aniversare a Universității Daciei Superioare**”. În această broșură Dl. Onisifor Ghibu ne arată cum ar fi fost să fie luată în primire Universitatea din Cluj și cum s'ar putea remedia greșelile inițiale. Actor principal al evenimentului descris, și cunoscut prin românismul său dinamic, Dl. Ghibu dă prin această broșură un nou impuls pentru satisfacerea unor imperative naționale cari, din primul moment, nu trebuiau trecute cu vederea.

—o—

Pr. Toma Chiricuță. De la Părintele Chiricuță avem o serie de broșuri, una mai folositoare decât alta. Ne stă înainte lucrarea cea mai voluminoasă: „**Chemări de Sus — Predici și Omilii** —”, tipărită în editura „Fântâna darurilor”. În 302 pag. Păr. Chiricuță își revarsă sufletul său de misionar al religiei noastre strămoșești. Această lucrare, toate lucrările sale și revista „Fântâna Darurilor”, — un adevărat izvor de daruri, — fac din Dsa un eminent propovăduitor al adevărilor eterne evanghelice și un misionar de prima forță pentru renașterea spirituală, pentru refacerea moravurilor, pentru reînvierea, pentru reînfronarea marilor virtuți ale ceștinismului.

—o—

Episcopii Diecezei gr. cat. de Gherla (acum, Cluj), 1856—1939, de canonicul Dr. Victor Bojor. Se împlinește încurând anul de când harnicul și simpaticul canonic Dr. Victor Bojor și-a dat sufletul său blând. Tocmai isprăvise lucrarea cea din urmă despre Episcopia diecezei sale, și se preocupa cum să și-o tipărească. Avea de gând, ca, după ce va tipări-o, să se retragă la pensie și să-și îngrijească sănătatea. Înainte de a putea să-și vadă și această carte tipărită, l-a găsit ingerul Domnului și l-a chemat la sine.

Grație fraților săi recunoscători și mai ales fratelui profesor din T. Mureș, Dr. Ioan Bojor, cartea, care l-a preocupat în ultimele zile ale vieții sale, a ajuns și ea să vadă lumina tiparului și să ducă numele canonicului cărturar înaintea lorurilor literare cu un nou valoros op, poate cel mai însemnat din numeroasele sale opere literare.

Ne restringem acum a menționa faptul, și a recomanda cititorilor cartea voluminoasă, de aproape 600 pag. tipărită frumos, în Tipografia „Ardeleana” din T. Mureș, și înfrumșetată cu numeroase fotografii.

Cartea aceasta umple un gol. Preoții diecezei de Cluj—Gherla, toți ar trebui să o aibă pe masa de lucru, să cunoască pe întemeetorii și cârmuitorii eparhiei și să învețe din viața lor. Sunt cinci biografii: Ioan Alexi, Ioan Vancea, Mihail Pavel, Ioan Sabo și Dr. Vasile Hossu.

Autorul a scris și biografia actualului Episcop, Dr. Iuliu Hossu, însă editorul Dr. Ioan Bojor, la dorința I. P. S. Sale, nu a publicat-o.

În fruntea volumului, autorul dă o introducere de istorie bisericească generală, din istoria bis. a Românilor, arătând pe 77 pag. încreștinarea Românilor și toate fazele istoriei noastre bisericești.

Cartea aceasta este a 50 a scriere a autorului, și dimpreună cu biografiile canonicilor, publicată cu 2 ani înainte, este lucrarea cea mai largă și mai muncită, adevărată operă monumentală.

Cu tot dreptul pune fratele autorului pe titlul ei cuvântul lui Horațiu: *Exegi monumentum aere perennius*.

Cu tipărirea ei s'a pus monument într-o pomenirea celui ce a fost canonicul cărturar Dr. Victor Bojor.

—o—

„**Convorbiri Literare**” scoate un număr închinat lui Eminescu, care în paginile acestei reviste și-a desfășurat talentul Dl. I. E. Torouțiu, actualul director al celei mai vechi și venerabile reviste face un gest vrednic de măreția poetului, dând numărului o amploare eminesciană. O mie de pagini cuprinde numărul dedicat cultului eminescian.

În acest număr, cu cele mai bogate și distinse colaborări, se publică și studiul d-lui Horia Teculescu, dir. liceului din Sighișoara, intitulat *Eminescu și Ardealul*, care era menit să fie conferință în adunarea festivă a *Astrei*, la Cluj, care, se știe, nu s'a mai ținut, în vremile acestea de războiu.

Abia așteptăm să vedem acest monumental număr al *Convorbirilor*, și care, cu sfârșitul lunii Noiembrie, trebuie să fie în vitrina librăriilor.

În cursul tipării revistei noastre, numărul așteptat a și apărut. E monumental, cu adevărat, și întrece toate așteptările, și cele mai optimiste.

Voluminos, elegant, luxos ca înfățișare grafică, ne prezintă un fel de enciclopedie eminesciană, și ni-l arată în ce măsură a pătruns în toate literaturile din lume: în Franța, Anglia, Germania, Ungaria, Polonia, Boemia, Arabia, Japonia și chiar America. Are articole în toate aceste limbi. E unica în publicistica românească. Volumul costă 300 lei.

Sunt mișcătoare omagiile poetilor de azi. A. Cotruș îl face: „vajnic Trăian = Impărat”, iar Radu Gyr. ca să nu-i pomenesc pe toți, îl privește ca pe Crist:

*Trist Iisus, cu umbra de tămăie,
dăruind azur din mâini subțiri,
Sfânt, bătut, pe veacul tău, în cuie,
scânteind, înalt din răstigniri.*

... Ce ar zice Grama, dacă ar mai trăi?
— Vai, amar s'ar mai căi!

—o—

„**Tribuna Basarabiei**”, excelenta publicație a d-lui Vasile C. Brăiesku, din Chișinău, aduce în numărul său mai nou, 262, un articol închinat memoriei lui *Lucian Bolcaș*. Domnul Brăiesku, care a descoperit în regretatul nostru colaborator un vechiu coleg de luptă din tinerețe, cu care Dr. Demetrescu-Brăila, dăduse o luptă frumoasă la congresul studențesc dela Torino, 1898, lovit de vestea morții amicului nostru, îi închină pagini duioase, ilustrate cu fotografii potrivite.

„Tribuna Basarabiei” crede, că prin moartea neașteptată a luptătorului nedreptățit și a muncitorului nerăsplătit, „*marea și tragică nedreptate a încetat*”.

Nu împărtășim această opinie. O nedreptate — dacă e nedreptate — nu încetează prin aceea că cel ce a suferit-o sucombă. El, subiectul pasiv, poate trece, dar nedreptatea rămâne, până nu se repară.

Lucian Bolcaș, da, desigur nu mai reclamă. Dar, vai, câți mai sunt în situația lui! Câți rabdă, resignați, ca și Bolcaș, nedreptatea, dar ca să înceteze nedreptatea, ea trebuie să fie reparată! Să nu se aștepte moartea celui nedreptățit, ci să moară nedreptatea, lăsând loc dreptății, care dă fiecăruia ceea ce i se cuvine.

Altfel ținem să relevăm gestul frumos și adevărat frățesc al d-lui Vas. Brăiesku, care dela distanță a măsurat cu obiectivă măsură valoarea lui Lucian Bolcaș, a încercat măcar cu gândul să schimbe nedreptatea vieții lui, și dacă n'a putut, i-a adus *post mortem* prinosul omagiului său. *Dr. I. D.*

—o—

Reviste

„**Ramuri**”, veterana revistă din capitala Olteniei, No. 7—10 Iulie—Oct. 1939, ne aduce ca de obicei o aleasă hrană spirituală.

—o—

„**De Strajă**”, revista străzii țării pentru tineret, No. 10 pe Oct., ne aduce articole de Teofil Sidorovci, Valeriu Bora, D. I. Cost. C. Pavel, Regina Maria, V. Vlădescu, Gina Tălăngescu; toate pătrunse de un avânt cald tineresc dătător de mari speranțe.

—o—

„**Marea Noastră**”, organul Ligii Navale Române, an. VIII, cu no. 11, Nov. 1939, ne aduce un nou preșios material pentru propagarea, orientarea și apărarea intereselor pe apă. Relevăm articolele: Menținerea Navigației în Timpul lernei pe Dunăre, de Dl. Comandor, R. Ionescu Johnson; Războiul Marin, de „Cronicar”; Dreptul Maritim, de Virgil Vasiliu și bogatele dări de seamă despre serbarea „Ziua Mării” în diferite localități scăldate de apele noastre.

—o—

„**Plaiuri Săcelene**”, de sub direcția D-lui Victor Todoran, vechea noastră prietenă, No. 8—9, Aug.—Sept., se ocupă în primul articol, sub iscălitura D-lui George Moroianu, de industria casnică din Săcele, relevând totodată munca uriașe din trecut a săcelenilor pe teren economic și național.

—o—

„**Neamul Românesc Pentru Popor**”, în No. 16—17, 15 Aug. 1 Sept. 1939 publică pe pagina întâi art. Dl. prof. N. Iorga: „O singură grijă, o singură țință, pe care îl reproducem în întregime pentru conținutul lui substanțial, pe care orice român îl subscrie:

„De jur împrejurul nostru freământă națiile, parcă le-ar îndemna o patimă a omorului și a morții, o sete de sânge cum nu s'a mai pomenit nici în vremile cele mai sălbatece și mai crude. Înainte de a se arunca

bombele cariucid, se aruncă de la o țară la alta vorbele cari înveninează.

Apăsătorii acestui neam al nostru și aceia cari i-au tăiat calea, și spre strămoșii din Apus și spre Marea liberă a Răsăritului, urlă după prada pământului românesc. Pentru a-i împiedeca de a ne sfâșia țara cheltuim larg din biata agonisită a muncii noastre.

Așa e vremea: n'avem ce face. Ne pregătim, și, dacă va fi nevoie, ne vom apăra cu arma.

Dar, cât ține această așteptare grea, orice alta să lășăm la o parte decât cea ce trebuie să ni fie o singură grijă, o singură țință”.

—o—

„**Afirmarea**”, No. 10, Oct. 1939, de sub direcția eminentilor noștri prieteni, Constantin G. Popescu și Oct. Ruleanu, continuă și în acest număr să ție cu vigoare sus steagul cultural-social al românismului la granița de vest.

Din grelele lupte ale trecutului Dl. Gavril Barbul, sub titlul: „**Din luptele românilor Sătmăreni pentru păstrarea limbii și datinilor strămoșești**”, evocă acțiunea criminală pentru desființarea noastră prin ultima infamie a guvernelor maghiare depe vremuri: inființarea episcopiei de Hajdudorog. Colaborări alese completează cadrul.

—o—

„**Luceafărul Literar**”, No. 11, 15 Sept. 1939, ultimul ce ne-a sosit, publică portretul prof. Lucian Costin, un apostol al culturii bănățene. Relevăm continuarea articolului „Plantele Medicinale” al D-lui Hossu Longhin Pompei, cu substrat „medicinal”, dar mai ales pătruns de un puternic suflu patriotic și de dragoste pentru poporul dela țară care-și cântă plantele menite să-i vindece suferințele.

—o—

„**Brazde Bănățene**”, din Timișoara, ne-a sosit cu No. 7—8, Iulie—Aug. 1939. Am mai avut ocazia să relevăm activitatea Păr. Caius Pascu, directorul revistei, care, într'o localitate atât de retrasă ca Topolovețul Mic din Timiș-Torontal, a aprins o candelă, care să arunce lumină în întuneric. Relevăm articolul său „*decorarea și laudarea unor preoți și mireni în secolul trecut (câteva documente)*”.

—o—

„**Înmuguriri**”, revistă literară, artistică, socială, care apare în Fălticeni Moldovei de sus, sub dir. D-lui prof. Virgil Tempeanu, în proporții modeste dar pline de inimă, își serbează, cu No. acesta *cinci ani* de apariție. Noi îi urăm și revistei și animatorului ei, Dl. Virgil Tempeanu, care implinește o jumătate de veac de existență, viață lungă și ... puternică, înmugurire.

—o—

„**Ritmul Vremii**”, organul săptămânal independent, de informații, reportaj și propagandă culturală, ce apare la Roman, și-a serbat la 13 Septem. 1939, printr'un banchet, doi ani de regulată apariție. Obșnuiți să fim prezenți acolo unde este muncă și voe bună, regretăm că am aflat prea târziu. Ținem totuș, deși tardiv, să trimitem D-lui Const. Mihoc, directorul ziarului, D-lui Petronius Bejan și tuturor

harnicilor colaboratori, omagiile noastre, pentru munca adusă și talentul ce au desfășurat pentru a asigura regulata apariție a acestei publicații, pe care noi, dela distanță, o apreciem ca pe una dintre cele mai bune din țară,

—o—

„Romanizarea“ Nr. 100, sub iscălitura Dlui Al. Berteza, vorbind despre renovarea Capitalei țării, constată:

„Hotărît lucru, Bucureștiul nostru va fi un oraș demn de cea mai mare țară din sud-estul european, va fi demna metropolă a unui popor de peste 20 de milioane de locuitori“.

Relevăm din bogatul material: Problema familiei românești de Vasile Cotigă.

—o—

„Tribuna Noastră“, nr. 25—26, sub iscălitura Dlui Șt. Penes, vorbind despre: „Spirit și Materie“, lucrarea directorului nostru, Dl I. Colfescu-Delaturda, spune între altele:

„Felicităm din tot sufletul pe autor pentru lucrarea „Spirit și Materie“, pe care o considerăm demnă să fie citită de fiecare Român și să o aibă în bibliotecă printre cele mai de valoare lucrări“.

„Dacă cronică lui Șincai prin valoarea ei istorică, este temelie latinității noastre, lucrarea „Spirit și Materie“ a Dlui Ion Colfescu Delaturda, este temelie renașterii noastre morale, spirituale și materiale“.

—o—

„Gazeta Ilustrată“, care apare la Cluj sub direcția harnicului nostru coleg și prieten, Dl. Petre Borteș, No. 7—8, Iulie—Aug. 1939 An. VIII, este închinată activității Operei Române din Cluj. Strălucita activitate a Operei noastre e scoasă în evidență, într'un remarcabil articol continuativ, sub iscălitura Dlui Ion Gherghel. Ilustrațiunile în text, evocarea colaboratorilor, artiștilor români și străini, cari s'au perindat în decursul existenței ei sub regim românesc și execuția tehnică ireproșabilă, fac din acest No. al revistei o operă care nu ar trebui să lipsească depe masa nici unui român.

Ideea, Dlui Petru Borteș de a dedica acest nr. Operei Române e cu atât mai bine venită, cu cât își serbează 20 de ani de strălucită activitate în ogorul artei și culturii românești.

Îl felicităm, atât pe Dl. Borteș, cât și pe valoroșii săi colaboratori, pentru spiritul care îi călăuzește.

—o—

„Credința“, revista religioasă culturală a Metropolei Bucovinene, cu ultimul nr. ce ne sosește continuă cu aceeași rodnică râvnă a activa în ogorul Domnului.

—o—

„Luminătorii“, din Iași, ai Dlui V. Prisăciuc, închină Nr. 9, Sept. 1939, Dlui Ministru. Petru Andrei și Dlui Subsecretar de stat D. V. Toni. Articole ocazionale scot în evidență activitatea acestor doi oameni de stat în ogorul școlii românești.

—o—

„Pagini Literare“, revista poetului Teodor Mureșanu de la Turda, se prezintă cu No. 3—5 an. 6, între alt material ales, cu o bogată „cronică literară“, pe care o recomandăm cetitorilor noștri.

—o—

„Căminul“, din Galați, organul clerului eparhial Dunărea de Jos, în Nr. 9—10/1939, publică sub isc. păr. Teodor Iordache, în rândul întâi, articolul „Eminescu și credința strămoșască“, prin care se scoate în mod luminos în evidență rolul lui Eminescu și pe acest tărâm. Recomandăm și bogata cronică.

În ultimul moment ne sosește numărul festiv 1 Nov. 1939, închinat P. S. Episcop Cosma Petrovici, care împlinește 15 ani de rodnică păstorie. Cu ilustrații în text și cu bogate și substanțiale articole scrise de elita colaboratorilor săi, acest număr al „Căminului“ se prezintă în condițiuni superioare. Omagiul preotimiei tinere este prezentat tot sub iscălitura Păr. Teodor Iordache.

—o—

„Insemnări Literare“, o nouă revistă de porții modeste, care apare în Blaj sub direcția Dlui Petre P. Baciu.

Se publică la loc de frunte „În loc de Prefață“ scopurile ce se urmăresc;

„Pornim la drum. Credința în Dumnezeu și dragostea de neam ne vor lumina pașii drumului apucat.

Incepem simplu și modest. Sperăm într'un elan crescând. Dorim ca ceice au posibilitatea de a ne da sprijin și încurajaj, să nu ne ocolească.

Bazați pe ideea unei cimentări de virtuți, pornim cu gândul de a învinge obstacolele ce ne-ar încerca.

Noi credem în ideal, noi credem în muncă“.

Noi urăm inițiatorilor ca credința lor să fie încoronată cu succes.

—o—

„Glasul Parohiei“, revistă de zidire și de orientare religioasă, apare în comuna Frumușani, jud. Ilfov. E la nr. 13—14 1939, an. 4 și apare sub direcția păr. Ion P. Huștin. E încă un „Glas“ care anunță un nou spirit animator din biserica Vie.

—o—

„Notariatul Public“, nr. 8 din 15 Oct. 1939. În acest no. Dl. Dr. Victor Andru, continuă remarcabilul său articol „Notariatul public, din provinciile unite și unificarea legislativă“.

—o—

„Gândirea“, an. 18, no 9 Nov. 1939, aduce ca totdeauna un conținut bogat și select. Desprindem remarcabilul articol al D.șoarei Coandă „Omul Musolinian“. Iată și concluzia:

„Din această înfățișare a pedagogiei fasciste, desprindem un simțământ de admirație pentru poporul, care crede, ascultă și combate.

Dintre aceste trei principii de viață ale fascismului, primele două sunt minunate: sunt — am putea spune — specificul spiritualist al italianului din toate timpurile. Ultima, a combate, e un precept al Italiei, înnoite, care îi dă vigoare și o scutură din visare și nepăsare.

Cu drept cuvânt, doctrina pedagogică fascistă poate găsi admiratori printre români. Înțelegem cum un gânditor ca d. Nichifor Crainic, analizând elementul creștin din fascism, a exprimat o convingere asemănătoare cu a unui italian. Acela spunea că o altă revoluție ca fascismul nu s'a mai pomenit dela Creștinism. Domnul Crainic a afirmat că un singur mare educator s'a ivit în omenire, după Iisus Christos și acela e Benito Mussolini".

—o—

„Indrumări și fapte străjerești în ținutul Mureș”, an. I, nr. 1/1939. Mai—Iunie. E noua publicație a tineretului din Județul Someș. Ea apare în condițiuni tehnice și de conținut ireproșabile. Rolul ce va îndeplini această publicație, plină de avânt patriotic și de dinamism tineresc, va fi cu atât mai important, cu cât primul număr are un conținut, atât de bogat și de interesant încât întrece toate așteptările.

Reproducem din cuvântul introductiv intitulat „Inchinare”, sub iscălitura Dlui Sever Pop:

„Neamul nostru a putut sta de strajă a culturii și a civilizației în acest Răsărit al Europei numai prin credința tare care trăia în inima lui. Această credință, chiar nemărturisită în vorbe cu răsunet, îi arăta că avem o sfântă misiune de îndeplinit pe aceste meleaguri. Toate faptele sale s'au orânduit în jurul acestei misiuni de popor de ordine, de disciplină și de aleasă toleranță, față de cei care s'au adăpostit de-a-lungul anilor în gospodăriile, în câmpiile și în munții noștri.

Al doilea precept al Crezului nostru este munca. Un tineret demn și viguros, care să poată înfrunta cu curaj oricari valuri ale evenimentelor istoriei contemporane, nu poate exista dacă nu iubește munca, dacă nu și clădește zilele viitorului printr'o sforțare permanentă și susținută a puterilor sale fizice și intelectuale. Istoria ne învață că numai acele popoare trăesc, cari știu să muncească și cari consideră munca cea mai înaltă misiune a omului de pământ. În mijlocul neamurilor străine, noi, Românii, nu ne putem face respectați și temuți decât prin munca noastră. Tineretul nostru trebuie să considere munca drept cea mai mare cinste și cea mai de frunte datorie”.

Urăm noiei reviste un strălucit viitor.

—o—

„Pontice”, no. 1—7, Ian.—Iulie, 1939, în 6 broșuri, ne aduce un aier proaspăt de dincolo de Dunăre. Garanția de prosperitate și de viitor a acestei reviste, ne-o dă însuș Rez. Regal al ținutului Mării, Dl. N. Ottescu, a cărui energie dinamică a prezidat la nașterea ei.

Voind să prezentăm cetitorilor noștri această perlă a mării noastre, reproducem cuvântul introductiv, sub iscălitura excelenței sale Dlui. Rez. Regal N. Ottescu:

„Marea cea mare a lui Mircea cel Bătrân, cu zările ei nostalgice, cu dorul ei de pribegie, amestecul acesta de Orient, de occident, de civilizație, de junglă, de străvechi, de ultramodern, dă Ținutului Mării o înfățișare surprinzătoare, ademenitoare, o înfățișare caracteristică pe care cuvântul și imaginile lui nu o pot cuprinde în întregime.

În cadrul acesta pitoresc, expresiunea artei nu putea să nu ia ființă. Ținutul Mării are cântăreții lui băștinași cari au scris până acum, risipindu-se în diverse publicațiuni; are istoricii și arheologii lui, unii localnici, alții veniți din alte părți, atrași de comorile lui arheologic; își are pictorii lui, — Balciul, de pildă, e centrul de întâlnire al celor de aici și al celor veniți din țară, pe litoral, ademeniți de lumina, pitorescul și culoarea locală.

Într'un asemenea cadru, și cu asemenea elemente o publicațiune locală, îngrijit tipărită, era mai mult decât necesară. În fermecătorul Ținut al Mării, o revistă ca aceea care apare astăzi, era un imperativ, artistic și național. S'au strâns prin urmare laolaltă toți de aci, cari s'au manifestat pe terenul istoric, arheologic, artistic în general, și au fundat „Ponticele” în amintirea celui dintâi poet care a trăit, a visat și s'a stins pe țărmul Mării noastre.

Revista, astfel cum a fost concepută, va trăi; nu va putea să nu trăiască. Ea s'a născut sub două îndemnuri cari nu pot cunoaște deficiențe. S'a născut sub îndemnul sentimentului de dragoste pentru Cel care prefește cultura poporului românesc ca pe un tezaur al tuturor, și sub îndemnul unui sentiment estetic național, care, odată născut, nu va putea să nu înflorească.

Deși e cel mai mic și cel mai sărac, Ținutul Mării o va sprijini.

Revista „Pontice” va trăi!

Va trăi ca epesie vie a frumuseții și latinității lui!”.

Din articolul Dlui Radu Vulpe reproducem următorul pasaj:

„Singuri Romanii vor izbuti să facă din Dunăre o linie de apărare, iar din drumul invaziilor o cele imperiale. Dar nu vor menține acest rezultat decât cu prețul unor uriașe sforțări militare, cari vor fi, cu atât mai mari și mai greu de suportat, cu cât atacurile barbare, în epoca migrațiilor, vor fi mai dese și mai covârșitoare. În cele din urmă, impietul, devenit byzantin, va trebui să se retragă de aci copleșit de superioritatea, sdrobitoare a năvălitorilor nordici”.

Din care se poate deduce rolul ce ne incumbă nouă astăzi.

—o—

„Din trecutul Nostru”, eminenta revistă Basarabeană de sub direcția Dlui Gh. G. Bezviconi, în nr. din Oct. 1939, ce ne-a parvenit, continuă cu dezgroparea trecutului apropiat al provinciei de peste Prut, dându-ne prețioase documente despre familia Krupenski, care se împletește strâns cu istoria Basarabiei robite.

Stăruința cu care Dl. Bezviconi ne aduce, cu fiecare număr, atâtea cunoștințe prețioase, merită toată lauda.

—o—

„Vatra”, Foaia Fundațiilor Culturale Principele Carol și a Ținutului Olt, apare sub patronajul Dlui Rez. Regal, D. Simian și sub conducerea P. S. Făgețel și D. Tomescu.

Nr. 24 an. V, 20 Nov. 1939, ultimul ce ne-a sosit, se ocupă, în primul rând, de nou înființata Metropolie a Olteniei. În același număr, Dl. C. D.

Fortunescu, într'un documentat articol, evocă figura marelui pictor Oltean, Teodor Aman. Relevăm și art. Dlui Ion Ganea „Puteri și Porunci ale Pământului”.

Această revistă poartă cu distincție stindardul afirmațiunei culturale românești de peste Olt.

—o—

„Luceafărul Literar”, apare în București sub direcția Dlui Nicolae Graur, cu o înaltă ținută academică. În numărul ce ne-a pervenit citim articolele: *Țării mele și poporului Meu*, de Regina Maria; „Creație și Emoție estetică” etc., cronică literară, recenzii.

—o—

„Observatorul Social-Economic”, revistă trimestrială de studii și anchete social economice, nr. 2—4, Aprilie 1939 ne sosește cu articole de corifeii universității noastre: George Moroianu, G. Șofronie, P. N. Panaitescu, Dr. Augustin Tataru, Al. Bărbat, Al. Doboși, V. Tarția. Urmează cronica și recenzii.

Articolele sunt redactate și în rezumat în limba franceză, pentru străini. Relevăm pentru actualitatea lui articolul Dlui Dr. Augustin Tătaru: *Problemele economice ale grupului agrar*.

Revista apare într'o ținută științifică ireproșabilă, pusă în serviciul propagandei naționale.

—o—

Spicuiiri din Presă

Indrumări practice ale zilei de azi

Renașterea se face în anime:

„In ziua când inima nu ar mai fi capabilă să vibreze, cea zi însemnează sfârșitul”.

—o—

Din „Porunca Vremei” nr. 1341, sub iscălitura Valeriu Martin:

„Nu formidabila aviație, nici uriașa motorizare, nici numărul uriaș al locuitorilor sunt de temut, ci înarmarea sufletească, militarizarea spiritului. Asta e poate cea mai reușită operă a Führerului. Consecințele se vor vedea în însăși istoria culturală a Germaniei.

„Poate că Adolf Hitler e piatra de hotar al unui alt ev.”.

Din acelaș ziar nr. 1506: sub iscălitura Dlui Dr. Ilie Rădulescu „Italia în Balcani”:

„Prezența Italiei în Balcani reprezintă un eveniment de răspântie pentru politica europeană și un succes netăgăduit pentru toate conștiințele luptătoare din Răsăritul Europei, care au militat pentru o apropiere de Roma fascistă. Pentru noi, Românii, mai ales, deplasarea centrului de gravitate fascist de pe malurile Tibrului spre cele ale Dunării, are o însemnătate covârșitoare, reîmprospătează o istorie milenară ce ne e scumpă și a cărei reeditare nu știm cum am putea-o saluta mai frenetic”.

Din acelaș ziar nr. 1517; Eminescu, cu privire la cârciumarii evrei:

„Prin legea monopolului băuturilor spirtoase s'a hotărât ca numai alegătorii în comună să poată fi cârciumari la țară. Cu drept cuvând. Ce garanții poate da o venitură, un nimene, un sudit kesarokrăesc, că băuturile nu vor fi falsificate, cum și sunt, deci stricacioase sănătății. Deja deputații țărani, din adunarea adhoc s'au plâns prin memoriile lor, că acești oameni le otrăvesc băuturile, prefecând zilele de odihnă legiuită în zile de omorâre lentă și sigură”.

—o—

Din „Tribuna” Nr. 280, sub iscălitura Dlui Agârbiceanu și sub titlul „Un nou Spirit”:

„Dar pentru realizarea păcii statornice, a scăpării omenirii de subt teroarea războaielor, — teroare subt demnitatea ființii omeniești — e nevoie de un spirit nou care să animeze lumea. Spiritul de justiție, de caritate și de reală frățietate, care să domineze și în singuratici, și în colectivitățile naționale”.

—o—

„Telegraful Român”, De mult urmărim remarcabila activitate a Dlui D. Stăniloae. Articolele D-sale din fruntea acestei gazete veterane sunt adevărate perle. Recomandăm cititorilor noștri articolele „Statele Unite ale Europei?”; „O carte din filozofia creștină” și „Armistițiul tuturor patimilor”. Reproducem concluzia acestui din urmă articol:

„Mai presus de toate unire între noi, cum e la toate popoarele, oricâte prilejuri de nemulțumire și de conflicte vor fi fiind și la ele. Unire și muncă serioasă, tăcută, așteptând fiecare în primul rând dela silințele sale mulțumirea, mai binele și mântuirea”.

„Aceasta e datoria noastră a celor ce nu avem rol de conducere în Stat. Iar datoria autorității de Stat este de-a governa cu dreptate, în spirit de pace și cu dragoste pentru toți fiii Țării, ferindu-se de-a face unora viața amară prin bănueli și persecuții neîntemeiate. De sus și până jos să ne iubim unii pe alții și să muncim pentru Țară. E cecea a promis de altfel atât primul-ministru, cât și ministrul justiției, care a spus că „dreptatea trebuie să fie corectivul autorității”.

—o—

„Gazeta Cărților” din Ploești, organul Dlui Prof. D. Munteanu-Râmnic numărul 17—18, se continuă cu publicarea conferinței Dlui Munteanu-Râmnic la Radio „Pe drumul Brașovului”, de un palpitan interes național. Reproducem un crânpeiu:

„Dar nu numai oierii și cărturarii se coborâseră în „Țară”, ci și negustori isteți și aprigi la treburi. Ei se formaseră cu vremea, pe-acest drum al schimbului între Apus și Răsărit, dar și lângă Sași. Deaceea și „negustor” devine cu vremea tot una cu „brașovean”.

„E una din cele mai interesante probleme această revărsare, acest adaos, aici, de Români Ardeleni, precum și adaosul de Aromâni (Români Macedoneni), acolo, în Ardeal, prin cari s'a întărit și simțul practic negustoresc al Brașovenilor”.

În nr. 3—4 și 5—6 din anul IX, acelaș autor ne dă interesante articole: „Relațiile culturale cu Rusia” și „Nume de scriitori Români — P. Cerna și Anton Pan”.

—o—

„Conștiința Națională”, din Craiova nr. 28, ultim care ne-a sosit, de sub direcția amicului nostru Grigore Bran, relevă: „Omenia, dogmă nouă în conducerea statului” și reproduce cuvintele fostului Prim Ministru, C. Argetoianu, pronunțate la Cluj:

„Guvernul nu v'a pregea să-și pună toate puterile în joc ca să-și îndeplinească datoriile sale, dar de făgăduit nu poate făgădui în stările de azi, decât trei lucruri: mai multă dreptate, mai multă omenie și liniște”.

—o—

„Țara Nouă” — îndreptar ardelenesc de gând și faptă românească — al Dlui Prof. Victor Jinga, ce a apărut la Cluj la începutul lunii Iulie 1939, cu un bogat și variat conținut și în condițiuni tehnice cari îi fac cinste, promite a deveni organul reprezentativ prin eselență al Ardealului românesc.

Regretăm că ziarul nu ne sosește la redacție, pentru a-l urmări de aproape și a-i sublima activitatea.

—o—

„Gazeta Satului”, o altă nouă publicație a Clujului românesc, ne-a sosit la redacție cu nr. 3 (26 Nov.—3 Dec. 1930). Judecând după conținutul numărului ce ne stă înaintea, „Gazeta Satului” era așteptată cu un palpitant interes și va avea un rol capital de jucat în culturalizarea și dinamizarea în toate direcțiile a satelor noastre.

Pentru ilustrarea aprecierii noastre, reproducem din articolul Dlui Grigore Popa, intitulat, „Întoacerea la izvor” următorul pasagi, care caracterizează spiritul animator al inițiatorilor:

„Satul este izvorul nostru al tuturor. De el ne leagă trecutul prin o mie și una de fire și tot de el ne animăm nădejdele unui viitor mai bun. Satul ne dă armata producătoare din timp de pace și armata care ne apără țara în timp de izbeliște. Satul este matca și puterea noastră de viață”.

„Ar trebui multă, foarte multă muncă, pentru a desgroa toate comorile minții și ale inimii, ce laolaltă fac zestrea de totdeauna a satului nostru. Căci înainte de orice, satul este vatra virtuților noastre ca neam. Măsura României este, în primul rând, măsura satului, după cum obrazul țării este așa cum este obrazul satului”.

„... toți cei veniți dela sate la oraș să începă lupta din răputeri pentru schimbarea la față a satelor noastre. Așa înțelegem noi întoarcerea la izvor: o luptă inversată”.

—o—

„Gazeta Transilvaniei” Nr. 93 an. 102 ne aduce o frumoasă poezie ocazională de cunoscutul poet și publicist, I. Al. Bran-Lemeny:

1 Decembrie 1918

„Sunase 'n fine ora visată, a 'nfrățirii!
Căzuse zarul nostru din înălțimi albastre,
Și din eterne-adâncuri ale iubirii noastre
Se 'ncinse hora sfântă și mare a unirii.
Se înălțase Ardealul spre culmi... și val de val
Porni ca să-și rostească voința-i de cristal...
Într'un elan puternic, ce luminase zarea,
Un cuget fulgerase atunci și 'ntreagă marea
De suflele curate își arborase 'n piept
Cu limbi de foc deviza: să fii român și drept!
Slăvită zi, serbarea virtuților străbune,
Fii tu izvor de fapte, prilej de rugăciune,
Din tine să pornească și azi, în clipe sfinte
Chemat de vocea sacră a celor din morminte,
Torrentul nou de viață, ca să inunde țara!
Și 'n urmă-i să 'nflorească în țară Primăvara!”

—o—

„Gazeta Odorheiului” No. 290, sub iscălitura directorului el Dl. Gh. N. Gârnețiu:

„1 Decembrie leagă într'un măreț mănunch toate faptele de vitejie ale trecutului, întreaga tragedie, desfășurată altădată deoparte și de alta a Carpaților — a fiilor Neamului, atât de aproape ca spațiu și totuși atât de distanțați ca posibilitate de afirmare”.

Tot „Gazeta Odorheiului”, nr. 178 ne aduce un fapt de natură de a ne da de gândit sub titlul „Urme de sate românești lângă lacul Balaton” iscălit de Gh. Popa-Lisseanu. Iată un pasagi:

„Colecțiunea lui G. Fejér, utilizată de N. Denesșianu, și intitulată Cedex Diplomaticus Hungariae ecclesiasticus et civilis, începe cu anul 104 cu scrisoarea lui Plinius către împăratul Traian, privitoare la creștini. Studiind această colecțiune, document după document, am constat cu suprinzere că o multime de numiri proprii pe persoane și de localități: munți, ape, moșii, etc., de pe întregul cuprins al fostei Ungarii, sunt românești, sau slavo-românești. Și ceea ce este mai extraordinar este faptul că urme de localități și de populațiune românească se constată chiar în centrul Pannoniei, în jurul lacului Balaton numit în documente Balotin sau Bolatin”.

Nu ne putem abține de a nu releva și recomandă cititorilor, studiul substanțial al Dlui Mihail Drăgănescu, intitulat „Biserica Eternă”, a cărui publicare se continuă în foileton și în acest număr.

Erata:

La pagina 70 sub clișeu a se citi: în loc de Trajan, Trajani.

La pagina 79 este pus din eroare clișeu care trebuie pus la pagina 94 (sus) și acesta din urmă în locul celui dintâi. Cititorul e rugat să facă inversiunea cuvenită.

—o—

Spicuri din Presă. — Indrumări practice pentru ziua de azi

„Cuvântul Satelor” nr. 45, în articolul de fond ocazionat de aniversarea unirei, ne spune, între altele:

„Pentru țara aceasta indurerată, pentru neamul acesta care a suferit atâta și care a văzut pe cei mai buni fii ai săi întinși pe altarul crucificării, sărbătoarea dela 1 Decembrie aduce și îi face prezenți în fiecare an, și pe Horia și pe Cloșca și pe Crișan răstigniți de acei cari doreau să ne zdrobească și să ne stărpească seminția”.

„Și tot astăzi mai auzim străbătând peste veacuri, ca un ecou venit din depărtări, glasul bărbătesc și plin de previziuni politice, al marelui luptător ardelen Simion Bărnuțiu, care a răsunat pe câmpia de lângă Blaj, afirmând libertățile la care au dreptul românii și cerând din răspunzător unirea cea mare”.

Di Gh. Băcă în articolul „Unirea și marile reforme: improprietatea și votul obștesc, evocă reparația istorică ce s'a făcut prin unire și binefacerile stăpânirii românești, cari s'au revărsat asupra tuturor locurilor țării: „toată dezvoltarea țării din ultimele două decenii au fost în funcție de reformele realizate odată cu unirea”.

Alfianu că, cu data de 1 Decembrie 1939, foaia intră în al 14-lea an de existență. „Taina” acestei durate stă în adevăr în faptul că „a fost scris în mână dinții și la inima plugarilor români”.

„Tot am urmărit de trei ani în coace și am vădit că îndeplinește un rol bine definit și de realitate meritându-și deplin titlul: Cuvântul Satelor. Cu ajutorul, cași harul lui șef director, Dl Ioan Ciocanel, apor la muncă și viața îndelungată.”

„Ținuturi Secularizate”, nr. 74, într'un articol remarcativ prezintă date caracteristice și cifre semnificative cu privire la Structura agrară a României,

„Observatorul”, din altă extremitate a țării, din Drobeta, „ziar de informații pentru Moldova de sus și Bucovina”, Nr. 91, ne aduce îndepănatul „La muncă, nu la uita”, sub iscălitura Dlui George D. Râncă directorul ziarului.

Sub titlul „P. S. Episcop Nifon și opera filantropică dela Huși, se scoate în relief în trei articole consecutiva opera întreprinsă pe acest teren de P. S. Episcop Nifon.

„Luminătorul”, foaia populară a „Astei Bănățene” din Timișoara, nr. 48 sub iscălitura Dlui N. Iliescu, dupăce evoacă crimele comise de gărzile maghiare la 1918 și suferințele românilor, încheind relatarea actului măreț dela 1 Decembrie 1918, conchide: „Cu Alba Iulia s'a încheiat un proces de o mie de ani dintre noi și unguri. L-am câștigat, fiindcă dreptatea a fost de partea noastră”.

„Fapta” din Călărași, de sub direcția inimosului nostru prieten, Dl av. Nicolae Ion, își merită titulatura: Fapta Hierară-socială-corporativă, pentru că nota dominantă care reese din coloanele ei este dinamismul în aceste domenii.

Relevăm din nr. 50, articolul Dlui Al. Bătrănu „Erotismul privit prin temperamentul scriitorului”.

„Expresul” din Brăila, de sub direcția Dlui Sotir Constantinescu, într'un articol judicios pune în evidență „Rosturile planului economic al guvernului”.

„Avântul” — organ independent — de cultură și informațiuni din Valea Jiului, de sub direcția Dlu-Vasile B. Taloescu, cu Nr. 23 ne aduce sub iscălitura Pr. Tr. Moșic, o inimoasa evocație a zilei Marei Uniri de la 1 Dec. 1918, cu imperativa concluzie:

„1 Decembrie 1939, prin glasul conștiinței și demnității naționale a tuturor românilor, ne face o chemare, care niciodată n'a fost mai stăruitoare decât azi:

„Făruiți-vă un nou ideal: Uniți-vă sufletele, oțelindu-le în focul dragostei de Patrie și Rege și acest ideal, care va lua locul celui desăvârșit acum 21 ani la Alba-Iulia, se va numi: Apărarea ogorului strămoșesc!”

„Nord-Vestul”, ce apare la Cluj, Nr. 11, ne aduce un judicios articol al directorului său Dl Vasile I. Frățeanu, cu privire la comemorarea Unirii de la 1 Dec. 1918.

Sub iscălitura Dlui Sever Stoica, citim articolul de documentare obiectivă: „Cauzele militare ale prăbușirii Poloniei”.

„Nord-Vestul” și ca conținut și ca condițiuni tehnice se prezintă în condițiuni cari fac cinste inițiatorilor, în afară de reclamele pe cari le publica pentru stăini.

„Progresul, literar-cultural-artistic”, de sub direcția Dlui Vintilă Petrescu-Vrancea, ultimul număr ce ne-a pervenit, ne aduce interesante articole ca: „Gândirea modernă și cooperafia” în continuare, sub iscălitura Dlui Dan I. Dragnea; „Ideile lui Andreas Carnegie”, de Ing. Condescu, pe lângă un conținut bogat și variat, tot atât de interesant.

E o publicație care se mișcă cu energie în ritmul timpului.

„Glasul Mureșului”, de sub direcția Dlui Emil Dandea, nr. 30 ne aduce știrea îmbucurătoare despre prosperitatea unei noi instituții românești, în acest centru, altă dată atât de străin și dușman: „Cooperativa Solidaritatea”.

Reproducem din cuvântarea președintelui, Dl. Emil Dandea, ținută cu ocaziunea sfeștaniei dela inaugurarea noului local al cooperativei din str. Călărășilor nr. 105:

„Sacrificiile direcțiunii și buna gospodărie a întărit treptat iustituția, care are azi secție cereale, mașini agricole, bumbac, sare, distribuirea spiritului M. A. T. pe județ, bancară și nou înființata măcelărie”.

La inaugurare au luat parte autoritățile în frunte cu pref. jud. Dl Ștefan Pantea și primarul Dl medic Gral E. Curte. — Avem încă o dovadă despre munca dinamizmul și conștiința românească a conducătorilor din T.-Mureș, a celor de azi, cași a celor de ieri.

Se apropie tragerile

Sistem nou pe tranșe

2 trageri într-o lună

Fiecare tranșă 100000 lozuri matcă!

Tranșa III-a

Tragerea la 15 Decembrie 1939

Câștiguri	à Lei
1	Un milion
2	900.000
3	800.000
4	700.000
5	600.000
6	500.000
7	400.000
8	300.000
9	200.000
20	100.000
50	20.000
200	10.000
1000	2.000
1600	1.000
10000	800
8000	200

Tranșa IV-a

Tragerea la 18 Decembrie 1939

Câștiguri	à Lei
1	5 milioane
1	3 milioane
1	2 milioane
10	1 milion
5	400.000
20	100.000
50	40.000
1200	10.000
4000	400

Prețul unui sfert de loz Lei 200
Lozul este valabil numai pentru tranșa
înscrisă pe loz.
Câștigurile se plătesc fără rețineri de
impozite.

Prima cooperativă
românească din Cluj

„Consumul Funcționarilor Publici”

Bogat asortiment de coloniale
și delicatese.

**Vinurile cele mai bune,
produse proprii,
Dragomir, Aiud**

Cluj, Str. Matia Nr. 1

— Telefon 37-21 —

**IULIU
MANEA
BLĂNAR**

Bogat
asortiment de
blănuri

**Str. Matia
CLUJ**

900841